

Monitorul Economic

analize și prognoze trimestriale

Numărul 22

Q 1 / 2011

Monitorul Economic

Analize și prognoze trimestriale

Numărul 22

Trimestrul 1, 2011

Acest produs apare cu suportul financiar al the Balkan Trust for Democracy. Pentru orice informație legată de acest raport, contactați Centrul Politici Economice al Institutului pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul”, Coordonatorul produsului, Viorel Chivriga.

Adresa: MD-2005, Republica Moldova, Chișinău, str. Iacob Hancu, 10/1, IDIS „Viitorul”, pentru CPE;

Telefon: 37322-22-18-44, Fax: 37322-24-57-14

e-mail: viorel.chivriga@viitorul.org și me@viitorul.org

© IDIS Viitorul, 2011

Despre IDIS „Viitorul”

IDIS „Viitorul” este o instituție de cercetare neguvernamentală și neafiliată politic, cu scop ne-comercial din Republica Moldova, deținând calitatea de membru al câtorva rețele internaționale de politici publice. Misiunea sa este de a contribui la formarea unui mediu analitic independent ce ar stimula procesul democratic din Republica Moldova și de a consolida capacitățile societății civile în ceea ce privește participarea la procesul de formulare a politicilor și de monitorizare a guvernării.

Cercetarea economică la IDIS „Viitorul”

În cadrul IDIS „Viitorul” cercetarea economică și educația economică a publicului este efectuată de Centrul de Politici Economice (CPE). CPE este orientat spre analiza politicilor economice, spre educarea publică prin promovarea cunoștințelor economice și spre influențarea procesului de formulare a politicilor, oferind evaluări anticipatorii și integrate asupra unui segment larg de probleme economice.

Domeniile principale de cercetare economică

- Politicele macroeconomice (monetare, fiscale, comerciale);
- Dezvoltare și strategii antisărăcie;
- Competitivitate și analize sectoriale;
- Economie rurală și agrară;
- Economie publică (servicii sociale, infrastructura);
- Politici socio-economice (munca, venituri, sărăciei și inegalitate);
- Dezvoltarea tehnologică și inovațiile;
- Globalizarea și integrarea regională;
- Politici structurale și instituții economice;
- Politica economică a integrării europene.

Tipuri de servicii prestate

- Cercetare și design de politici economice;
- Propagarea cunoștințelor economice;
- Monitorizarea și alertarea asupra tendințelor economice curente;
- Oferire de consultații speciale.

Consiliul internațional

Consiliul național CPE este format din:

Dumitru Moldovanu, doctor habilitat, profesor universitar, decan Facultatea Relații Economice Internaționale, Academia de Studii Economice din Moldova

Natalia Burlacu, doctor habilitat, profesor universitar, șef catedră Management și Marketing, Universitatea Liberă Internațională din Moldova

Wojciech Marchlewski, Expert, Asociația Experților în domeniul Administrației Publice, Warsaw, Polonia

Veaceslav Ioniță, Dr. în economie, conferențiar universitar, ASEM

.....
CPE depune toate eforturile pentru a asigura o calitate cât mai înaltă a cercetărilor sale economice. În cazul în care o persoană terță a suferit pierderi sau daune ca urmare a utilizării informației din publicațiile CPE, respectiva persoană nu poate să tragă la răspundere IDIS „Viitorul”, CPE, experții și consultanții IDIS „Viitorul” precum și membrii Consiliului internațional al CPE.

MULȚUMIRI

Acest număr al publicației *Monitorul economic: analize și prognoze trimestriale* fost efectuat de Centrul de Politici Economice al Institutului pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul”. La elaborarea studiului au contribuit Cornel Ciurea, Viorel Chivriga, Viorel Dandara, Ion Perju, Corina Gaibu, Alexandru Fala, Ion Tornea, Ion Mișcișin și Laura Bohanțov.

Datorăm mulțumirile noastre tuturor experților externi care au oferit comentarii deosebit de pertinente în legătură cu prezentul raport.

Monitorul Economic exprimă opiniile personale ale autorilor care pot să nu coincidă cu cele ale IDIS „Viitorul”. Oricare altă persoană terță, inclusiv IDIS „Viitorul” nu este responsabilă pentru concluziile prezentate în această publicație.

Centrul de Politici Economice al IDIS „Viitorul”

ACRONIME ȘI ABREVIERI

În prezenta publicație au fost utilizate următoarele acronime și abrevieri:

BASS – Bugetul Asigurărilor Sociale de Stat
BERD – Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare;
BNM – Banca Națională a Moldovei;
BNS - Biroul Național de Statistică al RM;
BPN – Bugetul Public Național;
BS – Bugetul de Stat;
BUAT – Bugetele Unităților Administrative Teritoriale;
cca – circa;
CIS – Camera Înregistrării de Stat a RM;
CIS STAT – Comitetul interstatal de statistică a țărilor CSI;
CPE - Centrul de Politici Economice, IDIS „Viitorul”;
CSI – Comunitatea Statelor Independente;
DST - drepturi speciale de tragere, unitate utilizată de FMI pentru propriile tranzacții și operațiuni;
e – estimări;
ECE – Europa Centrală și de Est;
EUR - Euro;
FAOAM – Fondurile asigurărilor obligatorii de asistență medicală
FMI – Fondul Monetar Internațional;
FNDR – Fondul Național pentru Dezvoltarea Regională;
H – jumătate a anului;
IFPS – Inspectoratul Fiscal Principal de Stat;
IPC - Indicele prețurilor de consum;
IPI – indicele volumului producției industriale, prețuri comparabile, %;
IPP – Institutul de Politici Publice;
IPPI – indicele prețurilor producției industriale, %;
ISD – Investiții străine directe;
ma – medie anuală;
MAIA – Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare;
MDL – leul moldovenesc;
ME – „Monitorul Economic: analize și prognoze trimestriale”;
MEc – Ministerul Economiei;
MF – Ministerul Finanțelor;
MMPFS – Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei;
OIM – Organizația Internațională a Muncii;
OPEC - Organizația Țărilor Exportatoare de Petrol;
p – prognoze;
p.p. – puncte procentuale.
PI pc – producția industrială, prețuri curente;
PI reală - producția industrială reală, prețuri comparabile;
PIB – Produsul Intern Brut;
PSRE – Programul de Stabilizare și Relansare Economică;
RDC – Regiunea de Dezvoltare Centru;
RDCH – Regiunea de Dezvoltare Chișinău;
RDN – Regiunea de Dezvoltare Nord;
RDS – Regiunea de Dezvoltare Sud;
RDT – Regiunea de Dezvoltare Transnistria;
RDUTAG – Regiunea de Dezvoltare Unitatea Teritorial Administrativă Găgăuzia;
Q – trimestru al anului;
rca – rata de creștere anuală (sfârșitul anului curent față de sfârșitul anului precedent);
rmca – rata medie de creștere anuală;
rmsa - rata medie de schimb anuală;

SBGC – Sondajul Bugetelor Gospodăriilor Casnice;
SCERS – Strategia de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei;
SNDR – Strategia Națională de Dezvoltare Regională;
SUA – Statele Unite ale Americii;
SVRM – Serviciul Vamal al RM;
UE- Uniunea Europeană;
USD - dolar american;
VABind reală – valoarea adăugată brută reală în industrie, prețuri comparabile;

CUPRINS

INDICATORII PRINCIPALI	9
REZUMAT	10
POLITICA	14
AGRICULTURA.....	21
BUSINESS	28
COMERȚUL EXTERIOR	36
PIAȚA MONETARĂ	43
FINANȚE PUBLICE	49
PREȚURILE	55
SITUAȚIA PE PIAȚA FORȚEI DE MUNCĂ	60
DEZVOLTAREA REGIONALĂ	65
ECONOMIA MONDIALĂ	72
ANEXE STATISTICE	81

INDICATORII PRINCIPALI

	2007	2008	2009	2010	2011e
Producția					
PIB, milioane MDL, prețuri curente	53 430	62 840	60 043	71 849	83 352
PIB / capita, USD, rnsa	1 229	1 694	1 461	1 631	1 953
PIB real, rca	3,0	7,2	-6,5	6,9	5,6
Producția industrială reală, rca	-1,3	1,5	-22,2	7,0	8,5
Gospodării casnice					
Venitul personal disponibil pe lună, MDL	1 019	1 189	1 166	1 274	1 400
Comerț cu amănuntul, rca	7,6	8,8	-3,5	8,9	7,0
Prețuri					
Indicele prețurilor de consum	113,3	107,1	100,5	107,9	108,4
Indicele prețurilor produse alimentare	115,4	106,5	96,2	107,0	107,0
Indicele prețurilor produse nealimentare	111,6	102,1	102,5	108,0	108,6
Indicele prețurilor servicii	113,0	117,4	102,2	109,0	110,0
Indicele prețurilor producției industriale	126,5	103,4	101,0	107,9	109,0
Piața muncii					
Populația, mii	3 581	3 573	3 568	3 562	3 556
Populația ocupată în economie, mii	1 247	1 251	1 184	1 143	1 130
Rata șomajului, metodologia OIM	5,1	4,0	6,4	7,4	6,2
Salariul mediu lunar, lei	2 065	2 529	2 748	2 978	3 340
Salariile reale, rca	12,0	9,0	5,5	0,7	4,0
Comerț extern și balanță de plăți					
Exportul de bunuri și servicii, rca	27,6	19,0	-18,4	21,9	17,2
Importul de bunuri și servicii, rca	37,0	32,8	-33,1	17,6	18,1
Volumul comerțului extern cu bunuri și servicii, milioane USD	5 032	6 496	4 576	5 437	6 407
Venituri din retribuirea muncii prestate peste hotare, milioane USD	1 218	1 660	1 182	1 243	1 460
Finanțe publice*					
Venituri în bugetul consolidat, % din PIB	38,2	40,6	38,7	38,3	37,2
Datoria publică internă, % din PIB	7,0	5,6	8,5	7,0	6,6
Datoria publică externă și garantată de guvern, % din PIB	28,0	23,0	16,0	18,9	17,5
Indicatori financiari					
Masa monetară, milioane MDL	27 344	31 664	32 683	37 051	43 447
Rezerve valutare, milioane USD, sfârșitul perioadei	1 050	1 505	1 480	1 718	2 064
Rata oficială de schimb media anuală MDL/USD	12,1	10,3	11,1	12,4	12,1
Rata dobânzii pentru credite în MDL, %, ma	18,9	21,1	20,3	16,3	15,1
Economia internațională					
PIB mondial, rca	4,9	2,5	-0,5	5,0	4,4
Media ponderată a creșterii PIB în principalele țări partener (2/3 din exporturile Moldovei)	5,4	4,1	-4,0	2,3	2,9

Surse: BNS, BNM, prognoză CPE

REZUMAT

Tripla imposibilitate din politica moldovenească

POLITICA. Există trei teme politice dominante care descriu realitatea politică în Republica Moldova – Constituția, votarea Președintelui și constituirea unei noi coaliții de guvernare. Aceste teme implică mai curând o triplă imposibilitate – imposibilitatea de a modifica Constituția (sau inviolabilitatea Constituției), imposibilitatea de a alege președintele, fie în Parlament, fie prin vot direct (sau blocajul politic continuu) și imposibilitatea de a crea o nouă coaliție prin aducerea PCRM la guvernare (sau frica trădării). Chiar dacă partidele politice parlamentare depun eforturi susținute pentru a ieși din criză și pentru a năru status-quo-ul în cel puțin unul din aceste subiecte, realitatea obtuză s-ar putea dovedi în cele din urmă mai puternică decât eforturile lor, putând să păstreze situația neschimbată, accentuând criza. Alegerile anticipate ar putea să devină iminente.

Proгноze pentru 2011

AGRICULTURA. În anul 2011, producția globală agricolă va crește cu circa 2%, producția de cereale și leguminoase boabe va înregistra circa 2370 mii tone, de struguri - 580 de mii de tone, fructe și pomușoare - 377 de mii de tone, legume - 380 de mii de tone, carne (greutate vie) - 147 de mii de tone, lapte - 602 mii de tone, și ouă - 710 milioane de bucăți. În 2011, soldul balanței comerciale în comerțul cu produse agro-alimentare va fi pozitiv, în mare măsură datorită comercializării stocurilor de produse agroalimentare produse în anul 2010.

Principalele provocări pentru agricultură în 2011

Principalele provocări pentru agricultură în 2011, vor rămâne același ca și în anii 2009-2010: prevalarea populismului în aplicarea politicilor agricole, lipsa de coerență în acțiunile structurilor statale în spațiul rural, finanțarea rigidă a sectorului agrar, creșterea restanțelor la distribuirea subvențiilor din fondurile pentru subvenționarea producătorilor agricoli, creșterea prețurilor la principalele input-uri pentru agricultură. Și, respectiv, atestăm creșterea costurilor de producere a produselor agricole, modificări mai accentuate în structura fondului funciar și mutații serioase în structura forței de muncă.

Economia RM a înregistrat o creștere neașteptată

BUSINESS. Economia Republicii Moldova în 2010 a înregistrat un parcurs neașteptat de bun. Un argument elocvent este valoarea unuia dintre principalii indicatorii ai activității economice – ritmul de creștere a PIB-ului, care în 2010 a fost de 6,9%. Privită ca evoluție istorică, în perioada 2000-2008 economia Republicii Moldova a crescut în mediu cu aproximativ 6%. Putem presupune că pe termen mediu creșterea economică a Republicii Moldova va oscila în jurul acestui nivel istoric. Totuși, este destul de probabil să se producă și depășirea acestui ritm. Din cauza fragilității structurale, economia națională este foarte sensibilă la șocuri, atât interne, cât și externe, fapt care va volatiliza ascensiunea. S-ar putea înregistra o lipsă a unei constante în procesul creșterii economice - ritmurile bune fiind urmate de încetiniri.

Totuși, se atestă insuficiența reformelor structurale

Anul 2010 a fost unul benefic pentru dezvoltarea ramurii industriale. În 2010, volumul producției industriale, exprimat în prețuri curente, a constituit circa 27 miliarde MDL, ceea ce, în termeni reali, reprezintă o creștere de 7%. Totuși, această relansare nu a permis sectorului să-și

revină la nivelul de pînă la criză. În cazul unei creșteri anuale care ar devansa 7%, industria va avea nevoie de 2 ani pentru a atinge nivelul producției înregistrat pînă la declanșarea crizei.

Totodată, revenirea economică nu e însoțită de o promovare autentică a reformelor structurale. O problemă serioasă pentru promovarea reformelor ține de calitatea instituțiilor. Republica Moldova are reușite modeste la capitolul crearea unui cadru instituțional solid, ceea ce ar eficientiza creșterea economică. Acest fapt explică și promovarea lentă în Republica Moldova a reformelor orientate spre crearea condițiilor favorabile pentru mediul de afaceri.

COMERȚUL EXTERIOR. Volumul total al comerțului internațional al Moldovei, în ianuarie-martie 2011, a crescut cu 48,0% față de anul 2010, însumând 1577,8 milioane USD. În această perioadă, comerțul internațional al Moldovei înregistrează o creștere și față de perioada similară a anului 2008, cu 11,7%. În primul trimestru al anului 2011, exporturile au înregistrat o creștere cu 58,2%, iar importurile au înregistrat o majorare cu 44,0% față de perioada similară a anului trecut. Conform estimărilor ME, la finele anului 2011, volumul total al comerțului internațional al Moldovei va înregistra o creștere cu 17,8 la sută, exporturile cu 17,2% și importurile cu 18,1% comparativ cu anul 2010. În anul 2011, deficitul balanței comerciale va constitui 2698,9 milioane USD.

În anul 2011, comerțul internațional al RM va crește cu 17,8%, exporturile cu 17,2, importurile cu 18,1%

În anul 2011, există posibilități de menținere a ritmurilor înalte de creștere a exporturilor. În condițiile în care conjunctura pe piețele internaționale este una foarte favorabilă pentru bunurile tradiționale exportate din R. Moldova, este necesar de evitat introducerea barierelor netarifare la export, concomitent cu diminuarea complexității procedurilor actuale din comerțul exterior. De asemenea, este importantă evitarea oricăror disensiuni în raporturile bilaterale cu principalii parteneri comerciali ai R. Moldova, în special Federația Rusă și Belarus.

În anul 2011, deficitul balanței comerciale va constitui 2698,9 milioane USD

PIAȚA MONETARĂ. Trendul de majorare a masei monetare a continuat pînă în prezent, înregistrând în fiecare lună recorduri maxime. Recordul curent raportat de BNM este de 37,7 mlrd MDL, record marcat la sfârșitul lunii martie. Stabilitatea leului și trendurile periodice de apreciere au fortificat încrederea populației în valuta națională. Astfel, de la început de an, depozitele la termen în MDL au câștigat teren de la depozitele valutare 1 punct procentual din structura cumulată, iar timp de 12 luni, 2.2 puncte procentuale. De asemenea, depozitele la termen în MDL au asigurat creșterea masei monetare în primul trimestru al anului 2011, înregistrând o creștere de peste 7,7% sau o creștere absolută de mai bine de 700 mln MDL. Depozitele la vedere, dar și numerarul în circulație au scăzut de la început de an sub presiunea politicii mai restrictive a BNM.

Rezervele valutare ale BNM ating cote record de 1,9 mlrd \$

Rezervele valutare au atins o cotă fără precedent, de peste 1,9 mlrd \$, premisă pentru garantarea unui curs stabil al leului pentru 2011.

Cât privește cursul valutar, acesta fiind un indicator stabil, guvernul cu ușurință va putea menține oricare valoare prognozată. Din punct de vedere al echipei ME, o depreciere de 1-1.5% ar fi rezonabilă și stimulatorie pentru economia națională, dar 2011 fiind un an electoral, iar subiectul prețurilor fiind unul sensibil, guvernul va da preferință unui leu forte, plasând cursul mediu anual pentru 2011 la o valoare de 12 cel mult 12.2 MDL/USD. De asemenea, în acest capitol va fi prezentat

Cursul valutar – unicul factor monetar antiinflaționist

cursul valutar ca fiind unicul factor monetar important la influențarea inflației în condițiile Moldovei. Alte măsuri monetare care nu au influență directă asupra cursului valutar sunt inutile în combaterea inflației. Cursul valutar este un instrument eficient în condițiile Moldovei, dar nu trebuie ignorate și efectele negative care anterior au fost provocate de abuzarea excesivă de acest mecanism care are impact grav pe termen lung, în special cu efect negativ asupra dezvoltării sectorului real al economiei și creșterii economice durabile.

**Executarea
bugetului la
capitolul cheltuieli
indică cel mai
scazut nivel din
ultimii trei ani**

FINANȚE PUBLICE. În anul 2010, la bugetul public național au fost acumulate venituri în sumă totală de 27550,9 mil. lei, ceea ce constituie 102,4 la sută față de indicii planificați pentru anul 2010. Din suma totală a veniturilor bugetului public național, veniturile fiscale au constituit 22547,7 mil. lei, ceea ce reprezintă 103,8 la sută din indicii planificați pentru anul 2010. Comparativ cu perioada similară a anului 2009, veniturile fiscale s-au majorat cu 3016,0 mil. lei.

Pondere veniturilor BPN în PIB se diminuează, în dinamică, de la 40,7 la sută, în anul 2008, până la 38,4 la sută, în anul 2010, contribuția veniturilor fiscale rămânând destul de impunătoare (31,4 la sută din PIB).

Executarea bugetului la capitolul cheltuieli în anul 2010 s-a dovedit a fi cea mai problematică din ultimii trei ani, înregistrându-se un nivel de executare de 94,3 la sută față de prevederile anului 2010. Pentru anul 2011, se prognozează atingerea nivelului de 95%.

**În 2011 anticipăm
creșterea prețurilor
în limitele de 8,4%**

PREȚURILE. Putem spune că economia a ieșit, în mare măsură, din hibernare în 2010, iar acest fapt va duce la o creștere de prețuri în 2011. Totuși, riscul inflaționist va fi limitat în acest an la 8.4%, parțial din cauza politicii fiscale relativ stabile, a prețurilor mondiale prognozate a fi în creștere, dar și a stabilității monedei naționale.

Influența factorilor interni și externi asupra modificării prețurilor în Republica Moldova este fundamentală în stabilirea politicilor economice și monetare ale țării. Combaterea majorării prețurilor nu trebuie și nu poate să constituie un scop în sine pentru autorități. Datorită faptului că mai bine de jumătate din produsele consumate sunt importate, influența asupra acestor prețuri formate în afara țării este imposibilă. Asta ar însemna o luptă cu inflația mondială sau, altfel spus, o luptă cu morile de vânt. Unicul instrument de gestionare a acestor prețuri rămâne a fi cursul valutar, care e necesar să fie menținut stabil, cu o ușoară depreciere în timp.

**Anul 2010
s-a remarcat
prin creșterea
șomajului, în
condițiile creșterii
economice**

SITUAȚIA PE PIAȚA FORȚEI DE MUNCĂ. Rata șomajului în trimestrul IV al lui 2010 a constituit 7,5%, un nivel record pentru această perioadă a anului de când a fost adoptată actuala metodologie. Astfel, în pofida faptului că în trimestrele II și III a fost remarcată o anumită ameliorare a situației pe piața forței de muncă, în comparație cu începutul anului datele din ultimul trimestru confirmă tendința generală care a predominat în 2010: creșterea șomajului, în condițiile creșterii economice. Se așteaptă ca în anul 2011, pe fondul creșterii economice, rata șomajului să scadă nesemnificativ. Însă, în condițiile lipsei schimbărilor calitative în structura economiei naționale, problemele vechi vor continua să persiste. Rezolvarea acestor probleme pe termen lung va depinde de eforturile guvernului în ceea ce privește generarea unor noi locuri de muncă prin stimularea sectorului privat și crearea unor condiții favora-

bile pentru atragerea investițiilor străine, precum și prin implementarea unor politici eficiente îndreptate spre creșterea calității capitalului uman.

DEZVOLTAREA REGIONALĂ. Doar în condițiile unui climat economic favorabil dezvoltarea regională poate miza pe o ascensiune durabilă și calitativă. Ceea ce s-a realizat, dar și nu s-a reușit pe parcursul anului 2010 au constituit principalele subiecte de discuții în cadrul conferinței naționale sub genericul "Realizări și provocări în dezvoltarea regională în contextul cooperării internaționale", desfășurate la Chișinău la sfârșitul lunii ianuarie a anului curent.

Eforturi semnificative, în perioada de analiză, au fost depuse întru atinerea scopului principal de impulsioneare a implementării politicii de dezvoltare regională în Moldova, în conformitate cu prioritățile stabilite în Strategia națională de dezvoltare pentru anii 2008-2011, orientate spre dezvoltarea acestui domeniu.

ECONOMIA MONDIALĂ. Revenirea rapidă a economiei mondiale din prima jumătate a anului s-a transformat către sfârșitul anului în ceea ce se prefigurează a fi o creștere lentă, dar sigură. După mulți indicatori, aceasta a reușit să revină la nivelul de dinainte de criză, cu excepția unor țări din Europa și Asia Centrală. Locomotiva acestui proces au reprezentat-o țările emergente și în curs de dezvoltare, în special cele din Asia de Est (China și India), precum și țările din America Latină. Pe seama acestora poate fi pusă 46% din creșterea mondială. Conform datelor FMI, creșterea economică mondială a fost de 5,0%.

Dezvoltarea regională – una din prioritățile pentru dezvoltarea economiei naționale

Relansare economică mondială

Părerea investitorilor la nivel mondial – criza este depășită, iar economia s-a stabilizat

POLITICA

Tripla imposibilitate din politica moldovenească

Există trei teme politice dominante care descriu realitatea politică în Republica Moldova – Constituția, votarea Președintelui și constituirea unei noi coaliții de guvernare. Aceste teme implică mai curînd o triplă imposibilitate – imposibilitatea de a modifica Constituția (sau inviolabilitatea Constituției), imposibilitatea de a alege președintele, fie în Parlament, fie prin vot direct (sau blocajul politic continuu) și imposibilitatea de a crea o nouă coaliție prin aducerea PCRM la guvernare (sau frica trădării). Chiar dacă partidele politice parlamentare depun eforturi susținute pentru a ieși din criză și pentru a năruie status-quo-ul în cel puțin unul din aceste subiecte, realitatea obtuză s-ar putea dovedi în cele din urmă mai puternică decît sforțările lor, putînd să păstreze situația neschimbată, accentuînd criza. Alegerile anticipate ar putea să devină iminente.

Trei teme politice majore în noua conjunctură politică

Deriva Constituționalismului din Moldova

Criza politică din Republica Moldova cunoaște o dezvoltare continuă, avînd cîteva segmente distincte. În primul rînd, are loc o discuție înverșunată pe teme constituționale, oferindu-se deseori tălmăciri halucinante textului constituțional. În fond, dezbaterile gravitează în jurul a două teme mari – soluții juridice pentru evitarea alegerilor parlamentare anticipate și interpretarea Constituției în materie de stabilirea datei alegerilor și duratei interimatului. Caracterul insolit al acestor dezbateri ține de faptul că partidele din Alianță recurg la subterfugii juridice pentru a evita spiritul Constituției. Trebuie să recunoaștem că textul Constituției îngăduie asemenea abordări manipulatorii și selective, întrucît formulările sînt destul de vagi, ceea ce generează un voluntarism în mînuirea sensurilor. Cu toate acestea, nu putem să nu semnalăm o flagrantă derivă a constituționalismului din Republica Moldova, care alunecă spre modalități arbitrare și nihiliste de abordare a Constituției, fapt semnalat și de către instituțiile europene.

Continuă luptele interne din interiorul Alianței

În al doilea rînd, continuă luptele interne din cadrul Alianței, luptă care îmbracă diverse forme și care vizează în mod special două aspecte distincte – loviturile de imagine pe care partenerii din Alianță și le aplică în mod constant și disensiunile legate de administrarea fiscal-bugetară. Din prima categorie fac parte campaniile mediatice lansate împotriva PDM și PL la anumite posturi de televiziune – „Marian Lupu încurcat de o clătită la festivalul Maslenița”¹, „Marian Lupu corectat de elevii dintr-a cincea”², spotul „Chirtoacă. Primar de 3 ani.”. De asemenea, nu poate fi ignorată continuarea campaniei anti-mafie, promovată de Sergiu Mocanu, care acuză oligarhizarea Republicii Moldova, proces datorat, în opinia fostului consilier al lui Voronin, lui Vlad Plahotniuc. Tot Sergiu Mocanu a pretins recent că și Mihai Ghimpu, liderul PL, ar fi acceptat finanțarea campaniei propriului partid din buzunarul omului

1 m.protv.md/.../marian-lupu-incurcat-de-o-clatita-la-festivalul-maslenita

2 <http://m.protv.md/stiri/social/marian-lupu-corectat-de-elevii-dintr-a-cincea.html>

de afaceri Vlad Plahotniuc.³ Din cea de-a doua categorie fac parte recente conflicte iscate în interiorul Alianței în jurul rebalansării tarifelor oferite de Moldtelecom și votarea bugetului pentru anul 2011. Fiind continuarea conflictului din Alianță din septembrie 2010, care l-a opus pe Filat celorlalte componente ale Alianței în chestiunea acordării subvențiilor pentru cei nevoiași, aceste disensiuni reflectă inapetența Prim-Ministrului Filat de a accepta influențe venite din afara Guvernului, el avînd senzația că scopul celorlalte partide este de a reduce prerogativele șefului cabinetului. Această atitudine a fost exprimată în mod tranșant la sfîrșitul anului 2010, atunci cînd Filat a declarat că „eu nu voi merge la Guvern cu mîinile și picioarele legate”.⁴

În al treilea rînd, se remarcă accentuarea discuțiilor pe tema unei posibile reconfigurări a Alianței de guvernămînt. Despre aceasta a vorbit pe 24 februarie liderul PCRM Vladimir Voronin care, comentînd protestul PNL în fața sediului PLDM, a sugerat că „Dacă nu ne dorim alegeri anticipate, o soluție tehnică de votare a președintelui poate fi găsită pe marginea înțelegerilor dintre PCRM și PLDM”.⁵ În același timp, liderul PLDM Vlad Filat, a susținut că nu vede nici măcar o soluție tehnică, iar dacă problema alegerii șefului statului va fi cumva rezolvată, atunci aceasta se va întîmpla doar pe dimensiunea politică.⁶ Distincția făcută între soluția tehnică și cea politică are menirea fie de a camufla intenția celor două partide, fie de a face o alianță ocultă, nedeclarată, prin a vota conjunctural anumite chestiuni importante precum alegerea președintelui țării în funcție de interesele de moment (soluție tehnică), fie de a fabrica oficial o nouă Alianță pe fundalul disensiunilor tot mai mari din AIE 2 (soluția politică). Aceste zvonuri au fost alimentate atît de declarațiile politicianilor (Marian Lupu și-a manifestat deschis îngrijorarea cu privire la posibilitatea înființării unei asemenea noi alianțe), cît și de întîlnirile neanunțate dintre Filat și Voronin, dar și de o coalizare neașteptată dintre PCRM și PLDM împotriva vicepreședintelui raionului Ialoveni, membru al Partidului Democrat, precum și în cazul remiterii în comisie a unui proiect de lege pe 25 februarie. În plus, un parlamentar britanic Graham Watson și-a împărtășit impresiile după întîlnirea cu Filat, subliniind posibilitatea creării unei Alianțe PLDM – PCRM: „Îmi este frică că el (Vlad Filat – n.n.) este tentat să aducă comuniști în Guvern, aceste intenții nu sînt privite cu ochi buni la Bruxelles.”⁷ Toate aceste indicii demonstrează că PLDM se simte destul de încorsetat în noua AIE 2 și aplică diverse strategii pentru a redobîndi libertatea de mișcare pe care a avut-o în AIE 1. Acest disconfort al PLDM a provocat imediat anumite acțiuni dezbinatorii ale PCRM care, conducîndu-se de principiul machiavelic „dușmanul dușmanului meu este prietenul meu” încearcă să rupă PLDM din garnitura guvernamentală creată, amplificînd din ce în ce mai mult conflictele interne. Deocamdată nu putem ști cît de departe vor merge actorii politici în aceste jocuri, dar devine limpede că constituirea Alianței pentru Integrare Europeană la sfîrșitul anului 2010 a creat numeroase nemulțumiri și supărări ascunse, iar condițiile acordului de creare a Alianței vor fi puse în continuare în discuție.

Este oare posibilă o altă Alianță?

3 <http://www.azi.md/ro/story/16895>

4 <http://politicom.moldova.org/news/vlad-filat-eu-nu-voi-merge-la-guvern-cu-mainile-i-picioarele-legate-214904-rom.html>

5 <http://portal.moldpres.md/default.asp?Lang=ro&ID=148160>

6 <http://www.stireazilei.md/news-7489>

7 <http://romanmihai.wordpress.com/2011/02/13/voronin-graham-watson-si-vlad-filat-aliana-pcrmpldm/>

**Imposibilitatea
de a face ceva
– esența crizei
politice**

Prin urmare, există trei teme politice dominante care descriu realitatea politică în Republica Moldova – Constituția, votarea Președintelui și constituirea unei noi coaliții de guvernare. Toate aceste trei subiecte se află într-o strânsă conexiune, deși pot fi privite și în izolare. Chiar dacă aceste teme reflectă preocupările curente ale clasei politice din Moldova, ele presupun existența unor constrângeri serioase care ar putea să împiedice dislocarea status-quo-ului și să amplifice criza politică din Moldova. Astfel, privite din perspectiva zilei de azi, aceste teme implică mai curînd o triplă imposibilitate – imposibilitatea de a modifica Constituția (sau inviolabilitatea Constituției), imposibilitatea de a alege președintele, fie în Parlament, fie prin vot direct (sau blocajul politic continuu) și imposibilitatea de a crea o nouă coaliție prin aducerea PCRM la guvernare (sau frica trădării). Chiar dacă partidele politice parlamentare depun eforturi susținute pentru a ieși din criză și pentru a năruie status-quo-ul în cel puțin unul din aceste subiecte, realitatea obtuză s-ar putea dovedi în cele din urmă mai puternică decît eforturile lor, putînd să păstreze situația neschimbată, accentuînd criza.

Inviolabilitatea Constituției și blocajul politic continuu

Discuțiile legate de modificarea Constituției continuă, chiar dacă subiectul este învăluit în ceață și nu este deloc clar în ce măsură o eventuală schimbare a Legii Supreme a țării poate rezolva criza politică. Este de remarcat că partidele politice creează senzația că pierd interesul pentru o modificare constituțională explicită, chiar dacă discuțiile pe această temă nu sînt oprite. Sînt luate în calcul deocamdată două oportunități majore – prima ar fi specularea vidului constituțional legat de expirarea termenului de două luni necesar alegerii președintelui în cazul vacanței funcției. În aceste condiții, se propune alegerea președintelui cu o nouă regulă minimalistă, adoptată printr-o lege organică.⁸ Cea de-a doua oportunitate vizează adoptarea în Parlament a proiectului de modificare a Constituției propus de PCRM în mai 2010, care prevede alegerea șefului statului în trei tururi. În primul, candidatul la funcția de președinte al țării trebuie să acumuleze 61 de voturi, în caz contrar urmează turul doi. În acest caz, candidatul trebuie să obțină 57 de voturi pentru a fi ales șef al statului. În turul trei, candidatul care va întruni majoritatea simplă de 52 de voturi va deveni președinte al țării. Dacă nici așa nu va fi ales noul președinte, șeful Legislativului dizolvă Parlamentul și anunță data alegerilor anticipate. Această idee a fost avansată în mod special de comentatorul politic și expertul ADEPT Igor Boțan.⁹ De asemenea, unii lideri PLDM admit posibilitatea votării în Parlament a modificării articolului 78 prin care Președintele țării va fi ales în mod direct.

Amintim că promotorul ideii de modificare totală sau parțială a Constituției a fost Partidul Liberal care, în luna noiembrie 2009, a lansat o campanie energetică în această direcție, pledînd inițial pentru adoptarea unei noi Constituții și nu o simplă modificare a ei.¹⁰ Ideea nu a fost acceptată de colegii din Alianță (PDM, PLDM și AMN), întrucît per-

8 <http://www.stiri.md/ro/article/192332/vezi-cele-3-soluii-propuse-de-mihai-ghimpu-pentru-depirea-crizei-politice/>

9 <http://unimedia.md/?mod=news&id=28180>

10 <http://politicom.moldova.org/news/idis-viitorul-pune-n-dezbateri-nevoia-de-a-modifica-constituia-204441-rom.html>

sistau temeri că o Constituție nouă ar putea modifica, pe lângă altele, statutul limbii de stat și statutul de neutralitate al Republicii Moldova. Astfel, s-a ajuns treptat la o viziune de compromis a AIE 2, care consideră oportună doar modificarea articolului 78 cu privire la alegerea președintelui. În rezultat, în luna mai 2010 au fost avizate pozitiv două proiecte de modificare a articolului 78 (alegerea președintelui țării în parlament cu 61 de mandate), unul aparținând AIE 1 și cel de-al doilea PCRM. Proiectul Alianței propunea modificarea prin referendum a articolului 78 din Legea Supremă și revenirea la alegerea președintelui prin votul tuturor cetățenilor. Această inițiativă a eșuat în septembrie 2010, atunci când în urma referendumului constituțional organizat pe 5 septembrie s-a constatat o participare modestă a cetățenilor, fapt care a dus la invalidarea plebiscitului. Proiectul PCRM, descris mai sus, a fost inițial respins de Alianță pe motiv că Partidul Comuniștilor trișează, dorind astfel să forțeze Alianța să voteze modificarea constituțională în Parlament și nu prin referendum, astfel controlând mai bine procesul, dat fiind numărul impunător de deputați comuniști. Însă, imediat după formarea AIE 2, proiectul PCRM a fost preluat de unele componente ale Alianței și s-a propus votarea lui în Parlament, fiind simulată existența unui consens pe această temă. Deși acest proiect urma să fie pus în discuție în cadrul Comisiei Juridice a Parlamentului, PCRM a anunțat pe 2 februarie 2011 retragerea inițiativei cu privire la modificarea Constituției, fapt care a demonstrat că PCRM nu-l mai ia în serios în calcul, având prioritate raționamentele tactice.¹¹

Pentru a înțelege aceste ping-ponguri politice, trebuie să constatăm că modificarea articolului 78 din Constituție niciodată nu a fost văzut de partidele puterii și PCRM ca un scop în sine ci, mai ales, ca un pretext pentru obținerea unor avantaje electorale și strategice. În 2010, ideea centrală a AIE 1 a fost de a concepe o asemenea suită de proceduri care să le permită să ajungă la votarea Președintelui, fără a avea nevoie de serviciile colegilor din PCRM. Din acest punct de vedere, referendumul se plia perfect pe această viziune – la început poporul aprobă votarea directă a Președintelui, iar apoi tot poporul votează candidatura (Alianței) la această funcție. În contrast, PCRM urmărea să se asigure că votarea președintelui se va desfășura în Parlament și va necesita o majoritate calificată în condițiile în care PCRM dispunea de o „minoritate de blocaj” (blocking minority). Aceste jocuri tactice au luat amploare în luna iunie 2010, atunci când oficialii Consiliului European au acceptat ideea modificării Constituției prin referendum, susținând volens-nolens cauza AIE. PCRM și-a retractat imediat poziția, acceptând ideea Alianței de alegere directă a Președintelui, dar insistând că modificarea Constituției să se producă în cadrul Parlamentului, și nu prin referendum. Sugestia a fost respinsă de Alianță, din motivul deja invocat al fricii față de o posibilă schimbare de macaz a deputaților comuniști în ziua votării în Parlament. Astfel, în cele din urmă, în 2010 atât AIE 1, cât și PCRM au abandonat proiectul comuniștilor privind modificarea articolului 78.¹²

Schimbarea contextului politic după alegerile din noiembrie 2010 a determinat în mod evident o redefinire cardinală a pozițiilor actorilor în această chestiune. În noua situație, partidele din AIE 2 au început să agreeze proiectul comuniștilor de modificare a articolului 78, întrucât propria inițiativă eșuase. Calculul consta în a-i determina pe comuniști

**Modificarea
articolului 78 –
prilej de a obține
avantaje electorale**

11 <http://unimedia.md/?mod=news&id=29406>

12 <http://politicom.moldova.org/news/voronin-accepta-modificarea-articolului-78-din-constitutie-209646-rom.html>

să voteze împreună cu AIE 2 modificarea articolului potrivit propriului lor proiect înainte de alegerea președintelui în Parlament, pentru ca apoi să se dispenseze de PCRM și să voteze cu 57 sau cu 52 de mandate candidatura Alianței (Marian Lupu). Și în aceste împrejurări, comportamentul PCRM a reflectat logica intransigentă a unui partid de opoziție, comuniștii refuzând să mai susțină fostul său proiect. În continuare, AIE 2 a încercat să aducă proiectul dat în Parlament, pentru a-l pune la vot și pentru a prinde pe picior greșit PCRM, arătând publicului că partidul își reneagă propriul său copil. De dragul corectitudinii, trebuie să remarcăm că un asemenea demers este de ordin tactic și nu va putea să rezolve problema alegerii președintelui, în condițiile în care PCRM nu va dori să voteze. De aceea, unii lideri PLDM admit posibilitatea revenirii la proiectul Alianței cu privire la alegerea președintelui de către popor, decizie care urmează a fi votată în Parlament. În fond, asta înseamnă preluarea de către unii lideri ai AIE 2 a ofertei PCRM din iunie 2010.¹³

Constituția rămâne inviolabilă, dar nu pentru că e sacră

Trecerea în revistă a acestor încurcate repoziționări și lupte de uzură, adesea impenetrabile pentru publicul larg, demonstrează două lucruri. În primul rând, modificarea Constituției se va face doar în condițiile în care una din taberele politice implicate vor vedea avantaje clare în ceea ce privește atragerea alegătorilor și consolidarea propriului rating politic. În al doilea rând, tocmai din această cauză, Constituția nu va putea fi modificată, întrucât în condițiile unui relativ echilibru politic, niciuna dintre tabere nu va accepta să ofere prea multe avantaje politice celeilalte părți. Astfel, Constituția rămâne inviolabilă, dar nu datorită caracterului sacru al textului, ci din cauza impasului politic iremediabil existent. Acest impas politic poate fi depășit printr-o reconfigurare a Alianței de guvernământ care, va întruni, într-o nouă formulă, un număr mult mai mare de mandate dar, în aceste condiții, va dispărea necesitatea amendării Constituției.

Frica de trădare

Este oare posibilă o „coalitie monstruoasă” între putere și opoziție?

O altă temă majoră în politica moldovenească ține de imposibilitatea „trecerii Rubiconului” și creării unei Alianțe extinse, capabile să formeze toate instituțiile statului, inclusiv să aleagă Președintele țării. O asemenea Alianță va presupune inevitabil o „contaminare malefică” între putere și actuala opoziție comunistă. Ar exista câteva formule de acest gen dar, în ultimul timp, este vehiculată posibilitatea coalizării dintre PCRM și PLDM. O asemenea „monstruoasă coalitie” ar putea crea o guvernare stabilă pe o perioadă de patru ani. Cu toate acestea, ea este considerată imposibilă de anumiți comentatori politici. De exemplu, Igor Boțan acreditează ideea potrivit căreia pînă la alegerile locale o asemenea coalitie va fi respinsă de PLDM, iar după alegeri, comentatorul admite doar o simplă cooperare nedeclarată dintre PCRM și PLDM pentru slăbirea influenței PDM. Comentatorul explică: „Și asta pentru că PCRM, chiar dacă își dorește slăbirea AIE, nu este pregătit să guverneze împreună cu PLDM, iar PLDM, la rândul său, nu ar fi interesat să discute cu PCRM integrarea RM în Uniunea vamală cu Rusia.”¹⁴ O idee similară este exprimată de Nicolae Negru care în articolul „Alianța PLDM plus PCRM este imposibilă” din Jurnal de Chiși-

¹³ <http://www.allmoldova.com/ro/moldova-news/politics/1249053943.html>

¹⁴ <http://www.jurnal.md/ro/news/pldm-i-pcrm-ar-putea-sa-coordoneze-pentru-a-slabi-influen-a-pd-201996/>

nău din 15 februarie, susține următoarele: „De ce să ne ascundem după deget, o alianță între PLDM și PCRM ar fi în interesul RM. Dar numai în anumite condiții ... Dacă dl Filat nu are de gând să se sinucidă politic ..., alianța cu PCRM este posibilă numai dacă Voronin convoacă de urgență un congres, schimbă numele partidului, renunță la seceră și ciocan și demisionează.”

În replică, unii comentatori apropiați de PLDM au început să acrediteze ideea unei „conjurații imposibile” între PDM și PL împotriva PLDM, cu scopul demiterii guvernului Filat. De exemplu, Petru Bogatu susține că „acest atac la Filat, întreprins în mod organizat de toți miniștrii PDM și PL, i-a împins pe unii observatori politici să bănuiască o conspirație. O urzeală în culise menită să conducă la debarcarea premierului. Exagerare. Acest lucru este puțin probabil în actualele condiții, întrucât demisia prim-ministrului ar provoca în mod automat căderea Cabinetului.”¹⁵ Astfel, cei trei comentatori consideră că, în ciuda evidențelor care nu mai pot fi camuflate, realitatea politică le dictează principalelor actanți să se mențină pe pozițiile existente și să nu iasă din tranșeele Alianței și opoziției de frica „obuzelor încărcate cu mînie” ale alegătorilor și ale instituțiilor europene.

Evident, cele două teorii ale unor posibile coalizări secrete sînt diferite ca greutate. În cazul ipotezei cu privire la apariția unei alianțe secrete între PCRM și PLDM, există evidențe care confirmă desfășurarea unor discuții separate între cele două partide. Chiar și liderii politici ale celor două partide au confirmat că au avut loc consultări între ei, iar presa a scris despre posibilitatea unei „alianțe secrete temporare”.¹⁶ De asemenea, deocamdată, în cel puțin un raion, reprezentanții PCRM au votat împreună cu membrii PLDM pentru demiterea unui vicepreședinte PDM. În plus, se fac sesizabile atitudinile oarecum sfidătoare ale liderilor PLDM, care nu doresc discutarea anumitor chestiuni în interiorul Alianței, preferînd declarațiile în presă, unde dețin superioritatea. Din contra, posibilitatea demiterii guvernului Filat nu este confirmată decît de cîteva comentarii ale unor jurnaliști care, posibil, umflă un balon de săpun. Atît într-un caz, cît și în altul, concluzia finală este totuși că AIE 2 nu se va destrăma în ciuda tuturor disensiunilor din interiorul Alianței.

Astfel, vorbim despre o “imposibilă trădare”. Așa să fie oare? Experiența lui 4 aprilie 2005 demonstrează că nu putem exclude din start eventualitatea unei acuplări cu fostul inamic politic. Este adevărat că anul 2005 a demonstrat costurile enorme pe care urmează să le suporte un partid politic în situația în care “trece Rubiconul”, făcînd astfel această opțiune extrem de neatractivă. În același timp, se atestă un grad din ce în ce mai înalt de aversiune între partenerii din AIE 2, fapt generat, în special, de rivalitatea dintre Lupu și Filat și de acțiunile unilaterale pe care le întreprinde PLDM în cadrul Guvernului. În aceste condiții, AIE 2 nu va putea funcționa în mod normal și vor urma cu siguranță “acțiuni de disidență voalată” în favoarea PCRM, la care se va deda în mod special PLDM, care este singurul jucător în poziția de a juca la două capete. PDM nu poate face asta din cauză că și-a epuizat creditul de încredere în urma refuzului de a crea o alianță cu comuniștii la sfîrșitul anului 2010, iar PL nu poate colabora cu PCRM din considerente ideologice.

15 <http://www.jurnal.md/ro/news/bogatu-nimeni-nu-i-nebun-sa-dea-jos-guvernul-201991/>

16 <http://www.hotnews.md/articles/view.hot?id=8444>

Concluzii

Cu toate acestea, cel mai probabil pronostic legat de evoluțiile politice viitoare ar putea prevedea existența formală pe viitor al AIE 2, în care PLDM va juca rolul spărgătorului de grevă de ocazie iar PCRM va rămîne într-o opoziție destul de virulentă, încercînd să-și consolideze relația cu PLDM. În aceste condiții, într-o logică politică conflictuală, "inamicul public" numărul unu începe să devină Partidul Democrat, care va fi atacat în egală măsură atît din stînga, cît și din dreapta. PDM va încerca în continuare să consolideze relațiile de aliat credibil cu Partidul Liberal, chiar dacă această complicitate nu poate să aducă avantaje electorale semnificative, fiind mai curînd un nou exemplu de complicitate perversă. Logica supraviețuirii în Alianță îi va dicta însă PDM o asemenea apropiere, pentru a putea da credibilitate argumentelor în condițiile în care contrargumentele PLDM și PCRM sînt mult mai bine mediatizate și au o mai bună circulație.

Echilibrul politic paralizează acțiunea

Situația politică existentă astăzi în Republica Moldova este marcată de un echilibru care paralizează orice acțiune ce urmărește ieșirea din impas. Observăm efectele perverse pe care poate să le producă un sistem democratic, în condițiile în care forțele politice, deși respectă în mare regulile de joc, nu sînt apte să însușească arta compromisului și împing dinamica relaționării interpartinice în zona rezultatelor iraționale. Din această cauză, partidele ajung să producă rezultate pe care nu le doresc – doresc să schimbe Constituția, dar eșuează să o facă, doresc crearea unei alianțe stabile de guvernare, dar ratează monumental acest obiectiv și, în final, nu doresc sub nicio formă alegeri anticipate, dar, se pare că se mișcă tocmai în această direcție. Alegerile anticipate încep să prindă contururi, devenind din ce în ce mai reale. În condițiile actuale, ele pot fi stopate doar prin aplicarea unor soluții neortodoxe și dubioase – fie prin încălcarea frumos justificată a Constituției, fie prin trădări de diverse feluri. Ambele soluții comportă riscuri enorme.

AGRICULTURA

Anul agricol 2010 poate fi considerat unul reușit, datorită conjuncturii favorabile apărute pe piețele internaționale, și apoi pe cea internă. Acest fapt a determinat în mare măsură creșterea producției agricole cu 7,9% față de anul 2009. Majorarea producției globale agricole a fost determinată de creșterea producției animaliere cu 13,6% și a producției vegetale cu 5,2%. O contribuție mai mare la majorarea producției agricole globale în 2010 față de anul 2009 revine culturilor tehnice (floarea soarelui, sfecla de zahăr, soia), cerealelor, în special porumbului pentru boabe și creșterea producției animaliere. Conform datelor BNS, ponderea producției vegetale în producția globală agricolă a constituit 66%, fiind în descreștere comparativ cu anul 2009. Cote mai importante în totalul producției vegetale revin următoarelor culturi: cereale și leguminoase boabe – 18,9%, culturi tehnice – 12,8%, cartofi, legume și bostănoase – 13,0%, fructe și pomușoare – 3,9%, struguri – 12,1%. Este necesar de menționat, că producția redusă de struguri a influențat semnificativ la reducerea producției vegetale (-5,6%). Producției animale i-a revenit 34% (în anul 2009 – 32%), din care de vite și păsări – 18,8% (16,7%), lapte – 10,1% (10,7%), ouă – 3,9% (3,8%).

În anul 2010, prețurile la produsele agroalimentare, după cum s-a estimat în numerele anterioare ale ME, au atins niveluri record pe piața internă. Acest proces a atins cote maxime în semestrul II al anului trecut. Prețurile producătorilor la produsele agricole în anul 2010, comparativ cu anul precedent, au crescut cu 42,9%¹. Prețurile medii de vânzare la produsele vegetale s-au majorat cu 57,8%, la produsele animaliere – cu 4,7%. Cele mai avansate creșteri ale prețurilor au fost înregistrate la floarea soarelui (cu 89,4%), la struguri (cu 82,9%), la culturile cerealiere și leguminoase (cu 69,2%), la fructe și pomușoare (cu 57,3%), la lapte (cu 12,5%) și ouă (cu 6,3%). Pe de altă parte, s-au diminuat prețurile de vânzare a bovinelor și porcinelor în masă vie, respectiv, cu 14,5% și cu 1,1%.

În primul trimestru al anului curent, prețurile au fluctuat periodic, dar în general tendințele au rămas aceleași. Astfel, în ianuarie - martie 2011, prețurile la produsele agricole au crescut cu 17,3%. Prețurile de vânzare la produsele vegetale s-au majorat cu 31,3%, la produsele animaliere au scăzut cu 7,0%. O creștere mai alertă este înregistrată la produsele cerealiere cu 41,1% (din care: la grâu – cu 67,8%, porumb – cu 43,1%), la fructe și pomușoare – cu 38,5%, floarea soarelui – cu 38,0%, și lapte – cu 19,3%. Prețurile de vânzare a vitelor și păsărilor în masă vie s-au micșorat cu 11,1%, datorită reducerii prețurilor la porcine cu 25,3%. Între timp, au crescut esențial prețurile de vânzare la ovine și caprine și bovine, respectiv, cu 30,7% și cu 16,1%, datorită reducerii efectivului de animale în gospodăriile agricole. Pentru anul 2011, anticipăm o stabilizare relativă a prețurilor la finele semestrului I și o reducere lentă a prețurilor la majoritatea produselor vegetale în semestrul II.

Creștere a producției agricole cu 7,9% la sută în anul 2010 și creștere estimată pentru anul 2011 de 2 la sută

În anul 2011, stabilizare și reducere relativă a prețurilor în trimestrul III

¹ Prețurile medii de vânzare de către întreprinderile agricole

Sectorul animalier

Reducere a efectivului de animale la întreprinderile agricole

La începutul anului curent, în sectorul animalier este remarcată reluarea procesului de diminuare a efectivului de bovine, ovine și caprine, în special în cadrul întreprinderilor agricole. Efectivul de bovine la data de 1 ianuarie 2011 a cunoscut o reducere modestă de 1,5%, care a fost estompată în mare măsură datorită menținerii numărului de animale în cadrul gospodăriilor populației. În cadrul gospodăriilor agricole, reducerea numărului de animale a fost mult mai accentuată și a înregistrat o cădere a numărului de bovine cu 12 la sută, inclusiv a numărului de vite cu 11,1%, și ovine și caprine cu 11,9 la sută. În mare măsură, diminuarea efectivului de animale datorează creșterii prețurilor la nutrețuri. Pe de altă parte este remarcată creșterea esențială a efectivului de porcine, cu 27,4%. În cadrul întreprinderilor agricole, efectivul este în creștere cu 47%, iar în gospodăriile populației cu 20,9 la sută.

Tabelul 1. Efectivul de animale, mii la începutul anului

	La 1 ianuarie 2011		Ponderea, %.
	Mii capete.	În % față de 1 ianuarie 2010.	
Bovine, total	218,4	98,5	100
Întreprinderile agricole	11,6	88,0	5,3
Gospodăriile populației	206,8	99,2	94,7
din care vaci	159,4	98,9	100
Întreprinderile agricole	4,6	93,1	2,9
Gospodăriile populației	154,8	99,1	97,1
Porcine	480,6	127,4	100
Întreprinderile agricole	138,9	147,0	28,9
Gospodăriile populației	341,7	120,9	71,1
Ovine și caprine	887,2	97,0	100
Întreprinderile agricole	21,1	88,1	2,4
Gospodăriile populației	866,1	97,2	97,6
Păsări	3412,3	101,7	x

În trimestrele II și III ale anului curent, tendințele profilate în anul trecut de reducere a numărului de animale în cadrul întreprinderilor agricole vor pierde din intensitate. Deja în primul trimestru sunt semnalate semnale de înviore a activităților economice din sector. În această perioadă este înregistrată creșterea de vite și păsări - cu 15,3%, care a fost influențată în special de mărirea producției (creșterii) bovinelor - cu 13,9%, porcinelor - cu 25,5% și păsărilor - cu 5,3%.

Comerțul cu produse agricole

Comerțul exterior cu produse agricole - între facilități și piedici puse exportatorilor

Comerțul exterior cu produse agroalimentare în anul 2010, dar și în primul trimestru al curent a înregistrat creșteri semnificative datorită conjuncturii favorabile pe piețele principalilor parteneri comerciali ai R. Moldova. Sunt înregistrate creșterile fără precedent ale exporturilor moldovenești de 58,2 la sută în primele trei luni ale anului curent, în mare măsură datorită comerțului cu produse agricole. În anul 2011, Guvernul, pe de o parte a facilitat crearea oportunităților pentru majorarea exporturilor, iar pe de altă parte a interzis exporturile cereale.

O oportunitate pentru exportatori este adoptarea de către Parlamentul European a Deciziei de Modificare a Regulamentului (CE) nr. 55/2008 al Consiliului de introducere a unor preferințe comerciale autonome pentru Republica Moldova. Conform deciziei aprobate, preferințele comerciale autonome acordate Republicii Moldova de către UE vor fi prelungite până la finele anului 2015. Pentru susținerea producătorilor din industria vitivinicola din Moldova, a fost acceptată inițiativa Comisiei Europene de a majora contingentul tarifar pentru livrările de vinuri până la 1,5 milioane de decalitre în 2011, ceea ce reprezintă o creștere cu 80 la sută față de anul trecut. În 2012, contingentul acordat pentru exportul vinului va constitui 1,8 milioane decalitre iar spre 2015 urmează să ajungă la 2,4 milioane decalitre².

Tabelul 2. Cotele tarifare la exportul mărfurilor în Uniunea Europeană³

Codul NC	Denumirea mărfurilor	Cota totală pe 2011	Cota disponibilă la situația din 28.04.2011	Cote utilizate (confirmat prin copiile declarațiilor de export)
1001 90 91 1001 90 99	Alt alac (decât alacul destinat însămânțării), grâu comun și meslin	40000 ¹	30060,08 ⁴	9939,92 ¹
1003 00 90	Orz	35000 ¹	35000 ¹	0 ¹
1005 90	Porumb	30000 ¹	227,26 ¹	28527,53 ¹
1701 99 10	Zahăr alb	26000 ¹	26000 ¹	0 ¹
2204 21 și 2204 29	Vinuri din struguri proaspeți, altele decât vinurile spumoase	100000 ²	50753,51 ²⁵	30090,30 ²

Pe de altă parte, statul a obstrucționat exporturile de grâu prin emiterea unei Hotărâri de Guvern cu privire la sistarea temporară a exportului de grâu, care a fost abrogată la insistența Fondului Monetar Internațional peste 3 luni de la aprobare, la începutul lunii mai 2011⁶.

² Ministerul Economiei.

³ <http://www.licentiere.gov.md/pageview.php?l=ro&idc=233&nod=1&>

⁴ Tone (greutate netă).

⁵ Hectolitri.

⁶ HG nr. 52 din 02.02.2011 cu privire la sistarea temporară a exportului de grâu. Monitorul Oficial nr.18-21a/71 din 03.02.2011. Abrogată prin Hotărârea Guvernului nr.320 din 04.05.2011

● ARGUMENTE CONTRA INTERDICȚIEI EXPORTURILOR DE CEREALE⁷.

Una din acțiunile prioritare ale programului de guvernare este eliminarea barierelor inutile la exportul produselor agricole și simplificarea procedurilor de export al produselor agricole și agroalimentare. Ca urmare, stoparea exporturilor nu ar fi conformă acțiunilor prioritare pe care s-a angajat să le întreprindă Guvernul.

In al doilea rând, avem câteva exemple destul de concludente care arată cu ce s-ar putea solda atare măsuri restrictive și care ar putea fi impactul lor asupra diferitor grupuri de producători și exportatori, precum și asupra populației. În anul 2000 Guvernul de atunci a introdus unele interdicții la exportul grâului, aproape similare cu cele de astăzi. Se știe foarte bine care au fost efectele. Banca Mondială a condiționat acordarea unor credite Moldovei de anularea interdicției la exportul de cereale. Instituirea acestor restricții a fost calificată drept un pas înapoi în liberalizarea activității economice externe. Reacția altor instituții internaționale a fost similară. FMI a considerat că piedicile la exportul de cereale instituite de Guvern denotă reglementarea excesivă și imixtiunea administrativă în economie, în timp ce Guvernul anunța liberalizarea pieței și crearea condițiilor egale pentru toți participanții la piață.

Dacă luăm anul 2004, când a fost aprobată faimoasa hotărâre de Guvern nr. 834 din 26 iulie, potrivit căreia exporturile erau permise doar prin intermediul Bursei de Mărfuri de la Chișinău cu înregistrare preliminară la serviciile vamale, aceasta a avut un impact foarte negativ. Producătorii de cereale au fost puși în situația de a comercializa bunurile din stocurile pe care le dețineau la prețuri derizorii, grâul alimentar a ajuns la 50 de bani kilogramul, cu mult sub nivelul prețurilor din regiune. În consecință, o bună parte din producătorii au falimentat, iar o altă parte a abandonat aceste activități.

De asemenea, s-a creat o situație de concurență neloială între producătorii de pâine și alte produse de panificație. Avem firme private în domeniul respectiv și agenți economici, în care statul deține pachete de acțiuni, chiar importante. Ultimele au fost totdeauna privilegiați în relația cu statul. Au avut de pierdut foarte mult exportatorii care aveau contracte pe o perioadă mai mare, iar după introducerea interdicțiilor, au fost puși în imposibilitatea de a-și onora angajamentele contractuale.

Or, aceasta nu înseamnă altceva decât ruperea unor contracte și relații care se construiesc cu anii, care în fine duc la prejudicii financiare și de imagine.

Să nu uităm și de restricționarea exportului de struguri de soiuri tehnice, în baza unor decizii voluntare ale unor instituții de stat. Partidele care se află astăzi la guvernare au atenționat Guvernul în 2009 că astfel de practici sunt dăunătoare pentru unele domenii sensibile și importante pentru ale economiei naționale, cum ar fi viticultura și vinificația.

Efectele stopării exportului de cereale ar putea fi enocive pentru agricultură. Vor fi în pierdere, în primul rând, producătorii de cereale. O parte din ei nu vor dori să mai cultive culturi cerealiere. Există un risc destul de mare și din alt punct de vedere, în toamna anului 2010 au fost însămânțate cu culturi cerealiere suprafețe mai mici decât în 2009. Agenții economici trebuie să fie stimulați să investească, astfel ca să obțină în 2011 o recoltă mai mare. Și, nu în ultimul rând, trebuie să ținem cont de faptul că pe piața produselor cerealiere, a produselor de morărit și panificație deja există un dezechilibru și un dezechilibru major, dacă vorbim de prețuri. Agenții economici privați au ridicat demult prețurile la produsele de panificație și pâine. Și nu este cazul ca întreprinderile cu capital de stat să fie practic îngropate prin menținerea prețurilor. Suportă și ele costuri destul de mari și nu trebuie să li se impună unele măsuri luate de Guvern. Ele trebuie să se adapteze la regulile de piață, ca să poată concura cu producătorii mici.

Ce soluții au existat? În campania de recoltare din 2010 statul putea să achiziționeze cereale pentru rezerva de stat în cantități care i-ar fi permis ulterior să intervină pe piață într-un moment mai dificil. Intervenții cu 20-30 mii de tone de grâu puteau să diminueze sau să stabilizeze prețurile la un anumit nivel. La începutul anului 2010, ME a anticipat faptul că în 2010-2011 o să se producă o creștere rapidă a prețurilor la produsele agricole și în special la cereale. Atunci trebuia să se facă un pas care ar fi permis creșterea importurilor prin anularea taxelor vamale la unele produse destul de sensibile pentru noi, ca porumbul, hrișca, unele produse de morărit și să coboare plafonul TVA până la zero, în special la grâu. Lucrul acesta putea fi făcut în iunie, iulie și poate în august. Recoltarea a fost încheiată pe 10 august.⁷

⁷ <http://www.imedia.md/libview.php?l=ro&idc=242&id=1740>

Resursele umane

În anii 2008-2010, numărul angajaților din agricultură s-a redus cu 23,5%

În perioada 2008-2010, în agricultură a continuat procesul de diminuare a numărului populației active ocupate în agricultură. În acest interval, numărul angajaților s-a redus cu 23,5%. Asta, în timp ce numărul angajaților din industrie s-a redus cu 12,1%, în construcții - cu 22,7%, sectorul serviciilor - cu 0,1%, și în total pe economie - cu 9,4%. În anul 2011, acest proces va continua, dar cu ritmuri mai lente.

Tabelul 3. Evoluția populației ocupate după sectoarele economiei, mii persoane

INDICATORUL	Anul					
	2008		2009		2010	
TOTAL	1251,0		1184,4	-5,6	1143,4	-3,6
Agricultură	388,6		333,7	-16,5	314,7	-6,0
Industrie	163,4		155,4	-5,1	145,8	-6,6
Construcții	82,8		72,9	-13,6	67,5	-8,8
Servicii	616,3		622,4	1,0	615,4	-1,1

În anul 2010, s-a diminuat și decalajul dintre salariul mediu nominal lunar al unui lucrător din agricultură și minimul de existență pentru populația în vârstă aptă de muncă. Asta în timp ce salariile angajaților din agricultură și piscicultură sunt cele mai mici din activitățile economice. În anul 2010, după o creștere înregistrată pe parcursul a doi ani consecutiv, 2008 - 102,6% și 2009 - 17,4%, co-raportul dintre salariul mediu nominal lunar al unui lucrător din agricultură și minimul de existență pentru populația în vârstă aptă de muncă s-a redus până la 112,8%. În anul 2010, salariul mediu nominal lunar al unui lucrător din agricultură a constituit 1638,6 lei, în timp ce salariul mediu nominal lunar al unui lucrător din economie constituia 2971,7 lei, iar minimul de existență-a constituit în medie pe o persoană 1373,4 lei, fiind în creștere față de anul 2009 cu 15,6%. În funcție de mediu de reședință, minimul de existență pentru anul 2010 se caracterizează prin valori maxime pentru mediul urban (1498,1 lei) și respectiv valori minime pentru mediul rural (1285,2 lei). Acest decalaj este determinat de diferențele existente în componența coșului alimentar, dar și a structurii cheltuielilor de consum a gospodăriilor din mediul urban și rural⁸.

În anul, s-a diminuat și decalajul dintre salariul mediu nominal lunar al unui lucrător din agricultură și minimul de existență

Finanțarea sectorului agrar

În anul 2010, finanțarea sectorului agrar, după cum a anticipat echipa ME, a devenit mai rigidă și pe termen scurt va fi redusă drastic. **În anul 2010, prin intermediul fondului de subvenționare au fost repartizate 400 de milioane de lei pentru subvenționarea agriculturii, iar pentru anul 2011 sunt prevăzute numai 250 de milioane de lei, dintre care 246 de milioane sunt prevăzute pentru stingerea datoriilor acumulate în anul 2010.** Principalele curențe în politicile de susținere a producătorilor agricoli de către stat remarcate în anul 2010 sunt⁹.

Finanțarea sectorului agrar a devenit mai rigidă și pe termen scurt va fi redusă drastic

1. Reformele instituționale, implementate în sistemul de subvenționare sunt tergiversate. În condițiile când HG privind crearea AIPA a fost aprobată la începutul anului 2010, instituția și-a început parțial activitatea doar spre sfârșitul anului. Mai mult ca atât, pe parcursul anului 2010 prin diverse ordine ale MAIA a fost încălcată legislația în vigoare, iar solicitanții de subvenții în multe cazuri au fost ignorați de autorități din motivul incapacității AIPA de acceptare a dosarelor pentru subvenționare;
2. Regulamentul privind modul de utilizare a mijloacelor fondului pentru subvenționare a producătorilor agricoli pentru anul 2010 a fost aprobat cu o întârziere de aproape 3 luni, fără a informa preventiv

Creșterea restanțelor la alocarea subvențiilor

⁸ <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=3367>

⁹ http://www.viitorul.org/public/3264/ro/POLITICI_PUBLICE_4%20Subventii.pdf

producătorii agricoli, cel puțin referitor la direcțiile de subvenționare care urmează să constituie o prioritate pentru stat;

Același lucru se întâmplă și în anul 2011. Regulamentul nu este aprobat nici în a doua decadă a lunii mai.

**Carențe în
politicile de
susținere a
producătorilor
agricoli**

3. Regulamentul a fost unul extrem de birocratizat și a conținut o serie de constrângeri neargumentate. Criteriile de eligibilitate și documentele solicitate de la beneficiarii de subvenții au servit mai degrabă drept bariere în obținerea subvențiilor, decât condiții posibile de îndeplinit, ceea ce a dus la diminuarea în anul de analiză față de anul 2009, atât a numărului beneficiarilor de subvenții, cât și a fondului total pentru subvenționare;
4. MAIA nu și-a atins obiectivul declarat de a oferi acces mai mare gospodăriilor agricole mici și mijlocii la sursele financiare destinate subvenționării. Dimpotrivă, condițiile impuse în regulament au limitat accesul micilor fermieri la subvenții. Aceștia au asimilat doar 21,4 la sută din suma totală;
5. Regulamentul privind criteriile de evaluare a dosarelor producătorilor agricoli pentru subvenționare a fost unul netransparent și extrem de complicat pentru a fi pe înțelesul producătorilor agricoli, ceea ce a permis manipularea și discriminarea unor agenți economici;
6. Plafonarea valorii maxime a subvenției a limitat investițiile în sectorul agroalimentar, o parte din fonduri rămânând nevalorificate. Creșterea sumei maxime a subvenției, prin modificarea regulamentului, a permis doar la o parte din producători să beneficieze de sume maxime posibile;
7. Modificarea și ajustarea parțială a regulamentului la cerințele producătorilor agricol a fost efectuată prea târziu (octombrie), de aceea și efectele acestor modificări au fost slabe;
8. Stimularea creditării producătorilor agricoli de către băncile comerciale și instituțiile financiare nebancare nu a avut efectul scontat. Cu toate că a fost o măsură solicitată de ani de zile, producătorii au asimilat doar 2,8 mil lei, comparativ cu 30 mil în 2003. Motivul este același - condițiile regulamentului. Mai mult ca atât, niciun producător agricol, beneficiar de împrumut cu destinație agricolă de la AEI nu a beneficiat de subvenții;
9. Măsura privind stimularea mecanismului de asigurare a riscurilor în agricultură rămâne a fi nevalorificată pe deplin și, după cum arată practica, cea mai mare cotă este deținută de întreprinderile mari;
10. Sumele oferite pentru subvenționarea investițiilor pentru înființarea plantațiilor multianuale s-au diminuat mai bine de 2 ori față de anul 2009, ca rezultat diminuându-se și suprafața plantată cu livezi.

Previziuni pentru anul 2011

**În anul 2011,
producția globală
agricolă va
crește cu circa
2%**

Principalele previziuni ale ME pentru sectorul agricol sunt următoarele: în anul 2011, producția globală agricolă va crește cu circa 2%, producția de cereale și leguminoase boabe va înregistra circa 2370 de mii de tone, de struguri – 580 de mii de tone, fructe și pomușoare – 377 de mii de tone, legume – 380 de mii de tone, carne (greutate vie) - 147 de mii de tone, lapte - 602 mii de tone, și ouă - 710 milioane de bucăți. În 2011,

soldul balanței comerciale în comerțul cu produse agroalimentare va fi pozitiv, în mare măsură datorită comercializării stocurilor de produse agroalimentare produse în anul 2010.

Principalele provocări pentru agricultură în 2011, vor rămâne aceleași ca și în anii 2009-2010:

- prevalarea populismului în aplicarea politicilor agricole.
- lipsa de coerență în acțiunile structurilor statale în spațiul rural.
- finanțarea rigidă a sectorului agrar.
- creșterea restanțelor la distribuirea subvențiilor din fondul pentru subvenționarea producătorilor agricoli.
- creșterea prețurilor la principalele input-uri pentru agricultură, și respectiv creșterea costurilor de producere a produselor agricole.
- insuficiența unor factori sporitori de randamente (produse de uz fitosanitar și fertilizanți).
- modificări mai accentuate în structura fondului funciar și mutații serioase în structura forței de muncă.

BUSINESS

Pe termen mediu, economia națională va avansa, dar fragilitatea sa o face extrem de sensibilă la șocuri, ceea ce ar putea periclita procesul creșterii

Economia Republicii Moldova a înregistrat în 2010 un parcurs neașteptat de bun. Un argument elocvent este valoarea unuia dintre principalii indicatorii ai activității economice – ritmul de creștere a PIB-ului, care în 2010 a fost de 6,9%. Privită ca evoluție istorică, în perioada 2000-2008 economia Republicii Moldova a crescut în mediu cu aproximativ 6%. Putem presupune că, pe termen mediu, creșterea economică a Republicii Moldova va oscila în jurul acestui nivel istoric. Totuși, este destul de probabil să se producă și depășirea acestui ritm. Revenirea economică la nivel mondial va stimula procesul creșterii prin mărirea fluxurilor valutare orientate spre Republica Moldova, cum ar fi: ISD-urile, exporturile și remiterile. Însă, din cauza fragilității structurale, economia națională este foarte sensibilă la șocuri, atât interne, cât și externe, fapt care va volatiliza ascensiunea. S-ar putea înregistra o lipsă a unei constante în procesul creșterii economice - ritmurile bune fiind urmate de încetiniri.

Ipoteza de bază privind evoluția economică din anul 2011 se rezumă la presupunerea temperării ritmului de creștere, acesta cifrându-se în jur de 5%. Însă, "istoria creșterii economice" a Republicii Moldova" pare să fie un argument în favoarea tezei privind posibilitatea de a avea în 2011 o avansare care ar depăși 5%. Sub aspect structural, PIB-ul în 2011 nu va avea modificări esențiale. Ponderea valorii adăugate brute în PIB se va afla în proximitatea valorii de 83% (nivel înregistrat și în 2010).

Tendențele de ascensiune se vor manifesta și pentru alți parametri ce caracterizează evoluția economică, precum: volumul producției industriale, investițiile, comerțul intern. Aceste reușite nu vor putea influența decisiv asupra "modelului de dezvoltare a Republicii Moldova". Pe termen mediu, economia națională va rămâne dependentă de influxul de remiteri, iar creșterea economică va fi susținută de consum.

Un rol aparte pentru mediul de afaceri îl reprezintă raportul său cu instituțiile publice. Aici putem menționa două aspecte :

1. Comportamentul ambiguu al actorilor guvernamentali:
 - Pe de o parte, se tinde spre o îmbunătățire a relației cu mediul de afaceri. În acest sens ne vorbește deschiderea instituțiilor publice către agenții economici și încercarea, deocamdată într-o manieră timidă, de a utiliza dialogul ca instrument în procesul de luare a deciziilor. De asemenea, la capitolul aprecieri, trebuie de remarcat și modul în care ANRE a negociat noul tarif la gaz. Evident că majorarea prețului la gaz este împovărătoare pentru agenții economici, dar economia este mult mai imună la o mărire a tarifului mediu cu 12,2% (nivel final stabilită de ANRE în urma negocierilor cu Moldova-Gaz) decât la o creștere a acestuia cu 17% (majorare solicitată de monopolistul Moldova-Gaz);
 - Pe de altă parte, avem situația când se realizează anumite măsuri, care cu greu pot fi apreciate ca fiind calitative. Accentul se pune pe atingerea rapidă a obiectivelor, iar aspecte precum: previziunea, abordarea metodică și sistemică, evaluarea efectelor, au un rol secund și practic nu sunt luate în considerație. O asemenea abordare are un efect redus în soluționarea unor probleme, ce derivă din funcționarea anacronică a economiei naționale.

Relația dintre stat și mediul de afaceri se dezvoltă după o formulă în care ambiguitatea în comportamentul instituțiilor publice și „obraznicia” unor agenți economici sunt variabile

2. "Conduita obraznică" a unor agenți economici, în special a companiilor care au capacitatea de a influența piața. Un argument al acestei afirmații vine din *Raportul de competitivitate globală 2010-2011*: conform acestui studiu efectuat pe un eșantion de 139 de state, la capitolul *comportamentul etic al firmelor*, Republica Moldova se află la coada clasamentului, ocupînd locul 107.

În acest context, merită de menționat cîteva exemple. **Primul ține de reglementarea pieții farmaceutice.** Pe această piață în perioada 2000-2010 prețurile au avut o evoluție spectaculoasă și au crescut aproximativ de 4 ori (în comparație, în aceeași perioadă nivelul general al prețurilor a crescut de 2,5 ori). Guvernul a invocat argumentul privind practicarea unor scheme frauduloase de către agenții economici, care se finalizau cu majorări nejustificate a prețurilor. În fond, ordonarea pieții farmaceutice este o necesitate obiectivă, anumiți agenți economici din acest sector fiind suspecti de organizarea unor acțiuni "subversive", precum:

- crearea deficitelor artificiale de medicamente, în condițiile în care aceste produse sunt în stocuri, pentru a obliga spitalele să le procure la prețuri mai mari (cazul insulinei de la sfîrșitul lunii februarie 2010);
- înțelegerile existente între unele farmacii și unii doctori, astfel încît acești medicii, practic "îi impun" pe pacienți să procure medicamente de la anumite farmacii.

Pentru a contracara majorările prețurilor, a fost emisă Hotărîrea de Guvern Nr.525 din 22.06.2010 "*Pentru aprobarea regulamentului cu privire la modul de aprobare și înregistrare a prețurilor de producător la medicamente*". Conform acestei hotărîri, prețul de vânzare a medicamentelor în farmacii trebuia să fie calculat în baza prețului producătorului stabilit în catalog. *Reevaluarea prețurilor în funcție de noua formulă trebuia începută pe 1 septembrie 2010, însă acest alineat a fost introdus abia la sfîrșitul anului 2010 prin Hotărîrea de guvern Nr. 1115 din 06.12.2010 "Cu privire la modificarea și completarea Regulamentului cu privire la modul de aprobare și înregistrare a prețurilor de producător la medicamente"*. Acest fapt face ca reglementarea în cauză să depășească câmpul legal și să fie retroactivă.

Catalogul de prețuri a fost introdus în ianuarie 2011. În aceste condiții, farmaciile au fost nevoite să-și revadă prețurile la produsele aflate în stoc, care au fost procurate pînă la introducerea catalogului. Ca rezultat, multe farmacii, în special cele mici, au avut de suportat pierderi. La rîndul său, inițial catalogul a fost completat parțial. Acest fapt a creat incomodități adiționale pentru agenții economici – farmaciile neștiind care vor fi noile prețuri, nu au riscat să-și renoveze stocurile.

Ca rezultat al acestei acțiuni, reducerea prețurilor la majoritatea produselor farmaceutice va fi nesemnificativă, iar la unele leacuri chiar se vor înregistra majorări de prețuri – astfel în expresie nominală, consumatorii nu prea vor simți o micșorare a valorii medicamentelor. Un argument în susținerea acestei teze vine din evidența privind evoluția prețurilor - în ianuarie 2011, în comparație cu decembrie 2010, prețurile la medicamente au scăzut doar cu 3%, iar în luna februarie s-a înregistrat o ușoară creștere de 0,2% față de luna ianuarie. Reglementarea dată ar putea contribui la o oricare stabilizarea a prețurilor, astfel încît pe viitor majorările acestora să fie mai mici.

O altă situație se referă la neutilizarea capacităților predictive, care a afectat exportatorii de cereale. Era previzibilă situația privind redu-

Piața farmaceutică – suspiciuni privind comportamentului „urît” al unor agenți economici și al reglementării neinspirate

cerea ofertei de cereale pe piețele internaționale, în condițiile în care incendiile din 2010 au prejudiciat considerabil recolta din Rusia – stat care este unul dintre principalii exportatori. O evaluare a situației ar fi permis Republicii Moldova să-și creeze rezerve necesare, pentru a evita deficitul de cereale, și respectiv scumpirea acestora și a produselor fabricate din acestea.

Neefectuarea acestui exercițiu a creat o situație neplăcută pentru exportatorii de cereale din Republica Moldova. Reducerea ofertei de cereale pe piețele internaționale a determinat sporirea exporturilor din Republica Moldova. Ca rezultat, micșorarea stocurilor de cereale ar fi putut cauza creșterea prețului la pâine. Pentru a evita acest risc, Guvernul a introdus interdicția la exportul de cereale (decizie la care nu trebuia de ajuns, dar care, în noile condiții, era necesară de luat, pentru a asigura securitatea alimentară și a preveni efectele sociale nefaste, cauzate de scumpirea produselor de panificație), asigurând producătorii că prețul intern de procurare va fi comparabil cu cel internațional. În această situație, producătorii de cereale sunt expuși riscului, deoarece Guvernul ar putea diminua prețul de achiziție a cerealelor.

Este recomandabil ca instituțiile publice în continuare să-și orienteze eforturile spre îmbunătățirea relațiilor cu mediul de afaceri. *Atingerea anumitor obiective sociale, precum stoparea majorării prețurilor, urmează a fi realizate prin neadminetrea incomodităților pentru mediul de afaceri.* Totodată, este absolut necesară *promovarea autentică a reformelor structurale*, precum:

- dezvoltarea mediului concurențial;
- restructurarea întreprinderilor de stat;
- ameliorarea mediului de afaceri.

De asemenea, trebuie de intensificat acțiunile de identificare a agenților economici, care realizează acțiuni frauduloase, iar aceștia urmează a fi *sanționați efectiv*.

INDUSTRIE

Anul 2010 a fost unul benefic pentru dezvoltarea ramurii industriale. În 2010, volumul producției industriale, exprimat în prețuri curente, a constituit circa 27 miliarde MDL, ceea ce, în termeni reali, reprezintă o creștere de 7%. Creșterea volumului producției a fost determinată în special de majorarea output-ului în industria prelucrătoare cu 8%, ceea ce reprezintă o contribuție de 6,8%. Ascensiunea din industria extractivă de 5,6% și din sectorul energetic de 1% a influențat nesemnificativ ritmul de creștere, contribuția sa fiind de 0,1%.

În particular, cele mai semnificative contribuții la creșterea producției industriale au avut-o următoarele sectoare:

- fabricarea zahărului – 2,1%;
- fabricarea articolelor de îmbrăcăminte – 0,9%;
- fabricarea produselor de tutun – 0,6%;
- fabricarea vinului – 0,5%;

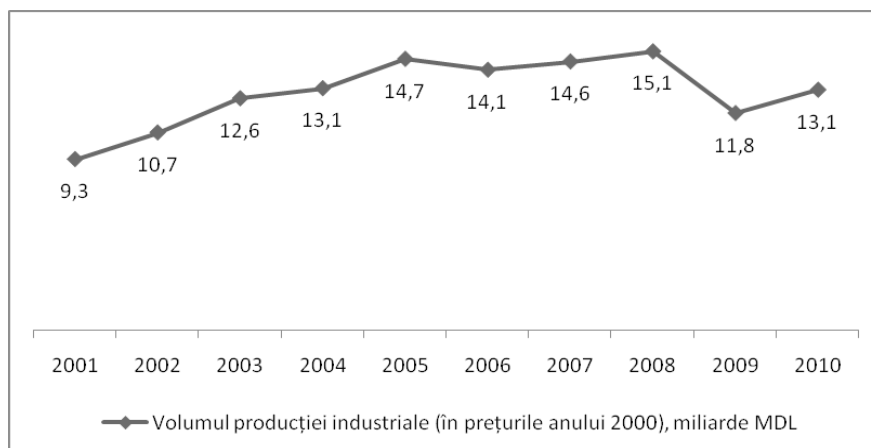
Se impune realizarea autentică a unor reforme autentice, fără a afecta mediul de afaceri și prin a sancționa real agenții economici ce acționează fraudulos

Ritmurile bune de creștere i-ar putea garanta revenirea la nivelul de până la criză

- fabricarea produselor lactate – 0,4%;
- producția de piei, de articole din piele și fabricarea încălțămintei – 0,4%;
- fabricarea de mașini și echipamente - 0,4%.

Totuși, această relansare nu a permis sectorului să-și revină la nivelul de pînă la criză. În cazul unei creșteri anuale, care ar devansa 7%, industria va avea nevoie de 2 ani pentru a atinge nivelul producției înregistrat pînă la declanșarea crizei.

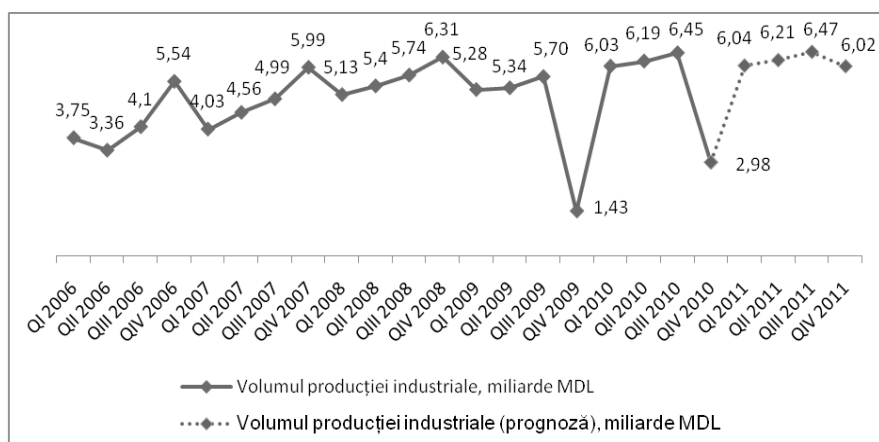
Figura 1. Evoluția anuală a volumului producției industriale

Sursa: CPE, în baza datelor preluate de pe www.statistica.md

În 2011, așteptăm ca volumul producției industriale să atingă o valoare de 31,8 miliarde MDL (dintre care 24,7 miliarde MDL vor reveni întreprinderilor industriale, cuprinse în cercetarea statistică lunară). În termeni reali, prognozăm o creștere de 8,5%. Predicția se bazează pe prezumția că indicele prețurilor producției industriale (utilizat în calitate de deflator la transformarea datelor în expresie reală), în 2011, va varia între 108,5-109%.

Figura 2. Evoluția trimestrială a volumului producției industriale

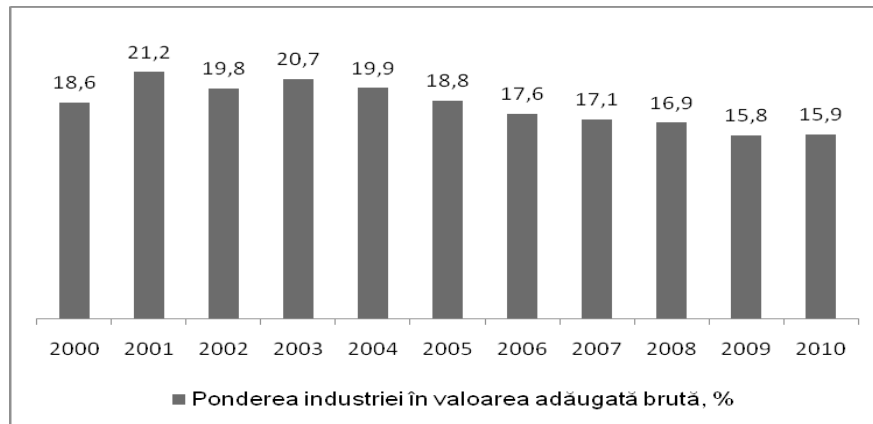

Sursa: CPE, în baza datelor preluate de pe www.statistica.md

Pe fundalul unor evoluții bune în economia națională, ramura industrială își pierde importanța. Ponderea producției industriale în valoarea adăugată brută are o

tendință descrescătoare, iar „invazia importurilor” indică direct asupra competitivității slabe a produselor autohtone, comparativ cu mărfurile din exterior.

Figura 3. Evoluția ponderii industriei în valoarea adăugată brută

Sursa: CEP în baza datelor preluate de pe www.statistica.md

Cel mai probabil, pe termen mediu, sectorul industrial va fi în ascensiune, însă aceasta nu-i va asigura un rol mai important în economia națională. Pentru a spori capacitățile de performanță a sectorului, e nevoie de o îmbunătățire generală a mediului de afaceri, privatizarea și/sau restructurarea întreprinderilor de stat ce activează în ramură și care, de obicei, au o eficiență redusă, precum și promovarea altor reforme structurale (pot fi menționate domenii ca inovația și educația, a căror remodelare ar permite impulsionearea generală a activității economice).

Evoluțiile pozitive din industrie pot fi periclitate de anumiți factori:

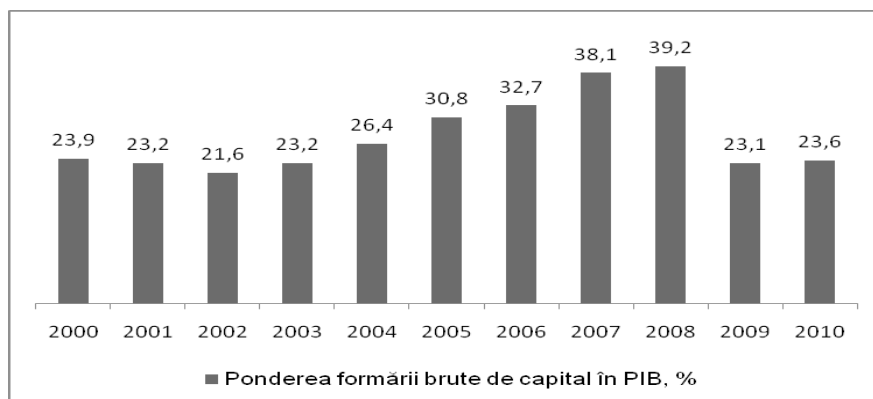
- ✓ Incertitudinea relațiilor cu partenerii comerciali din est. Aplicarea unor măsuri prohibitive pentru importul de produse din Republica Moldova este un risc ce planează constant pentru exportatorii autohtoni;
- ✓ Evoluțiile nefavorabile pe piețele internaționale ale prețurilor unor materii prime, în special, a celor agricole, sau a combustibililor, ar putea impune întreprinderile industriale să-și mărească costurile de producție.

INVESTIȚII

Activitatea investițională își revine, însă ponderea investițiilor în PIB rămâne cu mult sub nivelul de până la criză

Activitatea investițională în 2010 a cunoscut o bună relansare. Indicatorul ce reflectă activitatea investițională per ansamblu – formarea brută de capital, în 2010 a crescut cu 18,7%, atingând valoarea de aproximativ 17 miliarde MDL. În fond, putem afirma că activitatea investițională și-a revenit după criză și pe termen mediu, în acest domeniu se vor atesta evoluții pozitive. Relansarea înregistrată în 2010 nu a transformat investițiile într-o „locomotivă” a creșterii, ponderea acestora în PIB rămâne a fi mică, de doar 23,6% - nivel, care, practic, este de 2 ori mai, decât cel înregistrat în 2008.

Figura 4. Evoluția ponderii formării brute de capital în PIB

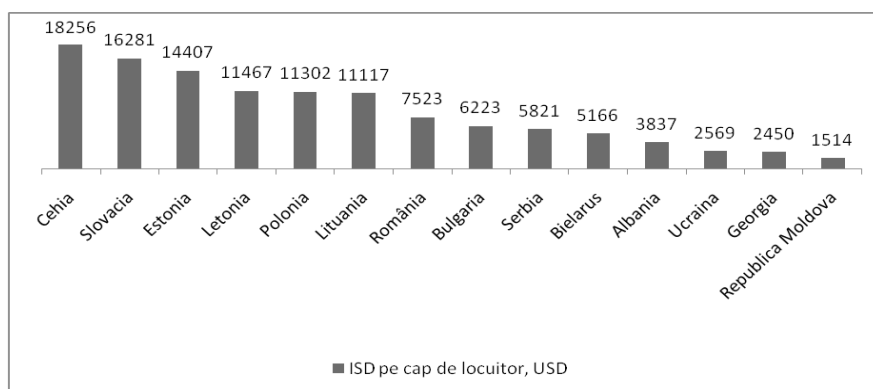

Sursa: CPE, în baza datelor preluate de pe www.statistica.md

Stocurile au evoluat contrar așteptărilor. Se prognoza o modificare a stocurilor ce va depăși valoarea de 2 miliarde MDL, totuși datele oficiale indică asupra unui nivel de 691 milioane MDL. O asemenea evoluție poate fi explicată prin sporirea cererii în ultimile luni ale anului 2010, în special din partea sectorului extern, care a fost satisfăcută inclusiv prin vânzările din stocuri. Începînd cu septembrie, exporturile au „explodat” (exportul în septembrie, octombrie, noiembrie și decembrie 2010 comparativ cu aceleași luni a anului 2009 a crescut cu mai mult de 40%)

Se atestă și o dinamizare a activității investitorilor străini. Investițiile străine directe în primele 9 luni ale anului 2010 au constituit aproximativ 153,5 de milioane USD, volum ce a depășit valoarea totală a intrărilor de ISD-uri din 2009, cînd acestea au înregistrat un nivel de 127,8 de milioane MDL. Totuși, în ansamblu, avem o situație nefavorabilă la capitolul atragerea ISD. Un indicator relevant este *stocul ISD pe cap de locuitor* – la acest parametru avem o poziție dezavantajoasă în comparație cu alte state din Europa de Est.

Figura 5. ISD pe cap de locuitor, aspecte comparative

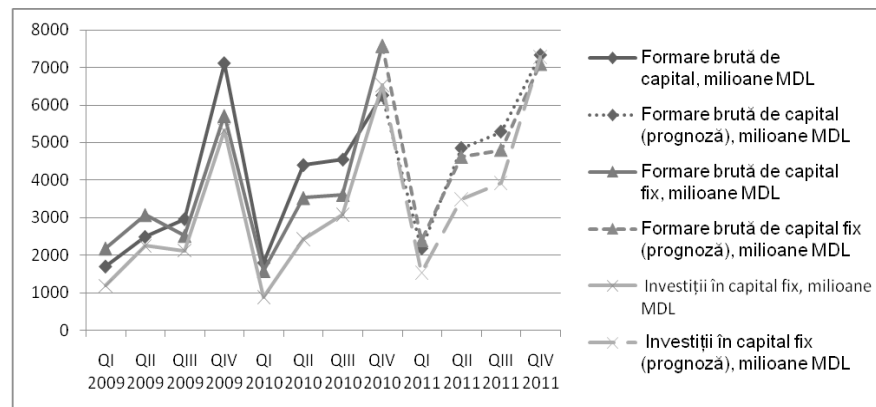
Sursa: CPE, în baza datelor preluate de pe www.unctad.org și www.imf.org

Pentru 2011 prognozăm că indicatorii investiționali vor avea următoarele valori:

- formarea brută de capital - 19,6 de miliarde MDL, ceea ce reprezintă o creștere de 5,5%;
- formarea brută de capital fix – 18,9 miliarde de MDL, înregistrând o creștere de 6%;
- investițiile în capital fix – 16,2 de miliarde MDL, majorându-se cu 15%.

Prognostarea s-a realizat utilizând un deflator PIB de circa 10% (valoare care de asemenea a fost prognozată).

Figura 6. Evoluția trimestrială a indicatorilor activității investiționale

Sursa: CPE, în baza datelor preluate de pe www.statistica.md

Din păcate, evoluțiile pozitive vor continua să se desfășoare într-un mediu care constrânge potențialul investițiilor. Factorii care rețin dezvoltarea mai intensă a activității investiționale sunt:

- economia locală mică, care nu permite realizarea economiilor de scară;
- resursele naturale limitate;
- infrastructura subdezvoltată;
- climatul de afaceri nefavorabil;
- neîncrederea în justiție și corupția;
- conexiunea insuficientă a sistemului educațional cu cerințele pieții.

COMERȚ ȘI SERVICII

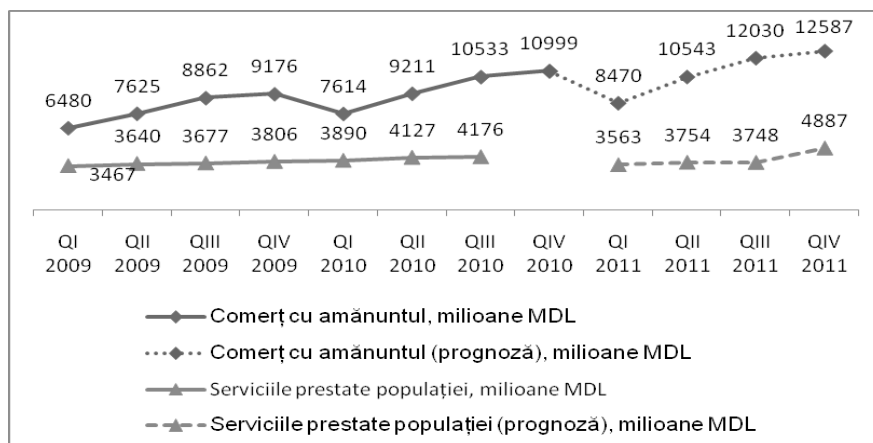
Comerțul intern se va menține pe o traiectorie ascendentă

Comerțul intern care reflectă direct dinamica economică și la fel ca și alte componente ale economiei naționale, în 2010 s-a aflat pe o traiectorie ascendentă. În 2011, sectorul, va continua să crească, iar componentele sale vor constitui:

- comerțul cu amănuntul, inclusiv și vânzările din piețe - 43,6 milioane MDL (creștere de 7%);

- serviciile prestate populației - 15,9 milioane MDL (creștere de 5,3%).

Figura 7. Evoluția trimestrială a comerțului cu amănuntul și a serviciilor prestate populației

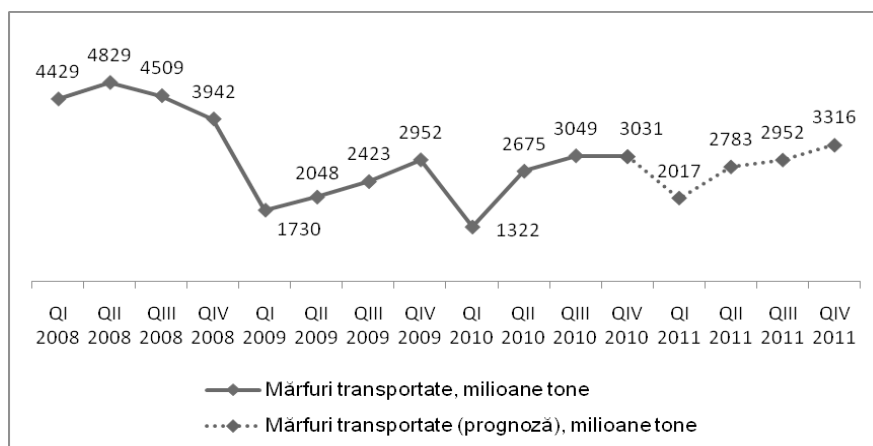

Sursa: CPE, în baza datelor preluate de pe www.statistica.md

TRANSPORTURI

Transportul de mărfuri a fost afectat dramatic de criză și revenirea sa este lentă. În anul 2011 transportul mărfurilor va înregistra o ușoară creștere. Anticipăm o majorare a cantității mărfurilor transportate - va fi de circa 11 milioane tone, comparativ cu 10 milioane transportate în 2010.

Figura 8. Evoluția trimestrială a cantității de mărfuri transportate

Sursa: CPE, în baza datelor preluate de pe www.statistica.md

Pe termen mediu, sectorul transporturilor își va continua traiectoria ascendentă. Transportul de mărfuri reflectă starea economiei, iar revigorarea generală a activității economice va stimula acest sector.

COMERȚUL EXTERIOR

În anul 2011, comerțul internațional al RM va crește cu 17,8%, exporturile cu - 17,2, importurile - cu 18,1%

Volumul total al comerțului internațional al Moldovei, în ianuarie-martie 2011, a crescut cu 48,0% față de anul 2010, însumând 1577,8 milioane USD. În această perioadă, comerțul internațional al Moldovei înregistrează o creștere și față de perioada similară a anului 2008, cu 11,7%. În primul trimestru al anului 2011, exporturile au înregistrat o creștere cu 58,2%, iar importurile au înregistrat o majorare cu 44,0% față de perioada similară a anului trecut. Conform estimărilor ME, la finele anului 2011, volumul total al comerțului internațional al Moldovei va înregistra o creștere cu 17,8 la sută, exporturile cu 17,2% și importurile cu 18,1% comparativ cu anul 2010. În anul 2011, deficitul balanței comerciale va constitui 2698,9 milioane USD.

În anul 2011, deficitul balanței comerciale va constitui 2698,9 milioane USD

În anul 2011, există posibilități de menținere a ritmurilor înalte de creștere a exporturilor. În condițiile în care conjunctura pe piețele internaționale este una foarte favorabilă pentru bunurile tradiționale exportate din R. Moldova, este necesar de evitat introducerea barierelor netarifare la export, concomitent cu diminuarea complexității procedurilor actuale din comerțul exterior. De asemenea, este importantă evitarea oricăror disensiuni în raporturile bilaterale cu principalii parteneri comerciali ai R. Moldova, în special Federația Rusă și Belarus.

EVOLUȚIILE CURENTE ÎN COMERȚUL EXTERIOR AL R. MOLDOVA

În anul 2010, exporturile au înregistrat o creștere peste așteptări, ce presupune un avans de 21,9% față de anul 2009. Ritmul de creștere a exporturilor a fost superior și comparativ cu cel a importurilor (17,6%). Pe de altă parte, ponderea exporturilor în țările Uniunii Europene (UE-27) din totalul exporturilor s-a redus de la 51,9% la 47,2 la sută, în timp ce cota exporturilor în statele CSI a înregistrat 39,4% (38,1% în anul 2009). La creșterea exporturilor R. Moldova a influențat decisiv majorarea exporturilor în Federația Rusă, România, Turcia, Polonia și Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord. Ritmurile de creștere a exporturilor în aceste state au determinat în ansamblu majorarea exporturilor a R. Moldova în proporție de 17 la sută. Saltul fluxurilor comerciale spre Rusia a fost temperat într-o oarecare măsură de animozitățile apărute în comerțul bilateral cu produse, care dețin întâietatea în schimburile comerciale reciproce: băuturile alcoolice și produsele vegetale.

Creșteri spectaculoase a exporturilor și importurilor

Datele statistice din primul trimestru al anului 2011 denotă o ameliorare a situației din comerțul exterior și creșteri ale exporturilor și importurilor peste așteptări, dar și o redresare a fluxurilor comerciale cu principalii parteneri comerciali ai R. Moldova.

Tabelul 4. Principalii parteneri comerciali ai Moldovei în anul 2010

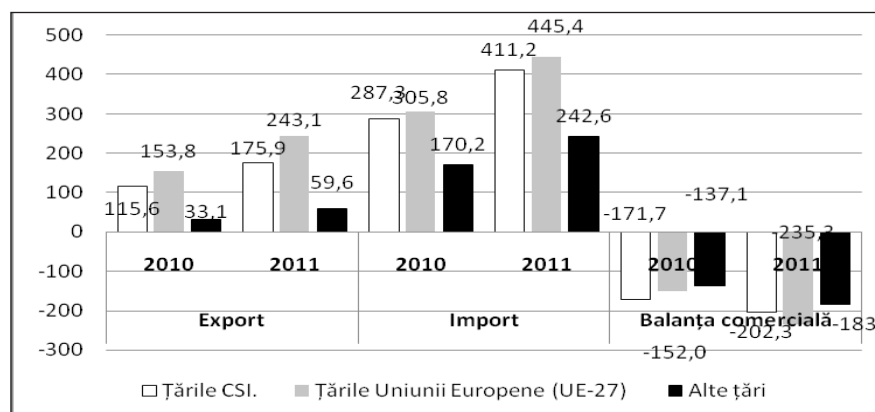
	Volumul comerțului bilateral	în % față de 2009	Export	în % față de 2009	Import	în % față de 2009	Balanța comercială	în % față de 2009
1. Federația Rusă	990,7	150,2	404,2	141,1	586,5	156,6	-182,3	de 2,1 ori
2. România	644	116,8	257,3	107,4	386,7	124,1	-129,4	179,5
3. Ucraina	620,1	114,8	91,6	112,6	528,5	115,2	-436,9	115,8
4. Italia	418,8	114,1	148,1	109,1	270,7	117,0	-122,6	128,1
5. Germania	370,1	112,9	75,4	99,9	294,7	116,8	-219,3	124,0
6. China	320,2	129,4			320,2	129,9	-317,9	129,4
7. Turcia	288,3	140,3	82,5	de 2,5 ori	205,8	119,4	-123,3	88,6
8. Belarus	199,4	91,4	80,3	99,5	119,1	86,7	-38,8	68,4
9. Polonia	151,8	125,1	46,7	138,7	105,1	120,0	-58,4	108,3
10. Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	134,7	121,5	82,1	136,1	52,6	104,2	29,5	de 3,0 ori
11. Grecia	116,8	167,5	23,5	137,3	93,3	177,2	-69,8	196,4
12. Franța	91,6	109,6	23,3	104,9	68,3	111,5	-45,0	115,2
13. Statele Unite ale Americii	83,8	146,5	22,0	180,0	61,8	137,5	-39,8	121,6
14. Ungaria	71,9	109,9	8,1	61,6	63,8	122,2	-55,7	142,7
15. Austria	70,1	111,2	10,8	137,7	59,3	107,4	-48,5	102,4
16. Bulgaria	67,7	123,8	18,8	135,3	48,9	120,0	-30,1	112,1
17. Brazilia	49,5	310,4			49,5	de 3,2 ori	-49,4	de 3,2 ori
18. Olanda	51,7	119,2	10,9	99,4	40,8	125,7	-29,9	139,1
19. Republica Cehă	50,5	118,0	7,8	149,4	42,7	125,7	-34,9	107,9
20. Japonia	34,4	107,1			34,4	109,0	-34,0	109,6

Sursă: Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova.

În această perioadă, ponderea statelor UE ca destinație în totalul exporturilor R. Moldova a fost în creștere, înregistrând un nivel apropiat celui din anul 2010-50,8% (în 2010 – 50,9%). Exporturile de mărfuri în statele UE au înregistrat 243,1 milioane USD, ceea ce reprezintă o creștere cu 58,1%, comparativ cu I trimestru al anului 2010. Importurile de bunuri din statele UE au înregistrat 445,4 mil. dolari SUA, ceea ce reprezintă o creștere cu 45,6% față de ianuarie-martie 2010 și fiind puțin mai mari decât importurile din statele CSI. Cota statelor UE în totalul importurilor a înregistrat o creștere ușoară față de anul 2009 (40,5%-în anul 2011 și 40,1% în ianuarie-martie 2010).

Cota statelor CSI ca destinație în totalul exporturilor R. Moldova a fost în descreștere și a înregistrat 38,2% (în trimestru I al anului 2010 – 36,8%). Exporturile de mărfuri în statele CSI au înregistrat 175,9 milioane USD, ceea ce reprezintă o creștere cu 52,2%, comparativ cu ianuarie-martie 2010. Importurile de bunuri din statele CSI au înregistrat 411,2 mil. dolari SUA, ceea ce reprezintă o creștere cu 43,1% față de I trimestru al anului 2010. Cota statelor CSI în totalul importurilor este aproape aceeași ca și în anul 2010 (37,4%-în anul 2011 și 37,6% în 2010).

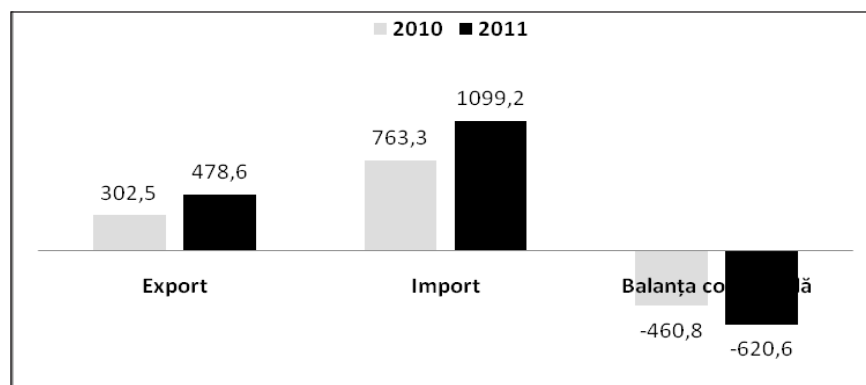
Cota statelor CSI ca destinație în totalul exporturilor R. Moldova în descreștere

Figura 9. Evoluția comerțului exterior al R. Moldova pe grupe de țări în ianuarie-martie 2011, mil. USD

Pondere mai mare în structura exporturilor revine produselor vegetale, băuturilor, minereurilor metalifere, etc.

În trimestrul I al anului 2011, exporturile au înregistrat o creștere spectaculoasă comparativ cu perioada similară a anului 2010. Acestea au înregistrat o creștere cu 58,2% față de ianuarie-martie 2010 și cu 27,5% față de aceeași perioadă a anului 2008. Este necesar de menționat că anul 2008 poate fi considerat un an de referință pentru comerțul exterior al R. Moldova, datorită faptului că anume în acest an, exporturile și importurile RM au marcat cele mai înalte volumuri din ultimii 20 de ani.

O contribuție mai mare la majorarea exporturilor revine tranzacțiilor cu mărfuri, care dețin tradițional o pondere mai mare în structura exporturilor de bunuri - produselor vegetale, băuturilor, minereurilor metalifere și deșeurilor de metale, mobilei, grăsimilor și uleiului vegetal, mașinilor și aparatelor electrice, îmbrăcăminte, etc. Astfel, în primele trei luni ale anului curent, exportul de cereale și preparate pe bază de cereale a înregistrat o creștere de 2,1 ori față de ianuarie-martie 2010 (30,1 milioane USD, din care cota cea mai mare revine lunii martie - 12,5 milioane USD). Și asta după intrarea în vigoare a Hotărârii Guvernului nr. 52 din 02.02.2011 cu privire la sistarea temporară a exportului de grâu, prin care a fost sistat temporar exportul din Republica Moldova a grâului clasificat la poziția tarifară 1001, cu excepția poziției tarifare 1001 90 910 - grâu comun și meslin destinat însămânțării¹.

Figura 10. Comerțul exterior al R. Moldova în ianuarie - martie 2011

În aceeași perioadă, exporturile de legume și fructe s-au majorat cu 30,1% (54,5 de milioane USD), semințe și fructe oleaginoase de 3,2 ori (54,7 de milioane USD), zahăr de 3,2% (2,9 de milioane de USD). Expor-

¹ Monitorul Oficial nr.18-21a/71 din 03.02.2011.

turile produselor din această subsecțiune în luna martie au fost extrem de modeste, în valoare de 500 de mii de USD), minereuri metalifere și deșeuri de metale de 6,3 ori (17,8 de milioane de USD), grăsimi și uleiuri vegetale fixate, brute, rafinate sau fracționate cu 95,0% (18,7 de milioane de USD), mașini și aparate electrice cu 29,0% (32,2 de milioane de USD), îmbrăcăminte și accesorii cu 22,6% (64,0 de milioane de USD) și mobilă de 2,7 ori (15,4 de milioane de USD). La începutul anului curent, în mod surprinzător s-au redus exporturile de băuturi, care au înregistrat o diminuare cu 11,0% comparativ cu anul 2010 (35,0 milioane USD), și de produse medicinale și farmaceutice cu 17,3% (15,5 milioane USD).

O influență mai mare asupra creșterii exporturilor se datorează majorării livrărilor de bunuri în Federația Rusă (cu 55,4%), România (cu 52,5%), Italia (cu 36,1%), Ucraina (cu 70,6%), Germania (cu 80,3%), Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (cu 40,4%), Turcia (cu 71,5%), Belarus (cu 25,4%), Polonia (de 2,4 ori), Grecia (cu 61,9%), Statele Unite ale Americii (de 2,8 ori), Franța (cu 34,2%), Bulgaria (de 2,6 ori), Lituania (de 3,0 ori), Ungaria (de 3,4 ori), Olanda (de 2,7 ori), și Panama (de 8,0 ori). Datele statistice din primele două luni ale anului curent denotă o îmbunătățire a situației în comerțul cu statele, în care exporturile moldovenești au stagnat sau au regresat pe parcursul anului 2010, cum ar fi Romania, Belarus, Germania, Ungaria, Olanda și Italia.

**Îmbunătățirea
situației în
comerțul cu
statele, în care
exporturile
moldovenești
au stagnat sau
au regresat pe
parcursul anului
2010**

În ianuarie-martie 2011, importurile au înregistrat ritmuri înalte de creștere, însă mai mici decât exporturile de bunuri. Valoarea acestora a constituit 1099,2 milioane USD, fiind cu 44,0 la sută mai mare decât în anul 2010 și cu 4,2% mai mare decât în anul 2008. Creșterea nesemnificativă a importurilor în primele 3 luni ale anului 2011 față de anul 2008 se datorează avansului acumulat în lunile ianuarie și martie. În luna februarie, importurile au fost inferioare cu circa 4 la sută față de cele înregistrate în perioada respectivă a anului 2008.

Creșterea importurilor în primele trei luni ale anului 2011 se datorează în mare măsură majorării livrărilor de bunuri pe piața R. Moldova din Federația Rusă cu 33,3%, Ucraina cu 39,2%, România cu 57,9%, China cu 21,1%, Germania cu 48,2%, Turcia cu 79,5%, Italia cu 35,8%, Belarus de 2,3 ori, Grecia cu 59,6%, Polonia cu 33,1%, Ungaria cu 79,1%, Franța cu 50,7% și Statele Unite ale Americii cu 49,7%.

În același timp, o contribuție mai mare la majorarea importurilor revine tranzacțiilor cu:

- gaze și produse industriale obținute din gaz, valoarea cărora s-a majorat cu 24,7 la sută și care au deținut o cotă de 15,2% din totalul importurilor.
- petrol, produse petroliere și produse înrudite, care au fost într-o creștere mai accelerată decât bunurile din prima subsecțiune. Importul acestor bunuri a înregistrat o creștere de 2,2 ori față de perioada similară a anului trecut și asta concomitent cu creșterea ponderii importurilor acestor produse de la 7,7% în anul 2010 la 10,8% în anul 2011.
- uleiuri esențiale, rezinoide și substanțe parfumate, preparate pentru toaletă, produse pentru înfrumusețare, importul cărora s-a majorat cu 15,0%. Ponderea acestora în totalul importurilor este în scădere de la 2,4% în anul 2010 la 1,9% în anul 2011.
- îngrășăminte minerale sau chimice, valoarea cărora a crescut de 2,4 ori față de perioada respectivă a anului trecut.
- materiale plastice sub forme primare și materiale plastice prelucrate, care au crescut cu 32,9% și respectiv cu 43,0% compara-

tiv cu perioada similară a anului 2010.

- cauciuc prelucrat, în creștere cu 72,4% față de anul 2010.
- hârtie, carton și articole din pastă de celuloză, din hârtie sau din carton cu o creștere de 54,5% față de anul 2010.
- fire, țesături, articole textile necuprinse în altă parte și produse conexe, în creștere cu 39,2% față de anul 2010.
- articole din minerale nemetalice, fier și oțel și articole prelucrate din metal, valoarea cărora a crescut cu 35,5% la sută, 75,0% și respectiv cu 38,0 față de perioada similară a anului 2010.
- mașini și aparate specializate pentru industriile specifice, în creștere de 2,7 ori față de anul 2010.
- mașini și aparate industriale cu aplicații generale; părți și piese detașate ale acestor mașini, mașini și aparate electrice și părți ale acestora (inclusiv echivalente neelectrice ale mașinilor și aparatelor de uz casnic) și vehicule rutiere (inclusiv vehicule cu pernă de aer), în creștere cu 72,9% și respectiv cu 31,0 la sută și cu 88,9% față de anul 2010.

● EVOLUȚIA IMPORTURILOR DE PRODUSE ENERGETICE

În primul trimestru al anului curent, concomitent cu majorarea prețurilor la resursele energetice, sunt remarcate reduceri semnificative ale volumului fizic de gaze naturale importate. În această perioadă, volumul gazelor naturale procurate s-a redus cu 3,3%. Un impact mai mare asupra diminuării volumului gazelor naturale procurate (cu 14,7%) este exercitat de creșterea prețurilor la acest tip de resurse energetice în prima lună a anului 2011. În următoarele 2 luni, importurile de gaze au revenit pe linia de creștere, înregistrând creșteri nesemnificative față de anul 2010. Pe de altă parte, valoarea importurilor de gaze naturale raportată în valuta națională a crescut cu 16,2%, iar în USD cu 22,3%.

**Reduceri
semnificative ale
volumului fizic
de gaze naturale
importate**

Tabelul 5. Procurarea gazelor naturale de la S.A.D. "Gazprom"

Perioada		Volumul mii m ³	Costul		Prețul fără TVA	
			mii lei	mii USD	lei/ 1000 m ³	USD/ 1000 m ³
Q I, 2010	ian.	224 903	652 600	52 087,6	2 901,69	231,60
	febr.	182 288	540 706	42 228,8	2 966,22	231,66
	martie	137 048	394 309	31 788,3	2 877,15	231,95
	total	544 239	1 587 614	126 104,7	2 917,13	231,71
Q I, 2011	ian.	195 787	686 804	57 328,3	3 507,92	292,81
	febr.	183 897	645 962	53 854,4	3 512,62	292,85
	martie	146 810	512 296	43 015,4	3 489,51	293,00
	total	526 494	1 845 062	154 198,0	3 504,43	292,88
Q I, 2011 față de Q I, 2010, %		96,7	116,2	122,3	120,1	126,4

În trimestrul I al anului 2011, concomitent cu creșterea în câteva etape a prețului mediu a benzinei importate, a crescut cu circa 1/3 față de anul 2010, cantitatea de combustibil importată. În această perioadă au fost importate 42506,2 de mii de tone de benzină în valoare de 481354,1 de mii lei sau 39903,8 de mii de USD. Este ilustrativ și exemplul reducerii cantității de combustibil importată în lunile februarie-martie față de luna ianuarie. În trimestrul I al anului curent, valoarea benzinei importate a crescut cu 65,2% (suma în lei) și cu 71,8% (suma în USD) față de perioada similară a anului trecut, în timp ce prețul mediu în lei a înregistrat o creștere cu 21,5%, iar cel în USD cu 26,3 la sută.

Tabelul 6. Informația privind cantitatea și prețul mediu de import a benzinei

Perioada		Cantitatea, tone	Suma, mii lei	Suma, mii dolari SUA	Preț mediu, lei/tona	Preț mediu, \$/tona
Q I, 2010	ianuarie	12 845,6	116 067,3	9 387,7	9 035,6	730,8
	februarie	8 555,2	78 341,5	6 142,8	9 157,2	718,0
	martie	9 854,2	96 971,6	7 693,8	9 840,6	780,8
	total	31 255,0	291 380,4	23 224,2	9 322,7	743,1
Q I, 2011	ianuarie	14 668,2	161 559,4	13 198,6	11 014,3	899,8
	februarie	13 476,2	148 931,8	12 398,5	11 051,5	920,0
	martie	14 361,8	170 862,9	14 306,7	11 897,0	996,2
	total	42 506,2	481 354,1	39 903,8	11 324,3	938,8
Q I, 2011 față de Q I, 2010, %		136,0	165,2	171,8	121,5	126,3

În perioada ianuarie-martie 2011, prețul mediu al motorinei importate a crescut cu 32% (în lei) și cu 37,4 la sută (în USD) comparativ cu perioada similară a anului 2010. Cantitatea de motorină importată s-a majorat cu 59,5% față de anul 2010, iar valoarea acesteia a înregistrat o creștere dublă.

Creștere cu 36 la sută a cantității de combustibil importată

Tabelul 7. Informația privind cantitatea și prețul mediu de import a motorinei.

Perioada		Cantitatea, tone	Suma, mii lei	Suma, mii dolari SUA	Preț mediu, lei/tona	Preț mediu, \$/tona
Q I, 2010	ianuarie	16 475,6	138 832,8	11 233,3	8 426,6	681,8
	februarie	12 844,6	106 695,0	8 369,1	8 306,6	651,6
	martie	15 215,7	133 578,4	10 609,6	8 779,0	697,3
	total	44 535,8	379 106,2	30 212,0	8 512,4	678,4
Q I, 2011	ianuarie	24 816,7	264 429,4	21 635,9	10 655,3	871,8
	februarie	19 882,1	218 808,7	18 223,7	11 005,3	916,6
	martie	26 325,4	314 542,0	26 348,8	11 948,2	1 000,9
	total	71 024,3	797 780,1	66 208,4	11 232,5	932,2
Q I, 2011 față de Q I, 2010, %		159,5	210,4	219,1	132,0	137,4

Creșterea importurilor, odată cu majorarea accizelor, a influențat și veniturile acumulate din achitarea drepturilor de import și export. În anul 2010, acestea au crescut cu 26,4% comparativ cu anul precedent. În 2010 au fost calculate drepturi de import-export în sumă de 9 750 342,8 mii lei. În această perioadă, este înregistrată o creștere a încasărilor din contul TVA la mărfurile importate cu 26,7%, accizelor la rachiu, lichioruri și alte băuturi spirtoase cu 13,5%, accizelor la vinurile din struguri, la divinuri și vinurile din struguri saturate cu dioxid de carbon cu 22,8%, accizelor la produsele de tutun cu 28,2%, accizelor la bijuterii, inclusiv cu briliante cu 0,5%, accizelor la benzină și motorină cu 36,6%, a plăților pentru procedurile vamale cu 24,6%, a taxelor vamale cu 21,4 la sută.

Creșterea veniturilor de la achitarea drepturilor de import și export cu 26,4%

Pe de altă parte s-au redus încasările din contul accizelor la autoturisme cu 12,4%, la produsele petroliere altele decât benzina și motorina cu 20,4%, bere cu 23,6 și taxele speciale cu 31,3 la sută.

Tabelul 8. Evoluția percepției drepturilor de import-export pentru anul 2010²

Impozite si taxe	Calculate plăți	Calculate drepturi de im/ex anul 2010	Raportul a.2010/a.2009	
	în anul 2009		(mii lei)	(%)
2		5	8,0	9
TVA la marfurile importate	5517888,9	6 989 045,0	1471156,1	126,7
- Accize la rachiu, licioruri si alte bauturi spirtoase	25012,8	28 390,9	3378,1	113,5
- Accize la vinurile din struguri, la divinuri si vinurile din struguri saturate cu dioxid de carbon	10666,2	13 093,9	2427,7	122,8
- Accize la bere	60413,8	46 151,3	-14262,5	76,4
- Accize la produsele din tutun	87126,7	285 925,2	198798,5	328,2
- Accize la bijuterii, inclusiv cu briliante	6739,4	6 771,3	31,9	100,5
- Accize la benzina si motorina	661268,3	903 082,5	241814,2	136,6
- Accize la alte marfuri	15124,8	28 820,6	13695,8	190,6
- Accize la autoturisme	446110,6	390 761,5	-55349,1	87,6
- Accize la produsele petroliere altele decit benzina si motorina	46,3	36,8	-9,5	79,5
Total ACCIZE	1312508,9	1 703 034,0	390525,1	129,8
Taxe vamale	626070,1	759 803,0	133732,9	121,4
Proceduri vamale	200295,4	249 594,4	49299,0	124,6
Taxe speciale	34022,2	23 375,0	-10647,2	68,7
		20,4		
Amenzi aplicate de Serv. Vamal	4274,0	3 299,6	-974,4	77,2
Total drepturi de import-export	7695059,5	9 728 171,4	2033111,9	126,4
Taxa pentru folosire drumurilor de autovehicolele neinmatriculate in R.M.	701,9	807,7	105,8	115,1
Taxa pentru folosire drumurilor de autovehicolele ale caror masa totală, sarcină masică depășește limitele admise	7 216,1	8 408,5	1192,4	116,5
Taxa p/u import gaz lichefiat	11 885,0	12 813,5	928,5	107,8
Taxa de eliberare a autorizatiilor p/u transporturi internationale	128,0	141,7	13,7	110,7
Total venituri gestionate de Serviciul Vamal	7714990,5	9 750 342,8	2035352,3	126,4

2 Datele Serviciului Vamal.

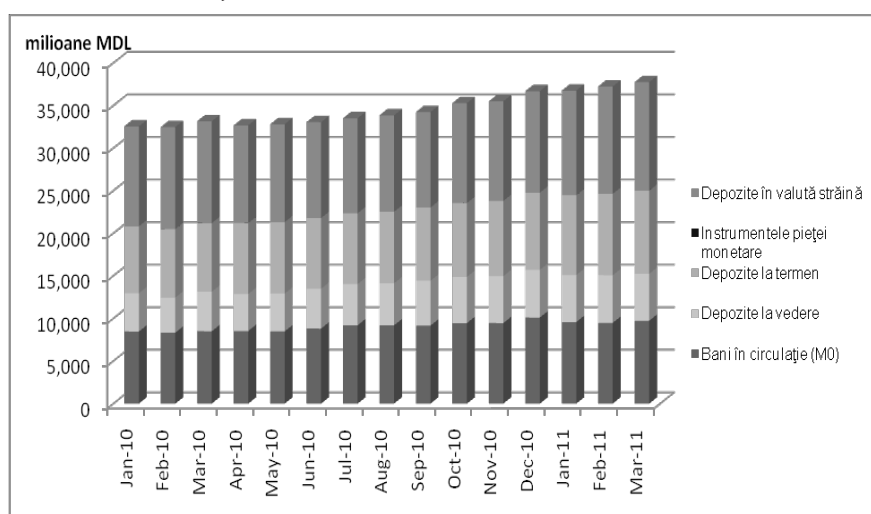
PIAȚA MONETARĂ

MASA MONETARĂ

Anul 2010 a fost marcat de un trend crescător a masei monetare, depășind valoarea de 37 mlrd în decembrie. În ianuarie 2011 valoarea totală a masei monetare practic nu a suferit schimbări. Fiind schimbată doar componența internă, masa monetară a înregistrat o majorare de peste 600 mln MDL la depozite și o diminuare aproape echivalentă a M1, cea mai lichidă componentă a masei monetare. Acesta este un fenomen natural sezonier, explicat prin diminuarea semnificativă a comerțului în ianuarie vs decembrie și respectiv a necesității de mijloace lichide, care au fost redirecționate în acest caz spre o formă mai rentabilă de păstrare a mijloacelor bănești - depozite. Încrederea populației în valuta națională a determinat majorarea ponderii depozitelor în MDL versus depozite valutare cu 2.2 puncte procentuale în martie 2011 comparativ cu martie 2010 atingând valoarea de 43.5% din total depozite la termen.

Masa monetară a avut trend crescător continuu în 2010 și începutul 2011

Figura 11. Evoluția masei monetare

Sursa: BNM

Anul 2010 de asemenea a înregistrat un volum de sterilizări impunător de peste 3.2 mlrd MDL. În pofida acestui factor M2, care reprezintă masa monetară în valută națională, a înregistrat o creștere practic neîntreruptă. Sterilizările au avut un rol benefic asupra stabilizării sectorului bancar, oferind o alternativă de plasare a lichidităților libere neabsorbite de economia reală.

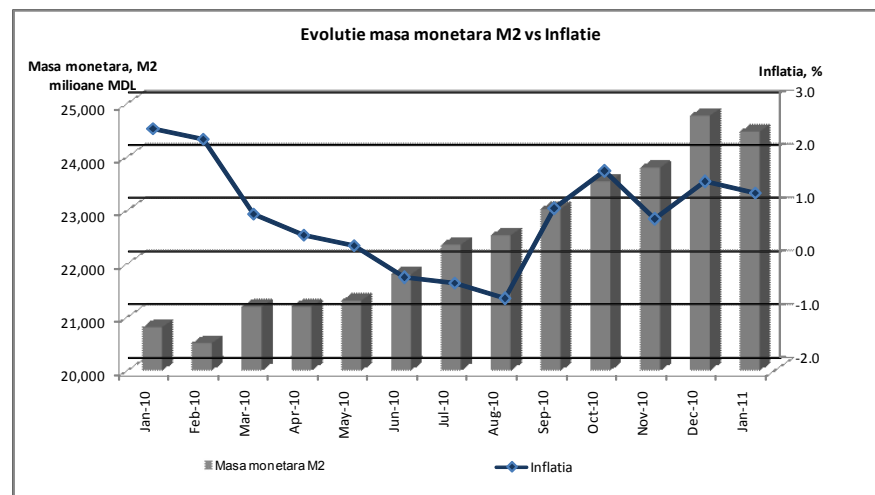
Teoriile economice moderne indică o corelație suficient de directă între masa monetară și inflație, dar un consens deplin privind efectele exacte nu este atins în lumea academică. Cert este faptul că aceste teorii au la bază studii profunde în economiile mari, care au o piață de desfacere impunătoare, un procent mare de consum intern, respectiv independență

relativă (în termeni de consum) de piețele externe, iar în unele cazuri consumul intern al acestor state influențează prețurile pe piața internațională. Studii profunde ale acestor teorii asupra economiilor mici și în special în curs de dezvoltare, nu au fost efectuate. Or, Moldova este o țară mică, cu economie deschisă, complet dependentă de conjunctura economică regională și internațională. Este o întrebare firească dacă teoriile date sunt pe deplin aplicabile în aceste condiții.

2010 este un an în care masa monetară în valută națională (M2) a avut o ascendență practic continuă. Alți parametri ai politicilor monetare au fost în mare parte constanți, cu modificări nesemnificative sau irelevanți pentru analiza dată. Condițiile obținute în 2010 reprezintă un cadru experimental apropiat de ideal pentru verificarea corelației Masă monetară – Inflație.

În graficul de mai jos este reflectată evoluția M2 și a inflației pe parcursul 2010 și ianuarie 2011.

Figura 12. Evoluția masei monetare M2 versus Inflație

Sursa: BNM

Primele 8 luni ale anului demonstrează trenduri absolut opuse ale acestor indicatori. De facto, inflația și-a urmat cursul absolut natural sezonier ca și în ceilalți ani, fiind suplimentat cu 2 factori critici care au determinat evoluția inflației: tarife reglementate la început de an, influențate de prețurile la combustibili și conjunctura nefavorabilă regională la o serie de produse agricole. Având în vedere aceste fapte, o analiză mai detaliată a factorilor care influențează inflația și rolul fenomenelor monetare, va fi prezentată în următorul subcapitol.

2010 a demonstrat din nou că inflația în Moldova este un fenomen nemonetar și corelația inflație – masă monetară este suficient de slabă pentru a fi luat în calcul în calitate de pârghie regulatorie

INFLAȚIA

Inflația în 2010 a avut o evoluție suficient de predictibilă prognozată în baza factorilor non-monetari, sezonabilitatea pronunțată și în baza inflației importate. Mai sus a fost menționat că teoriile economice nu au fost verificate pentru economii mici, cu economie deschisă și în curs de dezvoltare. De ce depinde inflația în Moldova?

Pentru a găsi corelația inflației în Moldova de factorii macroeconomici, este necesar să pornim de la noțiunea de inflație: prețurile bunurilor și serviciilor din coșul de consum. Efectuând o analiză a coșului de consum ajungem la concluzia că peste 75% din coșul de consum depinde de produse și servicii care:

1. Sunt direct importate.
2. Au un procent mare de materie primă importată și costul de producție depinde masiv de acestea.
3. Sunt produse local, dar prețurile sunt masiv influențate direct sau indirect de conjunctura de piață regională sau internațională.

Este cert faptul că în timp scurt modificările de prețuri la categoriile date de produse, vor influența evoluția mărfurilor și serviciilor rămase (mai puțin de 25%) care aparent nu fac parte din categoriile menționate mai sus.

În aceste condiții combaterea inflației este echivalentă cu combaterea inflației regionale sau mondiale, fapt care, la dimensiunile Moldovei, nu înseamnă altceva decât lupta cu morile de vânt. În condițiile date, doar măsurile de politică tarifar-vamală au efecte directe asupra prețurilor. Dar și acestea nu trebuie supraapreciate, fiind efective doar pe termen scurt, maxim mediu. Un decalaj mare de prețuri față de regiune pe termen mai îndelungat generează apariția canalelor de contrabandă, care reduc semnificativ din eficiența măsurilor date și aduc prejudicii bugetului. Aceste politici pot fi aplicate eficient doar pe termen scurt pentru a atenua unele trenduri negative externe.

Combaterea inflației prin diminuarea cererii interne prin pârgăii monetare (reducerea/sterilizarea masei monetare) este absolut inutilă

Eliminând factorii minori, inflația în Republica Moldova poate fi exprimată ca funcție de:

$$I_{RM} = f(I_i, P_{tf,tv}, \Delta Ex) + f(P_{vnt}, T_{RM}),$$

unde:

I_{RM} – Inflația în Republica Moldova,

ΔEx – Modificarea cursului de schimb valutar pentru perioada precăutată,

I_i – Inflația internațională (regională și mondială agregată),

$P_{tf,tv}$ – Politica tarifar-fiscală și tarifar-vamală, care modifică prețul final oferit pe piața internă,

P_{vnt} – Politica vamală netarifară (care restricționează importul sau exportul anumitor bunuri prin măsuri cantitative, licențiere, alte bariere netarifare, influențând direct cantitatea de cerere și oferta pe piața internă)

T_{RM} – Tarife reglementate de către autorități publice,

Din corelația dată, rezultă 2 componente de bază ale inflației explicate în detaliu în capitolul *Prețurile*: unul fiind inflația generată prin importul de inflație externă și al doilea - dependența de reglementări directe.

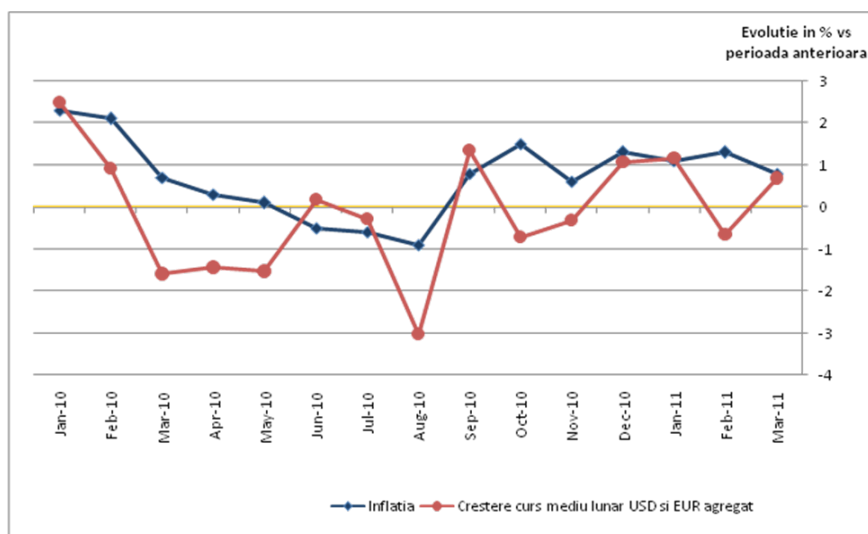
Cumulativ, acești 2 factori sunt determinanți la evoluția prețurilor a cel puțin 80-85% din componentele coșului de consum și sunt decise la formarea inflației.

În această ecuație, unicul element monetar notabil este cursul valutar. Trebuie de menționat că prețurile sunt mai rigide versus apreciere leu și mult mai elastic în cazul deprecierei lui. De aceea, elementul critic este asigurarea nivelării fluctuațiilor de curs valutar pentru a asigura o încredere în întreprinzătorilor (în special importatorilor) privind riscul valutar și pierderile minime provocate de fluctuațiile de curs valutar, pe care tind să-l acopere printr-un preț mai mare.

Anul 2011 va fi unul similar cu cel anterior. Curba inflaționistă va fi absolut neutră la oricare măsură monetară cu excepția celor ce pot determina modificarea cursului valutar, fapt care este demonstrat și prin următorul grafic, unde poate fi observat că: evoluția negativă a cursului agregat EUR și USD, duce la diminuarea inflației sau stabilizarea ei, iar creșterea cursului valutar (curba graficului este de asupra liniei zero) provoacă accelerarea inflației. Astfel se observă că în lunile martie-august, cursul valutar agregat USD și EUR a fost în scădere (valoarea evoluției acestui indicator este negativă, sub linia zero) a contribuit direct la temperarea procesului inflaționist.

Nu este excepție nici începutul 2011, astfel Moldova, datorită stabilității MDL și chiar o ușoară apreciere a acestuia față de valutele forte, înregistrează cele mai joase trenduri inflaționiste din CSI.

Figura 13. Evoluția Inflației și a creșterii agregate a USD și EUR

Sursa: BNM, BNS

Astfel putem concluziona că inflația a fost determinată pe parcursul 2010 masiv de:

1. Prețurile reglementate cu efect imediat în ianuarie-februarie curent;
2. Reducerea prețurilor la legume și fructe în perioada estivală va fi factor decisiv deflaționist;

3. Evoluția cursului valutar, care de asemenea înregistrează trenduri sezoniere de creștere și descreștere sub influențe provocate în principal de creșterea sezonieră a exporturilor de produse agricole (influx de valută) și minimizarea importurilor de resurse energetice (diminuare reflux de valută), iar în perioada iarnă-primăvară efect invers.
4. Alți factori nemonetari definiți în capitolul **prețurile**.

Este important ca Parlamentul și Guvernul să nu pună un accent critic și imperativ asupra autorităților monetare privind monitorizarea și redresarea proceselor inflaționiste. Unicul obiectiv pe care autoritatea monetară îl poate realiza în această direcție este politica valutară.

Recomandarea noastră rămâne în continuare: Cursul valutar trebuie să fie menținut cât mai stabil și cu un trend ușor de depreciere a valutei naționale pentru stimularea exporturilor, care de altfel pe termen lung vor asigura substituirea remitențelor în termeni de influx de valută și va asigura stabilitatea macroeconomică a țării, după cum și sursa durabilă de creștere economică.

**Recomandare
pentru 2011:
Curs valutar
stabil, cu un
ușor trend de
depreciere**

CURSUL VALUTAR

În paragraful anterior, am menționat că anume cursul valutar este indicatorul monetar cheie în influențarea inflației. Media anuală în 2010 s-a situat în proximitatea de 12,4 de lei, deci mai puțin decât premisele puse în calcul la efectuarea prognozelor macroeconomice. Cursul a înregistrat fluctuații semnificative pe parcursul anului, atât din motivele sezoniere ale operațiunilor de import și export, cât și datorită fluctuațiilor însemnate ale EUR/USD pe piața internațională.

Dolarul, valuta de referință de bază a început anul la un curs de 12.3 și a finalizat cursa la o valoare de 12.15 pentru un USD. Astfel, chiar dacă media anuală a cursului USD pentru 2010 a fost în creștere cu 11% față de media cursului MDL/USD pentru 2009, de la 11.11 la 12.3 acesta nu este un indicator relevant pentru indicatorii macroeconomici.

Stabilitatea cursului pe termen lung după cum a fost prognozat nu a fost amenințată de niciun factor economic intern sau extern. Factorii de influență a cursului valutar: remitențele, importurile și exporturile, alți factori mai puțin importanți se așteaptă să fie la fel de neclintii pentru anul 2011. Putem declara cu fermitate că nu există nici o premisă ca leul național să sufere de o potențială criză valutară.

În condițiile specifice ale economiei naționale, cursul valutar este un instrument monetar puternic, uneori subestimat. Trendurile cursului valutar pot fi ușor gestionate de către Guvern și pot influența masiv trendurile exporturilor și importurilor. De asemenea, cursul valutar poate aduce corecții la inflație și nivela impactul sezonier. Diminuarea cursului dolarului în primele luni ale anului amortizează efectele importurilor masive și a influenței lor decisive în special în sezonul de iarnă-primăvară asupra inflației. Remitențele care indică semne de creștere pronunțate vor asigura cu un flux suficient pentru a permite BNM să modeleze

**Potențiala "criză
a leului" este
imposibilă în
conjunctura
actuală
macroeconomică
și stabilitatea lui
este asigurată pe
parcursul anului
2011**

oricare politică valutară ar fi necesară pentru realizarea obiectivelor sale și ale guvernului în întregime.

**Cursul valutar
mediu anual
prognosticat în
2011 este 12-
12.2 MDL/USD**

Din punct de vedere al echipei ME, o depreciere de 1% ar fi rezonabilă și stimulatorie pentru exportatori în particular și pentru economia națională pe termen lung, dar, într-un an electoral este puțin probabil scenariul dat, mediatizarea intensă și "preocuparea" excesivă a opiniei publice privind inflația prețurilor va impune fortificarea leului, plasând cursul mediu anual pentru 2011 la o valoare de 12,0 cel mult 12.2 MDL/USD.

RECOMANDĂRI

Pentru a asigura stabilizarea situației economice și continuarea trendului general de creștere economică, recomandările pentru 2011, la nivel macroeconomic, sunt următoarele:

1. Targetul global al tuturor ramurilor guvernării este **asigurarea unei creșteri economice de peste 5% cu orientarea spre 8-10% anual**. Moldova are potențial ca să recupereze decalajul economic negativ acumulat pe parcursul ultimilor 10 ani. Pentru aceasta este necesar ca **inflația să se situeze la valori de +3-4 puncte procentuale față de creșterea economică**. Adică peste 8% cu admitere de creștere până la 13-14%, fără a interveni cu măsuri restrictive.
2. Pentru stimularea creșterii economice, este necesară **reducerea ratei de refinanțare la cel puțin o valoare de 5%**, care va permite reducerea dobânzilor la resursele financiare. Politica monetară actuală este îndreptată în direcție opusă, considerându-se fals că reprezintă instrument de influențare a inflației.
3. Menținerea unui exces ușor de lei în economie pentru a provoca ieftinirea resurselor financiare.
4. Sectorul financiar este lipsit de resurse financiare interne pe termen lung, în afară de capitalul propriu al băncilor comerciale. Este critică examinarea de către Guvern și crearea unui instrument ce ar permite apariția în economia Moldovei a unei surse de finanțare pe termen lung sustenabilă, care ar putea fi utilizată de sectorul financiar-bancar. La momentul actual, pe lângă resursele externe ale investitorilor sau a instituțiilor de finanțare internaționale, alte surse nu există.
5. Cursul valutar este unicul factor de natură monetară de influență a prețurilor în Moldova. Asigurarea stabilității lui este unicul target monetar care ar trebui să fie adoptat în condițiile Moldovei în ceea ce privește inflația monetară.
6. Modificarea politicii valutare spre favorizarea exportatorilor și defavorizarea importatorilor prin intervenția pe piața valutară și asigurarea unui curs valutar ușor mai ridicat în perioada vară-toamnă față de iarnă-primăvară. Trendul general trebuie să fie orientat ușor spre depreciere, în proporție de 1-2% anual.

FINANȚE PUBLICE

TENDINȚE GENERALE

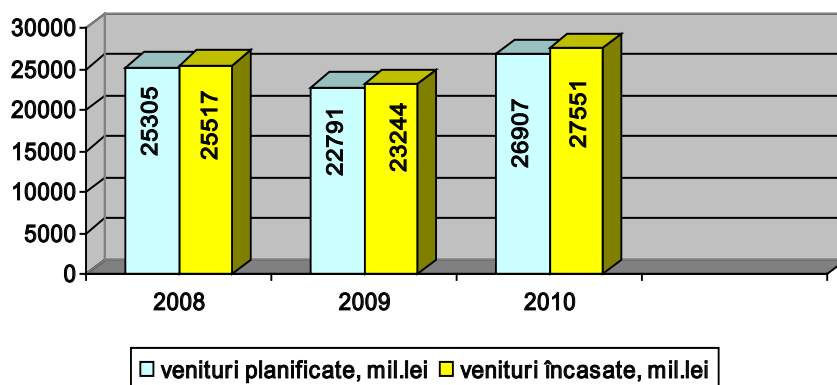
Veniturile Bugetului Public Național

Pentru Republica Moldova, anul 2010 a fost un an mai previzibil, în ceea ce privește veniturile și cheltuielile la Bugetul Public Național. În numerele anterioare ale ME s-a menționat că executarea bugetului 2010 a fost condiționată de ajutorul financiar considerabil din exterior și implementarea unor măsuri de politică fiscală, ceea ce a permis de a asigura executarea bugetului public național la capitolul venituri de la un nivel de 102,4%.

În anul 2010, conform datelor preliminare ale Ministerului Finanțelor, la bugetul public național au fost acumulate venituri în sumă totală de 27550,9 mil. lei, ceea ce constituie cu 4033,2 mil. lei mai mult decât în perioada similară a anului 2009. Față de sarcinile stabilite pe anul 2010, încasările au înregistrat un nivel de 102,4 la sută, confirmându-se, astfel, prognozele noastre din numerele precedente ale ME.

În anul 2010 la bugetul public național au fost acumulate venituri în sumă totală de 27550,9 mil. lei, ceea ce constituie 102,4 la sută față de indicii planificați pentru anul 2010

Figura 14. Planificarea și executarea veniturilor la BPN pentru anii 2008 – 2010

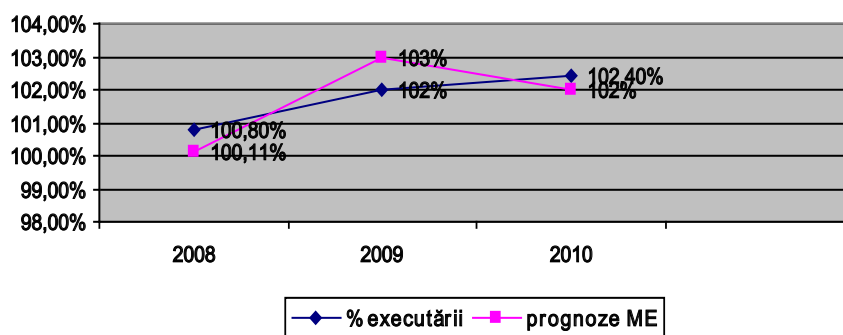

Sursa: Informație operativă privind executarea BPN, sursa electronică: www.minfin.md

Urmărind dinamica executării părții de venituri ale BPN, se observă o tendință de creștere (vezi figura 15).

Din suma totală a veniturilor bugetului public național, veniturile fiscale au constituit 22547,7 mil. lei, ceea ce constituie 103,8 la sută din indicii planificați pentru anul 2010. Comparativ cu perioada similară a anului 2009, veniturile fiscale s-au majorat cu 3016,0 mil. lei.

Figura 15. Executarea BPN la capitolul venituri, %

Sursa: Informație operativă privind executarea BPN, sursa electronică: www.minfin.md, Proгноzele experților CPE

Ponderea veniturilor BPN în PIB se diminuează, în dinamică, de la 40,7 la sută, în anul 2008, până la 38,4 la sută, în anul 2010, contribuția veniturilor fiscale rămânând destul de impunător (31,4 la sută din PIB).

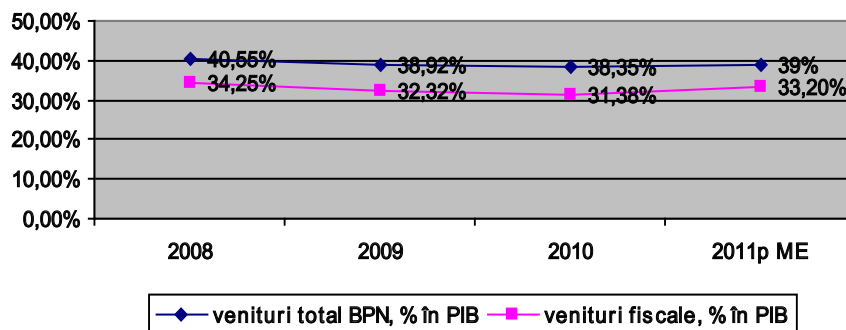
Remarcăm că la unele venituri fiscale nu s-a atins nivelul planificat de încasări, printre acestea enumerăm:

- TVA la mărfurile produse și la serviciile prestate pe teritoriul Republicii, cu un nivel de executare de 94,2% din suma planificată;
- Impozitele pe proprietate, cu un nivel de executare de 97,2% din suma planificată;
- Contribuțiile de asigurări sociale obligatorii de stat, cu un nivel de executare de 99,4% din suma planificată;
- Primele de asigurare obligatorie de asistență medicală, cu un nivel de executare de 99,1% din suma planificată.

Totuși, din contul acumulării peste limita planificată a altor venituri fiscale, a fost posibilă executarea părții de venituri a BPN. În același timp, s-a recurs la transferarea poverii deficitului bugetar pe umerii agenților economici prin nerestituirea integrală a sumelor TVA (în anul 2010 s-au restituit doar 81,7% din suma planificată).

Urmărind evoluția ponderii veniturilor BPN în PIB, observăm că acestea se diminuează, în dinamică (vezi figura de mai jos), dar contribuția veniturilor fiscale rămâne a fi foarte semnificativă.

Figura 16. Evoluția veniturilor BPN ca pondere în PIB pentru anii 2008 - 2010, %

Sursa: Informație operativă privind executarea BPN, sursa electronică: www.minfin.md

Notă: PIB: 2008 – 62921 mil.lei; 2009 – 60430 mil.lei; 2010 – 71849 mil.lei

Din suma totală a veniturilor bugetului public național, 53,7 la sută (în perioada respectivă a anului 2009 – 58,2 la sută) revine veniturilor administrate de către Serviciul Fiscal de Stat și 35,4 la sută (față de 32,8 la sută în ianuarie-decembrie al anului trecut) – veniturilor administrate de către Serviciul Vamal. Sarcina de colectare a veniturilor de către organele fiscale, prevăzută pentru ianuarie-decembrie 2010, a fost realizată la nivel de 100.4 la sută, iar de către organele vamale – la nivel de 107.0 la sută. Față de perioada similară a anului 2009, ritmurile încasărilor s-au majorat cu 8,2 la sută – la veniturile administrate de către Serviciul Fiscal de Stat și cu 26.4 la sută – la veniturile administrate de către organele Serviciului Vamal.

Sarcina de colectare a veniturilor de către Serviciul Fiscal de Stat, prevăzută pentru anul 2010, a fost realizată la nivel de 100.4 la sută, iar de către Serviciul Vamal – la nivel de 107.0 la sută

Cheltuielile Bugetului Public Național

Partea de cheltuieli a bugetului public național s-a executat în sumă de 29328,9 mil. lei, ceea ce constituie 94,3 la sută față de prevederile perioadei gestionare. Totodată, comparativ cu perioada similară a anului 2009, cheltuielile bugetului public național sunt în creștere cu 1974,6 mil. lei sau cu 7,2 la sută.

Partea preponderentă a cheltuielilor publice – 73,0 la sută, au fost direcționate pentru realizarea programelor cu caracter *social-cultural*, pentru domeniul *economiei naționale* – 10,9 la sută, *apărare, menținerea ordinii publice și securității naționale* – 5,3 la sută, *servicii de stat cu destinație generală* – 4.6 la sută.

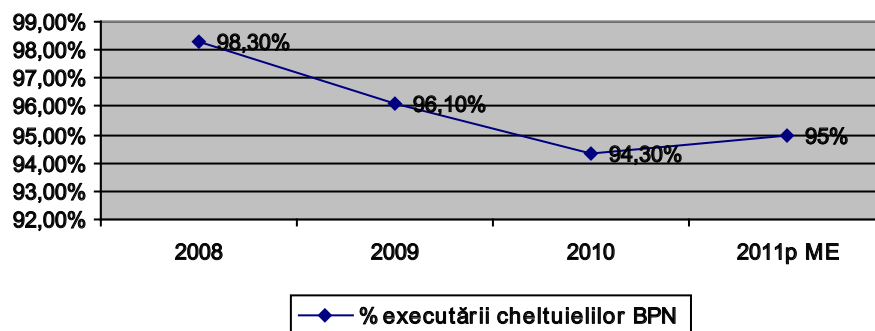
Printre domeniile care au fost cel mai mult afectate de lipsa resurselor bugetare se numără:

- Serviciile legate de activitatea economică, pentru care s-au alocat 66,1% din suma planificată a cheltuielilor bugetare;
- Completarea rezervelor de stat, pentru care s-au alocat 69,5% din suma planificată a cheltuielilor bugetare;
- Gospodăria comunală și gospodăria de exploatare a fondului de locuințe, pentru care s-au alocat 75,8% din suma planificată a cheltuielilor bugetare;
- Transporturile, gospodăria drumurilor, comunicațiile și informatica, pentru care s-au alocat 77,5% din suma planificată a cheltuielilor bugetare.

Partea de cheltuieli a bugetului public național s-a executat în sumă de 29328,9 mil. lei, ceea ce constituie 94,3 la sută față de cele planificate pentru anul 2010

Pentru celelalte domenii, suma cheltuielilor a depășit 80 la sută din cele planificate.

Executarea bugetului la capitolul cheltuieli în anul 2010 s-a dovedit a fi cea mai problematică din ultimii trei ani (vezi figura de mai jos), înregistrându-se un nivel de executare de 94,3 la sută față de prevederile anului 2010. Pentru anul 2011, se prognozează atingerea nivelului de 95%.

Figura 17. Executarea Bugetului Public Național la capitolul cheltuieli pentru anii 2008 - 2010

Sursa: Informație operativă privind executarea BPN, sursa electronică: www.minfin.md

Deficitul Bugetului Public Național

Executarea bugetului public național în perioada ianuarie-decembrie 2010 a rezultat cu un deficit în sumă totală de 1778,0 mil. lei, ceea ce constituie 2,5 la sută în raport cu PIB, comparativ cu 5,5 la sută prevăzut cumulativ pe toate componentele bugetului public național.

La bugetul de stat s-au acumulat venituri în sumă totală 17170,0 mil. lei, mai mult cu 597,0 mil. lei față de prevederile anuale, ceea ce constituie 103,6% din suma veniturilor planificate

Cheltuielile bugetului de stat pe toate componentele s-au realizat în sumă de 18791,9 mil. lei sau la nivel de 93,8 la sută față de prevederile anului 2010

Executarea Bugetului de stat

În anul 2010, *veniturile la bugetul de stat* pe toate componentele au constituit 17170,0 mil. lei, mai mult cu 597,0 mil. lei față de prevederile anuale, ceea ce constituie 103,6% din suma veniturilor planificate. Totodată, în comparație cu anul 2009, veniturile acumulate s-au majorat cu 3337,0 mil. lei sau cu 24,1 la sută.

Acumularea veniturilor la bugetul de stat a depășit prognozele experților CPE cu 2,9 la sută (în ME nr. 1 din 2010 am prognozat executarea bugetului de stat la capitolul venituri la nivelul de 100,7 la sută).

Partea de cheltuieli a bugetului de stat pe toate componentele s-a realizat în sumă de 18791,9 mil. lei sau la nivel de 93,8 la sută față de prevederile perioadei gestionare și este cu 1588,9 mil. lei sau cu 9,2 la sută mai mult, comparativ cu perioada respectivă a anului 2009.

Din punct de vedere statistic, anul 2009 nu este cel mai reușit an pentru comparație, deoarece suma veniturilor și a cheltuielilor în acest an au fost planificate, reieșind din austeritatea bugetului și au cele mai mici valori din ultimii trei ani.

Executarea bugetului de stat în perioada ianuarie-decembrie 2010 s-a soldat cu un deficit în sumă de 1621,9 mil. lei. Surse de finanțare au fost:

- încasările de la valorile mobiliare de stat – 200,0 mil. lei,

- împrumuturile debursate de către donatorii externi în sumă de 2619,2 mil. lei,
- mijloacele din vânzarea și privatizarea patrimoniului public – 97,5 mil. lei,
- alte obligațiuni ale bugetului – 68,3 mil. lei,
- diferența de curs cu valoare negativă – 58,8 mil. lei.

Totodată, în perioada de gestiune au fost onorate obligațiuni față de creditorii externi pentru rambursarea sumei principale –565,6 mil. lei.

Soldurile în conturile bugetului de stat, la situația din 31 decembrie 2010, s-au majorat cu 738,7 mil. lei, comparativ cu situația din 1 ianuarie 2010, și au constituit 2646,7 mil. lei.

Datoria de stat. La data de 31 decembrie 2010 soldul datoriei de stat a constituit 18870,8 mil. lei, majorându-se cu 4248,4 mil. lei comparativ cu începutul anului.

Datoria de stat externă. La situația din 31 decembrie 2010, soldul datoriei de stat externe a constituit 13565,9 mil. lei, majorându-se cu 4048,4 mil. lei comparativ cu începutul anului. Această creștere este cauzată în mare parte de intrările de împrumuturi externe, care au depășit rambursările de împrumuturi externe.

Executarea bugetelor unităților administrativ-teritoriale

În anul 2010, la bugetele unităților administrativ-teritoriale s-au acumulat venituri în sumă de 7614,3 mil. lei, ceea ce constituie 100,8 la sută față de prevederile perioadei de gestiune. Acumulările veniturilor au depășit prognozele noastre cu 0,8 la sută (experții CPE au prognozat un nivel de executare de 100,0 la sută).

Totodată bugetelor respective, în perioada de gestiune, de la bugetul de stat le-au fost alocate transferuri din fondul pentru nivelare bugetară și cu destinație specială în sumă totală de 4670,8 mil. lei.

În perioada ianuarie-decembrie curent, de la bugetele unităților administrativ-teritoriale s-au efectuat cheltuieli în sumă totală de 7609,1 mil. lei sau la nivel de 94,3 la sută față de prevederile perioadei de gestiune și constituie cu 1078,2 mil. lei sau cu 16,5 la sută mai mult, comparativ cu perioada similară a anului precedent.

Ca rezultat, în perioada dată, bugetele unităților administrativ-teritoriale au înregistrat un excedent în sumă de 5,2 mil. lei.

Executarea bugetul asigurărilor sociale de stat

Executarea BASS, chiar din primele luni ale anului 2010 s-a arătat problematică, acest fapt adeverindu-se la finele anului.

În anul 2010, la bugetele unităților administrativ-teritoriale s-au acumulat venituri în sumă de 7614,3 mil. lei, ceea ce constituie 100,8 la sută față de prevederile perioadei de gestiune

Totodată s-au efectuat cheltuieli în sumă totală de 7609,1 mil. lei sau la nivel de 94,3 la sută față de prevederile perioadei de gestiune

Executarea BASS, chiar din primele luni ale anului 2010, s-a arătat problematică, acest fapt adeverindu-se la finele anului

Partea de cheltuieli a bugetului asigurărilor sociale de stat a fost executată în proporție de 99,3 la sută față de prevederile perioadei de gestiune

În anul 2010, la BASS s-au acumulat venituri în sumă de 8424,3 mil. lei (inclusiv transferurile de la bugetul de stat – 2426,3 mil. lei), cu 68,1 mil. lei mai puțin față de prevederile perioadei de gestiune. Respectiv, BASS a fost asigurat cu venituri la nivel de 99,2 la sută.

Partea de cheltuieli a bugetului asigurărilor sociale de stat a fost executată în sumă totală de 8637,6 mil. lei sau în proporție de 99,3 la sută față de prevederile perioadei de gestiune.

Executarea bugetului asigurărilor sociale de stat s-a încheiat cu un deficit în sumă de 213,3 mil. lei.

Executarea fondurilor asigurărilor obligatorii de asistență medicală

La fondurile asigurărilor obligatorii de asistență medicală au fost încasate *venituri* în sumă totală de 3424,5 mil. lei, (inclusiv transferurile de la bugetul de stat în sumă de 1926,6 mil. lei), cu 10,1 mil. lei mai puțin față de prevederile anului 2010. Respectiv, pe parcursul anului 2010 s-au acumulat 99,7 la sută din veniturile planificate pentru perioada de gestiune.

Cheltuielile fondurilor asigurărilor obligatorii de asistență medicală au fost realizate în sumă de 3367,8 mil. lei sau la nivel de 98,1 la sută față de prevederile perioadei de gestiune.

Executarea fondurilor asigurărilor obligatorii de asistență medicală a înregistrat un excedent în sumă de 56,7 mil. lei, ceea ce a contribuit la majorarea mijloacelor acumulate la conturile acestor fonduri.

La fondurile asigurărilor obligatorii de asistență medicală s-au acumulat 99,7 la sută din veniturile planificate pentru perioada de gestiune

Cheltuielile fondurilor asigurărilor obligatorii de asistență medicală au fost realizate la nivel de 98,1 la sută

PREȚURILE

TENDINȚELE DE BAZĂ

Prognoza inflației pentru anul 2010 s-a adeverit, aceasta situându-se la nivelul de 7,9%. În 2011, după cum a mai fost menționat, anticipăm o inflație de peste 8%. În așa fel ritmul de creștere a prețurilor a revenit la nivelul anului anterior crizei. Primele semnale arată că și economia s-a revigorat după perioada de amortizare din 2009 (*vezi capitolul Business*). Or, acesta este un lucru esențial care trebuie să însoțească fenomenul inflaționist.

***Inflația în 2011
va fi de peste
8%***

Putem spune că economia, în mare măsură, în 2010 a ieșit din hibernare iar acest fapt va duce la o creștere de prețuri în 2011. Totuși, riscul inflaționist va fi limitat în acest an la 8.4%, din cauza politicii fiscale relativ stabile și a stabilității monedei naționale. În primele luni ale anului inflația va fi mai accelerată, însă ne așteptăm la încetinirea ei spre sfârșit de an, ca urmare a atenuării impactului majorării tarifelor. Sursa suplimentară de majorare a inflației ar putea fi creșterea peste așteptări a prețurilor alimentelor la nivel mondial, posibilitatea obținerii unei producții agricole modeste, precum și explozia prețurilor la combustibili. Ultima va trage după sine scumpirea, în primul rând, a serviciilor de transport, urmată de majorarea prețurilor la produse alimentare, dar și nealimentare.

Menținem prognoza din numărul precedent, precum că anul acesta produsele alimentare vor înregistra un avans al prețurilor, mai puțin produsele nealimentare și serviciile. Indicele prețurilor de consum va depinde de factorii de sezonality, dar și de evoluția prețurilor la produsele alimentare pe plan mondial.

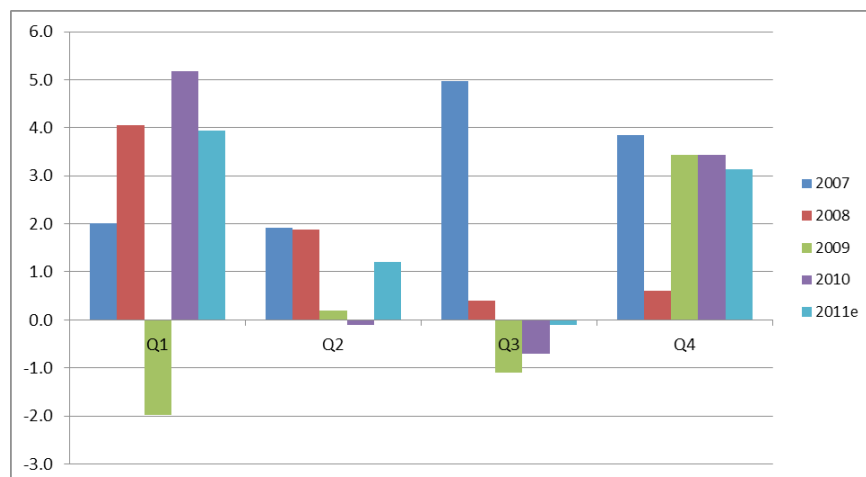
Figura 18. Ratele anuale ale inflației în Republica Moldova și estimările pentru 2011, %

Influența factorilor interni și externi asupra modificării prețurilor în Republica Moldova este fundamentală în stabilirea politicilor economice și monetare ale țării. Combaterea majorării prețurilor nu trebuie și nu

poate să constituie un scop în sine pentru autorități. Datorită faptului că mai bine de jumătate din produsele consumate sunt importate, influența asupra acestor prețuri formate în afara țării este imposibilă. Asta ar însemna o luptă cu inflația mondială sau, altfel spus, o luptă cu morile de vânt. Unicul instrument monetar de gestionare a acestor prețuri rămâne a fi cursul valutar, care este necesar să fie menținut stabil cu o ușoară depreciere în timp și politicile fiscale și tarifare.

Figura 19. Ratele trimestriale ale IPC pentru ultimii 5 ani

Astfel, inflația în Republica Moldova poate fi exprimată ca funcție de:

$$I_{RM} = f(I_i, P_{tf,tv}, \Delta Ex) + f(P_{vnt}, T_{RM}),$$

unde:

I_{RM} – Inflația în Republica Moldova,

ΔEx – Modificarea cursului de schimb valutar pentru perioada analizată,

I_i – Inflația internațională (regională și mondială agregată),

$P_{tf,tv}$ – Politica tarifar-fiscală și tarifar-vamală, care modifică prețul final oferit pe piața internă,

P_{vnt} – Politica vamală netarifară (care restricționează importul sau exportul anumitor bunuri prin măsuri cantitative, licențiere, alte bariere netarifare, influențând direct cantitatea de cerere și oferta pe piața internă)

T_{RM} – Tarife reglementate de către autorități publice,

Din corelația dată, rezultă 2 componente de bază ale inflației:

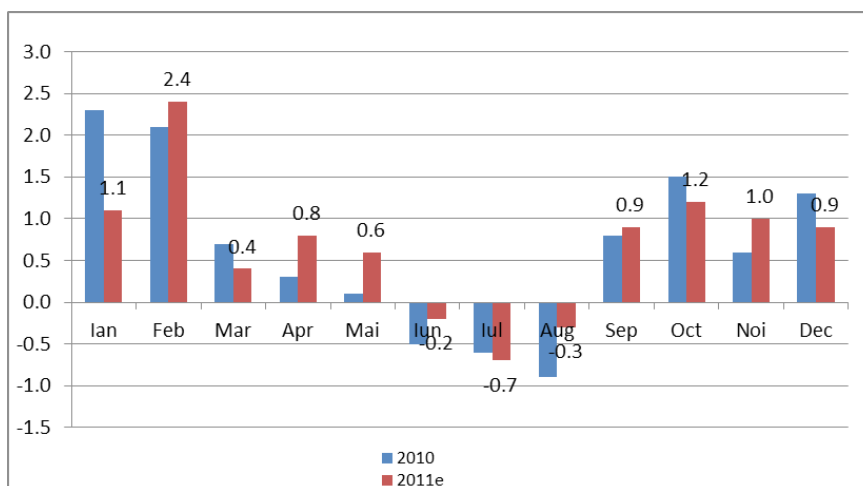
1. $f(I_i, P_{tf,tv}, \Delta Ex)$ – care reprezintă inflația generată prin importul de inflație externă, modificată de politica tarifar-fiscală și tarifar-vamală și influențată direct de modificarea cursului de schimb valutar. În componența funcției date lipsește cererea și oferta, prezentă în teoriile economice. Cererea este o componentă care poate fi influențată prin Masa monetară. Moldova face excepție de la această teorie. De ce? Modificarea cererii în Republica

Moldova duce foarte repede la ajustarea ofertei. Stocurile pentru marea majoritatea a mărfurilor este limitată în Moldova și nu poate provoca deflație datorită suprastocurilor sau supraproducției. Acestea se află în alte țări. Limitarea cererii, pe orice cale monetară sau non-monetară, duce doar la diminuarea importurilor ca volum. Prețurile sunt inflexibile la aceste modificări. Majorarea cererii interne în orice cantitate rămâne nesemnificativă pe plan regional și internațional și este rapid acoperită prin majorarea importurilor. Cererea și oferta de produse sunt factori care nu au influență asupra inflației în Republica Moldova. Respectiv, orice politică monetară sau non-monetară orientată spre modificarea cererii prin intermediul căreia se așteaptă o influențare asupra inflației este absolut inutilă.

2. $f(P_{vnt}, T_{RM})$ – Politica vamală netarifară și reglementările ce împiedică importul sau exportul de mărfuri sunt acele instrumente care direct influențează în proporție importantă cererea și oferta internă, capabile să influențeze decisiv prețurile la o serie de mărfuri. Acestea sunt restricțiile temporare sau de durată privind exportul de produse agricole strategice; crearea de coridoare de export, licențierea limitată a importurilor sau exporturilor. Aceeași intervenție directă o au reglementările ce determină reglementat prețurile la anumite produse.

Cumulativ, aceste 2 elemente afectează cel puțin 80-85% din coșul de consum și sunt decisive la formarea inflației.

Figura 20. Ratele lunare ale inflației pentru 2010 și pronosticurile pentru 2011

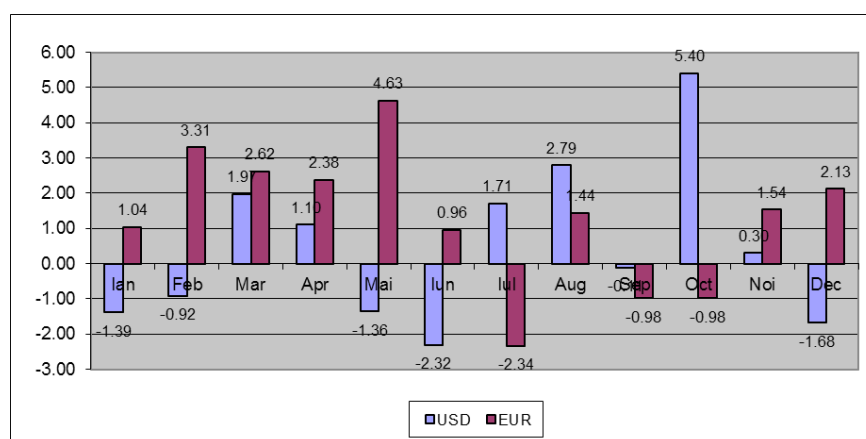
Deși, în ansamblu, IPC s-a majorat cu 7,9% în 2010 față de anul precedent, totuși trebuie să menționăm unele majorări semnificative la anumite produse. După cum relatează BNS: s-a observat tendința de majorare a prețurilor producătorului la principalele produse agricole, mai considerabil – la floarea soarelui (cu 89,4%), la struguri (cu 82,9%), la culturile cerealiere și leguminoase (cu 69,2%), la fructe și pomezi (cu 57,3%), la lapte (cu 12,5%), la ouă (cu 6,3%). Este o influență directă a conjuncturii regionale în domeniul agriculturii. Moldova, fiind o piață mică și cu o economie deschisă, a fost direct influențată de trendurile regionale la culturile date.

Structura de consum a populației pe parcursul anului 2010, conform BNS: din 100 MDL populația a cheltuit 35 MDL pentru alimentație, 38 lei pentru produsele nealimentare, și 27 lei pentru servicii. În continuare, anticipăm că populația nu se va grăbi să investească în produse nealimentare, mai ales în contextul presiunii suplimentare a prețurilor la alimente prognozată în 2011.

INFLAȚIA GASTARBAITERILOR

După cum a fost anticipat, **volumul remitențelor** pentru 2010 a fost puțin în creștere față de anul precedent, cu cca 60 de milioane de dolari. Populația dependentă de resursele din exterior, este taxată mai mult sau mai puțin, în funcție de aprecierea sau deprecierea valutei naționale. Astfel chiar și în cazul unor tarife stabile la serviciile comunale, pentru populația dependentă de remitențe tarifele date nu sunt constante, ci variabil în dependență de politica valutară a țării.

Figura 21. Inflația gastarbaiterilor pentru anul 2010, în EUR și USD

Inflația gastarbaiterilor – de două ori mai mare pentru cei cu venituri în Euro, decât pentru cei care își primesc salariile în lei

În 2010 pentru cei cu veniturile în Euro creșterea de prețuri a constituit peste 15,7%, iar populația care obține veniturile în dolari a avut de suportat o inflație de 5,5%. Respectiv, cei cu veniturile în dolari au avut de câștigat deoarece creșterea de prețuri i-a afectat mai puțin cu 2% față de cei cu venituri în MDL.

Deprecierea valutei naționale determină creșterea prețurilor, și a celor tarifare și a celor netarifare. Însă, aici BNM și Guvernul trebuie să găsească un compromis bine echilibrat pentru a balansa puterea de cumpărare a celor care au venituri în lei, versus cei care obțin venituri din remitențe valutare, aceștia fiind și din păturile sociale mai vulnerabile, și care vor fi afectați invers proporțional cu politica valutară comparativ cu primii. Pentru cei din urmă Biroul de statistică nu prezintă nicio informație privind efectele inflaționiste și este o greșală să construiești strategia monetară și economică dependentă de o cifră calculată și supraestimată ca importanță (inflația în MDL), atunci când peste o treime din populația țării este dependentă de venituri în valută.

În aceeași ordine de idei, o apreciere a valutei prea semnificativă va

afecta exportatorii fără de care nu avem nici o șansă să realizăm o creștere economică durabilă. Stabilitatea cursului valutar cu un trend ușor de depreciere a valutei naționale, cu controlarea perturbațiilor provocate de factori psiho-sociali trebuie să fie obiectivul de bază al guvernului. Inflația este un indicator agregat care este compus din mai mulți factori, atât monetari cât și nemonetari. Un progres major în stabilirea politicii date este excluderea unei serii de factori din politica de targetare a inflației de către BNM. (vezi *capitolul Piața Monetară*).

În anul 2011, pronosticul CPE este că inflația va avansa până la nivelul de 8,4%.

Anul acesta se va resimți efectul creșterii puternice a cotației petrolului, determinată de tensiunile geopolitice și violențele din Orientul Mijlociu (vezi *capitolul Economia Mondială*). Moldova este afectată enorm de presiunile suplimentare a prețurilor din exterior. Impactul cel mai mare al acestor scumpiri va fi în agricultură și transporturi, mărin­d astfel prețurile produselor și serviciilor, pentru a compensa costurile mai mari. Creșterea cotației petrolului până la 119 dolari pe baril a dus la creșterea prețurilor carburanților și a pus în pericol redresarea economică mondială, noi nefiind excepție al acestui fenomen. Prelungirea crizei economice în unele din țările exportatoare de petrol, dar și a crizei politice în unele din acestea, poate menține trendul ascendent al prețurilor la petrol și ar putea accelera inflația în Moldova, în consecință prezentând risc de încetinire a redresării economice.

Anul 2011 va fi marcat de prețurile la materiile prime combustibile

Guvernul ar putea să își asume un rol sporit pe piața produselor alimentare, să mărească stocurile și subvențiile sau să impună restricții comerciale externe. Astfel, autoritățile vor trebui să aibă grijă să ia măsuri pentru a preveni majorarea prețurilor la produsele alimentare. Creșterea importurilor sau recurgerea la rezervele de stat ar fi o soluție pentru a tempera inflația alimentată de cererea în creștere și oferta limitată, dacă vremea nefavorabilă va afecta producția agricolă. Indicele mondial al prețurilor alimentelor, calculat de ONU, a crescut la început de an la un maxim record, ca urmare a costurilor mari ale grâului (vezi *capitolul Economia Mondială*), zahărului și produselor lactate. Prețul grâului a atins cel mai ridicat nivel după august 2008, și a avansat cu 84% anul trecut. În cazul porumbului, creșterea prețului a fost de 88%, iar pentru soia de 43%. Prețul zahărului s-a dublat de la sfârșitul lunii mai a anului trecut.

Contrabalansarea creșterii de prețuri nu constă în micșorarea lor

Creșterea continuă a eficienței și productivității în economie, însoțită de o majorare a veniturilor populației va putea contrabalansa creșterea de prețuri la produsele alimentare. Totodată, ajustarea prețurilor la venituri­le populației este un concept totalmente eronat. Redresarea economică trebuie să fie suficient de puternică pentru a permite creșterea salariilor și veniturilor, astfel încât costurile să fie absorbite.

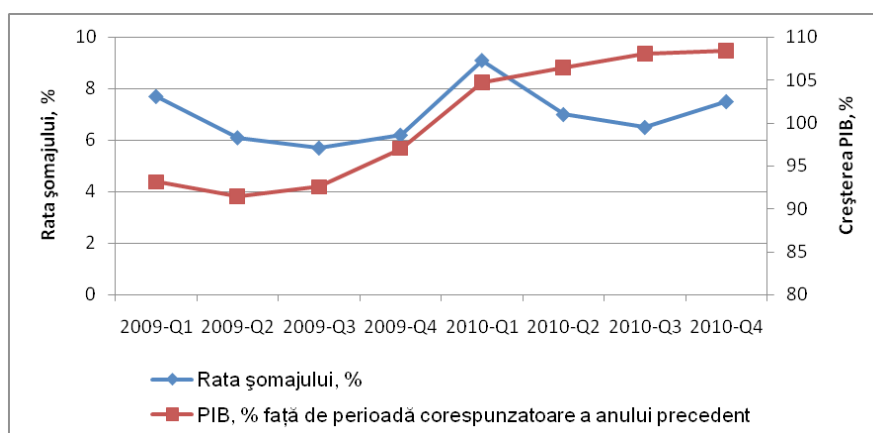
SITUAȚIA PE PIAȚA FORȚEI DE MUNCĂ

Anul 2010 a fost unul marcat de relansarea economiei naționale, după o perioadă de criză ce a lovit puternic peste toate sectoarele și ramurile economiei din Republica Moldova, afectând grav problema șomajului. Produsul intern brut în anul 2010 a crescut cu 6,9%, astfel depășind cele mai optimiste prognoze ale Guvernului și organismelor financiare internaționale și sugerând îmbunătățirea situației pe piața forței de muncă. Acest lucru însă n-a fost confirmat de către datele statistice, rata șomajului înregistrând o creștere surprinzătoare, pe fondul unei creșteri generale în economia națională. Printre posibilele explicații se numără și specificul economiei din Republica Moldova, dependența de economiile altor țări prin fluxurile migraționiste a forței de muncă, lipsa unor schimbări calitative în structura creșterii economice. Rezolvarea acestor probleme va depinde de eforturile Guvernului în ceea ce privește generarea unor noi locuri de muncă prin stimularea sectorului privat și crearea unor condiții favorabile pentru atragerea investițiilor străine, precum și de implementarea unor politici eficiente îndreptate spre creșterea capitalului uman.

ȘOMAJ

Cu toate că se aștepta ca evoluțiile indicatorilor economici care reflectă situația de pe piața muncii în 2010 în mare parte să fie corelate cu schimbările pe plan macroeconomic ce au survenit după anul de criză, acest lucru nu s-a întâmplat. Rata creșterii economice a atins un nivel relativ înalt, în comparație cu așteptările inițiale, însă aceasta relansare a economiei naționale a avut numai un efect moderat asupra tendințelor de pe piața muncii. Așadar, în primul trimestru al anului 2010, rata șomajului a atins un nivel record de 9,1%, aceasta fiind cea mai mare cifră care a fost înregistrată după trimestrul I 2006, și fiind cu 1,4 p.p., sau cu 18,2% mai înaltă în comparație cu aceeași perioadă a anului 2009. Pe parcursul anului, totuși, s-a observat o anumită ameliorare a situației: cu toate că și pentru trimestrele II și III nivelul ratei de șomaj continua să depășească cel înregistrat în anul 2009, această discrepanță se micșora în termeni relativi. Pentru trimestrele II și III, rata șomajului depășea cea de anul precedent cu 0.9 p.p., sau cu 14,8% mai mult, și, respectiv, cu 0.8 p.p., sau cu 14,0% mai mult. Totodată, în trimestrul IV situația iarăși s-a inversat și rata șomajului a înregistrat un nivel record din 2006 încoace pentru această perioadă a anului, atingând nivelul de 7,5 p.p., cu 20,1% mai mult în comparație cu 2010.

Figura 22. Creșterea economică și șomajul în 2009-2010

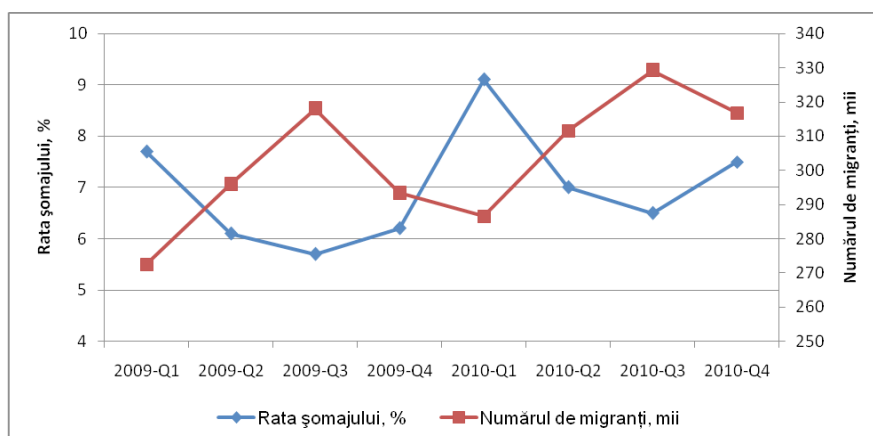

Sursa: Diagrama realizată de CPE în baza datelor BNS

Această reacție lentă a pieței muncii poate avea câteva explicații, ce țin și de anumite particularități a economiei moldovenești. În primul rând, nivelul șomajului în Republica Moldova depinde nu numai de evoluțiile pe plan intern, dar și de situația pe piețele muncii din alte țări cu un număr mare de cetățeni moldoveni aflați la muncă. Ca urmare a crizei economice mondiale, o parte din migranți din Republica Moldova au întâmpinat dificultăți în găsirea locurilor de muncă peste hotare și au fost nevoiți să se întoarcă, cel puțin temporar, în țară. Fluxurile de migrație temporară afectează rata șomajului, contribuind la creșterea ei chiar și pe fondul creșterii interne. Merită menționat faptul că odată cu relansarea proceselor migraționiste în 2010, creșterea ratei șomajului n-a mai fost atât de pronunțată, în timp ce scăderea numărului de migranți în trimestrul IV a fost însoțită de revenirea acesteia la un trend ascendent. Un alt aspect important ce ar putea explica această stagnare a indicatorului de șomaj este tranziția între populația ocupată și cea subocupată, agenții economici reacționând prin ajustarea numărului de ore de lucru, fără să se limiteze la angajarea sau disponibilizarea personalului nou.

Creșterea șomajului în 2010 pe fondul creșterii economice

Figura 23. Migrația și șomajul în 2009-2010

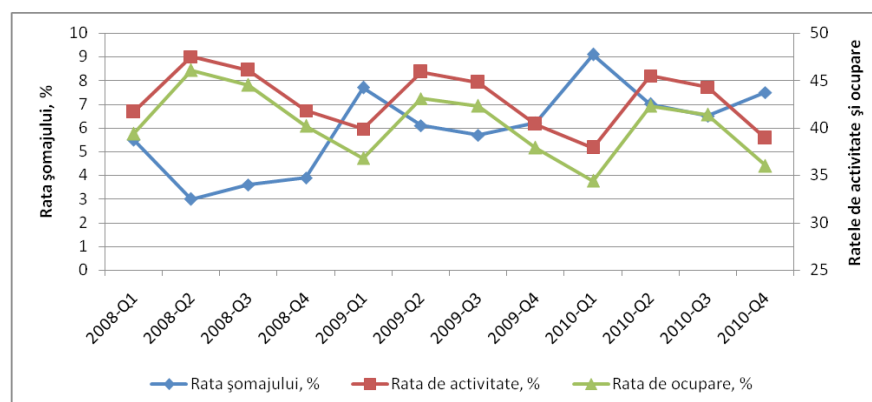

Sursa: Diagrama realizată de CPE în baza datelor BNS

Corelația negativă între rata șomajului și fluxuri migraționiste

În luna ianuarie 2011, numărul total al șomerilor înregistrați de ANOFM a constituit 40719 persoane, adică cu 2043 persoane mai mult decât pentru aceeași perioadă al anului precedent. La finele trimestrului IV 2010, conform datelor estimate de ANOFM, 4514 persoane au beneficiat de ajutor de șomaj, sau 11,1% din totalul șomerilor înregistrați la sfârșitul lunii decembrie. La finele trimestrului IV 2009 au existat 5390 beneficiari sau 13,9% din numărul total de șomeri înregistrați la finele trimestrului. Acest lucru se datorează faptului că, în pofida creșterii economice, șomajul a continuat să crească la începutul anului. Acest trend și-a schimbat direcția abia în trimestrul III 2010.

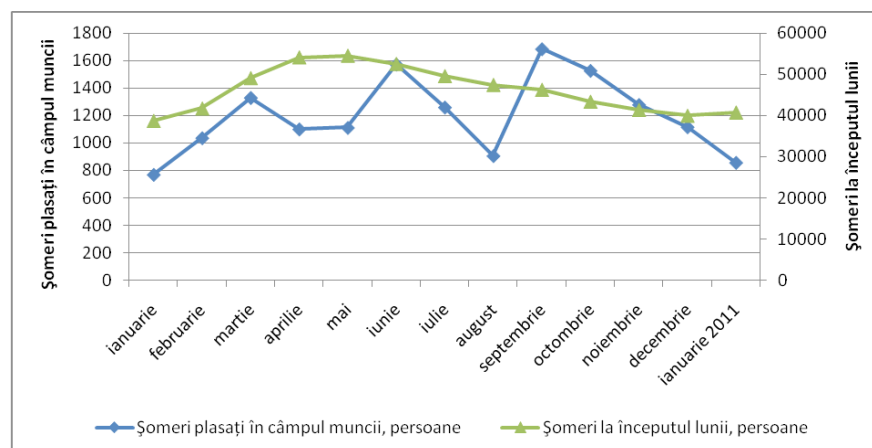
Figura 24. Evoluția trimestrială a ratelor șomajului, de activitate și de ocupare în 2008-2010

Sursa: Diagrama realizată de CPE în baza datelor BNS.

Se așteaptă ca în anul 2011, pe fondul creșterii economice, rata șomajului să scadă nesemnificativ, însă în condițiile lipsei schimbărilor calitative în structura economiei naționale, problemele vechi vor continua să persiste. Conform prognozelor CPE, rata șomajului pentru anul 2011 este preconizată la nivelul de 6,0%.

Figura 25. Evoluția numărului de persoane aflate în căutarea unui loc de muncă (persoane)

Sursa: Diagrama realizată de CPE în baza datelor ANOFM

VENITURILE POPULAȚIEI ȘI REMUNERAREA SALARIAȚILOR

În trimestrul IV al lui 2010, venitul disponibil mediu a constituit 1337,3 lei pe lună, cu 12,0% mai mult în comparație cu aceeași perioadă a anului trecut. Principalele surse de formare au fost activitatea salariată, 44,9%, prestații sociale, 18,5%, remitențele, 16,8%, activitatea individuală agricolă, 9,4%, și activitatea individuală non-agricolă, 6,5%.

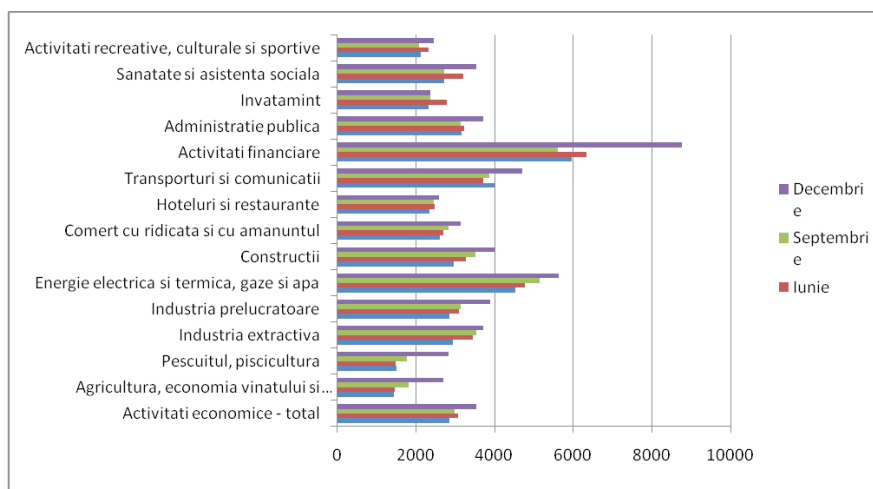
Creșterea salariului real în 2010 a constituit 0,7%

Conform datelor oficiale, în decembrie 2010 salariul mediu lunar al unui lucrător din economia națională a constituit 3553,4 lei, fiind în creștere cu 7,0% față de perioada similară a anului precedent. Salariul real a scăzut cu 1,0%. În sectorul bugetar, salariul mediu a constituit 2661,8 lei, ceea ce înseamnă cu 9,6% mai puțin față de decembrie 2009. În sectorul real, salariul mediu lunar a constituit 4069,5 lei, fiind în creștere cu 14,6%. Salariile medii au crescut cel mai mult în domeniile activităților financiare, cu 31,7%, agriculturii, vânatului, silviculturii, cu 25,9%, și în industrie, cu 19,1%. În același timp, salariile angajaților în învățământ au scăzut cu 18,4% (însă, în luna decembrie 2009 au fost operate și incluse recalculările salariilor cadrelor didactice pentru lunile septembrie-decembrie 2009, în baza majorărilor dispuse în conformitate cu modificările operate prin Legea nr.83 din 3 decembrie 2009), iar în piscicultură chiar a fost înregistrată o scădere, cu 7,2%.

După recente estimări, salariul mediu lunar pe activitățile economice pentru luna decembrie a crescut cu 582 lei, sau 21,2% comparativ cu luna septembrie 2010, acesta fiind trend-ul și în anii precedenți pentru ultima lună a anului. Cea mai mare scădere în comparație cu trimestrul III a fost înregistrată în domeniul industriei extractive, iar cea mai mare creștere s-a produs în piscicultură, învățământului și sectorul agricol.

Conform prognozelor CPE, pentru 2011 se preconizează că salariul mediu va constitui cca 3340 lei, iar minimul de existență 1466 lei. În același timp, salariul real va înregistra o creștere de 3,6%.

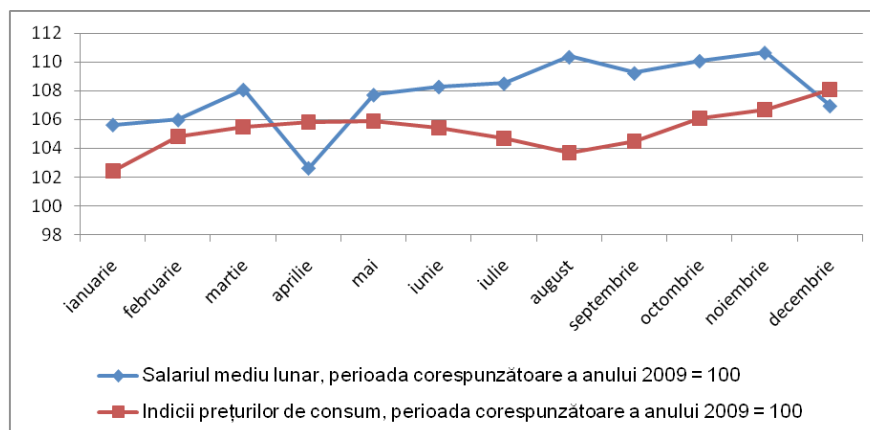
Figura 26. Salariu mediu lunar al unui lucrător pe activități economice

Sursa: Diagrama realizată de CPE în baza datelor BNS

Totodată, conform BNS, în luna decembrie 2010, indicele prețurilor de consum a constituit 8,1% față de aceeași perioadă a anului trecut. Prețurile la produse alimentare au crescut cu 7,1%, la mărfuri nealimentare cu 7,7%, la servicii de plată prestate populației cu 9,7%, din care la servicii comunal-locative cu 18,9% (inclusiv: încălzire centrală – 25,3%, gaze naturale din rețea – 26,2% și energie electrică – 20,4%).

Figura 27. Evoluția prețurilor și salariilor nominale în 2010, %

Sursa: Diagrama realizată de CPE în baza datelor BNS

Cheltuielile pe produse alimentare și întreținerea locuinței constituie 57,3% din totalul cheltuielilor gospodăriilor casnice

Consumul final al gospodăriilor în trimestrul III al anului 2010 a constituit 1462,9 lei pe persoană, înregistrând o creștere de 12,5% față de perioada corespunzătoare a anului 2009. În continuare, cea mai mare parte a cheltuielilor revine produselor alimentare și întreținerii locuinței. În comparație cu trimestrul III 2009, schimbări esențiale în structura cheltuielilor nu s-au produs, însă putem nota că ponderea cheltuielilor de întreținere a locuinței, a cheltuielilor de sănătate și a cheltuielilor de învățământ a crescut cu 3,0 p.p., 1,2 p.p. și 0,8 p.p. Totodată, gospodăriile au cheltuit cu 3,3 p.p. mai puțin pentru produsele alimentare și cu 0,9 p.p. mai puțin pentru îmbrăcăminte.

DEZVOLTAREA REGIONALĂ

Doar în condițiile unui climat economic favorabil dezvoltarea regională poate miza pe o ascensiune durabilă și calitativă. Ceea ce s-a realizat, dar și ceea ce nu s-a reușit pe parcursul anului 2010 au constituit principalele subiecte de discuții în cadrul conferinței naționale sub genericul "Realizări și provocări în dezvoltarea regională în contextul cooperării internaționale", desfășurate la Chișinău la sfârșitul lunii ianuarie a anului curent.

Eforturi semnificative, în perioada de analiză, au fost depuse întru atingerrea scopului principal de impulsione a implementării politicii de dezvoltare regională în Moldova, în conformitate cu prioritățile stabilite în Strategia națională de dezvoltare pentru anii 2008-2011, orientate spre dezvoltarea acestui domeniu. Dintre activitățile de bază desfășurate pe parcursul anului 2010 putem menționa:

- aprobarea Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională (SNDR);
- crearea Agențiilor de dezvoltare regională Nord, Centru și Sud;
- alocarea mijloacelor financiare din Fondul național pentru dezvoltare regională pentru asigurarea activității Agențiilor de dezvoltare regională;
- aprobarea Manualului Operațional privind modul de utilizare a mijloacelor Fondului național pentru dezvoltarea regională (FNDR) și a Instrucțiunii pentru utilizatori privind înaintarea propunerilor de proiecte pentru finanțare din FNDR;
- aprobarea Documentului Unic de Program (DUP) pentru anii 2010-2012;

Conform Legii bugetului de stat pentru anul 2010 nr. 133 din 23.12.2009, pentru FNDR au fost preconizate 135,4 mil. lei. Prin rectificările ulterioare, alocările din fond au fost diminuate până la 113.75 mil. lei, inclusiv 28.4 mil. lei suport bugetar alocat de către Guvernul Marii Britanii, în baza Memorandumului de înțelegere dintre Departamentul pentru Dezvoltare Internațională al Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (DFID) și Guvernul Republicii Moldova, semnat la 29.07.2010.

În vederea asigurării activității Agențiilor de Dezvoltare Regională (ADR), pe parcursul anului 2010, în baza Deciziei Consiliului Național nr. 2/10 din 19 februarie 2010, din Fondul național pentru dezvoltare regională s-a preconizat alocarea mijloacelor financiare în sumă de 2261,40 mii lei, inclusiv:

- 761,868 mii lei - Agenției de dezvoltare regională Nord;
- 729,875 mii lei - Agenției de dezvoltare regională Centru;
- 769,598 mii lei - Agenției de dezvoltare regională Sud.

La finele anului 2010, de către ADR au fost valorificate mijloace financiare în sumă de 1767.53 mii lei, sau 78.2% din mijloacele financiare preconizate, după cum urmează:

**Primele
rezultate în
implementarea
politicii de
dezvoltare
regională**

**ADR au
economisit în
2010 peste 490
mii lei**

- ADR Nord – 572,31 mii lei, sau 75.1%;
- ADR Centru – 633,0 mii lei, sau 86.7%;
- ADR Sud – 562,22 mii lei, sau 73.1% .

Diferența de 494,0 mii lei se datorează faptului că DGDR și ADR au fost susținute financiar de către partenerii de dezvoltare.

La 10 mai 2010 a fost lansat *Apelul-pilot de propuneri de proiecte pentru finanțare din mijloacele FNDR în perioada 2010-2012*.

Între 10 mai și 10 iunie 2010 - perioada de aplicare pentru proiecte, au fost recepționate 135 propuneri, după cum urmează:

Tabelul 9

Nr.	Denumirea priorităților	Total proiecte	ADR Nord	ADR Centru	ADR Sud
1	Reabilitarea infrastructurii fizice	82	18	46	18
2	Suport pentru dezvoltarea sectorului privat și dezvoltarea pieței forței de muncă	14	10	2	2
3	Protecția mediului și atractivitatea turistică	39	11	19	9
	Total	135	39	67	29

Autoritățile publice locale de nivelul I și II sunt preocupate de problemele ce țin de modernizarea infrastructurii fizice

Solicitanții din regiuni au depus proiectele, conform cerințelor stipulate în Ghidul aplicantului, pe toate trei priorități în valoare de 2011 mln. lei, inclusiv 1424 mln. lei din Fondul național pentru dezvoltare regională. Rezultatul primului apel de proiecte a demonstrat că autoritățile publice locale de nivelul I și II sunt preocupate de problemele care țin de modernizarea infrastructurii fizice a regiunilor la care au fost depuse 59% din proiecte; la capitolul protecția mediului și atractivității turistice s-au depus 37% din proiecte și pentru prioritatea doi - dezvoltarea sectorului privat și dezvoltarea pieței forței de muncă numai 4%.

DUP include 56 propuneri de proiecte: regiunea de dezvoltare Nord - 19; regiunea de dezvoltare centru - 23; regiunea de dezvoltare Sud - 14. Proiectele incluse în DUP și finanțate din FNDR vor fi monitorizate de către agențiile de dezvoltare regională și minister pe întreaga perioadă de implementare a acestora.

Ulterior, prin decizia CNCDR din 20 septembrie, din propunerile de proiecte incluse în DUP au fost aprobate spre finanțare din FNDR în anul 2010 doar 14 propuneri de proiecte: RD Nord - 5 proiecte; RD Centru - 6 proiecte; RD Sud - 3 proiecte.

INDUSTRIA ÎN PLAN REGIONAL

Volumul producției industriale în prețuri curente, în perioada ianuarie-decembrie 2010 a constituit 27056,5 mln lei, în creștere cu 7 la sută față de perioada similară a anului precedent. Contribuția majoră, de 57 la sută, de regulă aparține **RDCH**, totodată Chișinăul a avut o creștere de 7,3% în perioada de analiză.

Tabelul 10. Producția Industrială, ianuarie-decembrie 2010

	RDN	RDC	RDS	RDUTAG	RDCH	Total
Valoarea producției industriale	5351,5	2764,7	660,7	521,8	12345,8	27056,5 ¹
în % față de ianuarie-decembrie 2009	108,3	107,2	105,8	93,0	107,3	107,0

BNS: 1 Inclusiv calculele suplimentare estimative a producției întreprinderilor care prezintă dările de seamă anual

Situația din sectorul industrial al economiei Chișinăului este determinată preponderent de activitatea întreprinderilor din industria prelucrătoare, cărora în ianuarie-decembrie 2010 le-au revenit 76,5% din volumul total de producție obținut la întreprinderile cu activități industriale. În această perioadă au fost înregistrate diminuări ale volumelor la fabricarea de mașini agricole (26,2%) și prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor (18,1%). Totodată, la unele produse s-au înregistrat majorări: la fabricarea produselor de tutun (28,1%), industria chimică 15,5%. În domeniul energetic, volumul serviciilor industriale s-a majorat cu 0,5% față de ianuarie-decembrie 2009. În industria extractivă volumul de producere s-a micșorat cu 14,1% în raport cu perioada similară a anului precedent.

În ianuarie-decembrie 2010, din volumul total de producție, întreprinderilor cu capital privat le-au revenit 35,2%, cu capital mixt (public și privat) – 21,6%, cu capital public – 19,6%, întreprinderilor mixte – 15,1% și celor cu capital străin – 8,5%.

RDN – a doua zonă industrială a țării a contribuit în această perioadă cu 24 la sută la producerea producției industriale, având o creștere de 8,3 la sută comparativ cu aceeași perioadă a anului 2010, pe când RDS, care în I trimestru al anului 2010 a avut o creștere de 17% a volumului total al producției industriale, în special datorită producției de origine animală, a finalizat anul cu un spor de 5,8%. RDUTAG este unica regiune unde sectorul industrial își revine mai greu din criza economică, fiind în diminuare, față de anul 2010 cu 7%. Regiunea a avut rezultate semnificative în producția de lactate, inclusiv lapte și frișcă cu un conținut de grăsimi până la 6% (149,8%), unt (117%), brânzeturi proaspete (119%). În ciuda acestor rezultate, diminuările în final s-au datorat descreșterii puternice a volumului producției de conserve de legume – cu 87,3%, fructe prelucrate și conservate – cu 80,3%, mezeluri – cu 5 la sută.

**Industria are
semne de
relansare în
toate regiunile
țării, cu excepția
RDUTAG**

AGRICULTURA ÎN PLAN REGIONAL

Producția globală agricolă în gospodăriile de toate categoriile (întreprinderile agricole, gospodăriile țărănești (de fermier) și gospodăriile populației) în anul 2010, conform estimărilor preliminare, a constituit în prețuri curente 19715 mil. lei, marcând o creștere cu 7,9% (în prețuri comparabile) față de anul 2009. Majorarea producției globale agricole a fost determinată de creșterea atât a producției animaliere cu 13,6%, cât și a producției vegetale cu 5,2% față de anul precedent.

Tabelul 11. Recolta globală la principalele produse agricole în aspect regional, tone

	RDN	RDC	RDS	RDUTAG	RDCH	Total
Cereale și leguminoase pentru boabe (cu excepția porumbului)	342203	152384	190152	62244	2351	749334
% din total	45,67	20,34	25,38	8,31	0,31	
grâu	272261	120574	134294	44644	1756	573529
% din total	47,47	21,02	23,42	7,78	0,31	
porumb	93184	49116	68985	22927	646	234858
% din total	39,68	20,91	29,37	9,76	0,28	
Floarea soarelui	148872	62547	63904	17025	912	293260
% din total	50,76	21,33	21,79	5,81	0,31	
Sfeclă de zahăr	705087	50654	-	-	-	755741
% din total	93,29	6,71	-	-	-	
Legume de câmp	35621	16145	6711	386	277	59140
% din total	60,23	27,30	11,35	0,65	0,47	
Fructe și pomsușoare	93785	22714	18153	2605	2749	140006
% din total	66,99	16,22	12,97	1,86	1,96	
Struguri	338	17993	40183	10414	2888	71816
% din total	0,47	25,05	55,95	14,50	4,02	

RDN în frunte la producția agricolă globală

Analiza recoltei medii la un hectar a principalelor culturi agricole în întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești în profil teritorial indică că cea mai înaltă roadă medie față de cea pe țară la majoritatea culturilor a fost înregistrată în gospodăriile RDN și anume: de cereale și leguminoase pentru boabe (cu excepția porumbului) – cu 18,5%, de grâu – cu 15,0%, de porumb pentru boabe – cu 13,8%, de floarea soarelui – cu 9,2%, de soia – cu 1,6%, de fructe și pomsușoare – cu 20,9%.

Totodată, cea mai înaltă roadă medie la un hectar de legume de câmp (cu 22,7%) a fost înregistrată în RDS, de struguri (cu 16,7%) și de cartofi (cu 18,3%) – în RDCH, de tutun (cu 12,7%) – în UTA Găgăuzia, iar de sfeclă de zahăr (cu 2,4%) – în RDC.

În același timp, roada medie la hectar a strugurilor, dar și a fructelor a avut de suferit în anul 2010, ca rezultat a condițiilor nefavorabile, ce a influențat direct recolta globală a producției agricole.

După cum și era de așteptat, RDN a ținut întâietatea la majoritatea culturilor agricole, înregistrând o cotă majoritară în producția agricolă globală de sfeclă de zahăr (93,3%), fructe și pomsușoare (67%), legume de câmp (60,2%), floarea soarelui (50,7%), grâu (47,5%) și porumb (39,7%). Contribuția RDC și RDS la volumul producției agricole globale

se menține la nivelul de 20-25% la majoritatea culturilor, cu excepția producției de struguri, în care RDS deține o cotă de 55,9% din totalul pe țară.

Cu referință la producția sectorului zootehnic, menționăm că în anul 2010, comparativ cu anul precedent, volumul de creștere a vitelor și păsărilor s-a majorat în regiunile de dezvoltare: Sud – cu 35%, Centru – cu 24%, municipiul Chișinău – cu 22%, UTA Găgăuzia – cu 20%. Totodată, s-a înregistrat micșorarea volumului de creștere a vitelor și păsărilor cu 2% în întreprinderile agricole din regiunea de dezvoltare Nord. Vânzarea animalelor și păsărilor pentru sacrificare în întreprinderile agricole de asemenea s-a majorat cu 22%. Volumul de vânzare a vitelor și păsărilor a crescut în regiunile de dezvoltare: Sud – cu 43%, municipiul Chișinău – cu 27%, Centru – cu 23%, Nord și UTA Găgăuzia – cu câte 7%.

Volumul producției de lapte de vacă în întreprinderile agricole s-a micșorat cu 7,5% în rezultatul diminuării efectivului mediu de vaci cu 3,5% și productivității lor – cu 3,9%. Descreșterea producției de lapte de vacă s-a înregistrat în întreprinderile agricole din regiunile de dezvoltare: Centru – cu 16%, Sud – cu 13%, Nord – cu 9%. Totodată, producția de lapte de vacă s-a majorat în UTA Găgăuzia cu 35% și în RDCH – cu 24%.

**Sectorul
zootehnic în
ascensiune în
toate regiunile
de dezvoltare**

INVESTIȚII ȘI CONSTRUCȚII ÎN PLAN REGIONAL

Cu toate că în 2010 valoarea investițiilor în capitalul fix s-a majorat în total pe țară cu 16,7 la sută față de anul precedent, această majorare se datorează doar investițiilor efectuate în RDC, care are o creștere a acestui indicator CU 8,1%. În acest sens pot fi evidențiate raioanele Orhei și în special Hîncești unde investițiile au crescut cu 67 și, respectiv 89,5 la sută. Sporirea investițiilor în capitalul fix și în special în lucrările de construcție și montaj pot fi explicate prin alocările financiare operate de Guvern, întru lichidarea consecințelor inundațiilor din vara anului 2010.

**Investițiile
în construcții
s-au majorat,
în rezultatul
alocărilor
financiare
operate de
Guvern**

Tabelul 12. Investiții în capitalul fix și construcții

	Investiții în capital fix		din care, lucrări de construcții-montaj	
Regiunile de dezvoltare	realizări, mil. lei	în % față ianuarie-iunie 2009	realizări, mil. lei	în % față ianuarie-iunie 2009
Mun. Chișinău	5835,5	99,1	2747,8	83,6
Nord	1824,0	92,9	821,3	87,6
Centru	1763,9	108,1	1120,2	113,2
Sud	941,2	92,1	494,9	94,9
UTA Găgăuzia	264,7	57,3	143,3	48,3
Total	12927,4	116,7	6479,3	107,4

Distribuția în profil regional arată că cel mai mare volum al construcțiilor de locuințe s-a înregistrat în municipiul Chișinău, unde au fost date în folosință 1667 apartamente cu suprafața totală de 239,4 mii m² (68,7%

din volumul total al locuințelor date în folosință în total pe țară), totuși fiind în descreștere cu 25,3% față de perioada respectivă a anului precedent.

Tabelul 13. Volumul locuințelor date în folosință în ianuarie-decembrie 2010 pe regiuni de dezvoltare se caracterizează

	Numărul apartamentelor construite, unități	Suprafața totală		
		mii m ²	în % față de:	
			ianuarie-decembrie 2009	total
Total	2670	348,4	78,0	100,0
Mun. Chișinău	1667	239,4	74,7	68,7
Nord	346	39,2	76,0	11,2
Centru	338	31,3	93,2	9,0
Sud	204	22,6	93,3	6,5
UTA Găgăuzia	115	15,9	94,3	4,6

TRANSPORTUL RUTIER PE REGIUNI

Atât transportul de mărfuri prin întreprinderile de transport auto, cât și cel de pasageri, au înregistrat în perioada analizată Indicatori pozitivi și, în viziunea noastră, aceștia vor avea tendința de creștere și în anul 2011,

Tabelul 14. Volumul de mărfuri transportate cu transportul auto și parcursul mărfurilor în anul 2010, pe regiuni de dezvoltare

	Mărfuri transportate		Parcursul mărfurilor	
	mii tone	în % față de 2009	mil. tone-km	în % față de 2009
Întreprinderi de transport	4394,0	127,3	2175,9	121,7
Mun. Chișinău	2160,8	119,0	1314,4	118,1
Nord	1194,9	129,7	333,6	130,7
Centru	769,1	140,7	330,0	128,1
Sud	218,6	170,6	165,8	123,1
UTA Găgăuzia	50,6	124,6	32,1	117,5

Ponderi considerabile în volumul total de mărfuri transportate cu transportul auto revin întreprinderilor din municipiul Chișinău (49,2%), în creștere cu 19 la sută față de anul 2009, regiunile Nord (27,2%) și Centru (17,5%), fiind în creștere cu 29 și, respectiv, cu 40 la sută. Și RDS a avut o evoluție pozitivă a acestor indicatori, fiind în creștere cu 70%, însă volumul mărfurilor transportate nu a fost semnificativ.

REGIUNEA DE DEZVOLTARE TRANSNISTRIA

Analiza indicatorilor ce vizează dezvoltarea social-economică a Regiunii de Dezvoltare Transnistria pentru anul 2010 evidențiază efectele negative ale crizei economice mondiale, care a afectat regiunea pe parcursul ultimilor doi ani, dar și politicile economice slabe, promovarea cărora nu

**Înviorări
ne semnificative
în economia
regiunii de
dezvoltare
Transnistria**

a permis Transnistriei să evalueze pozitiv la începutul anului 2011.

Valoarea producției industriale pentru anul 2010 a constituit în prețuri curente 6905,7 mln rub., sau în diminuare cu 5 la sută (în prețuri comparabile) față de anul 2009. Totodată, împreună cu întreprinderile mici și mijlocii, valoare producției industriale a constituit 7296,6 mln rub, sau în creștere cu 6,8%. Indicele volumului fizic al producției industriale, în anul de analiză, a constituit 94,7 la sută comparative cu anul 2009.

În total, pe regiune, doar 65 de întreprinderi industriale (55,1% din numărul total de întreprinderi), și-au mărit volumul producției, în timp ce altele 28 întreprinderi (23,7% din numărul total) au suportat diminuări și pierderi în volumul producției industriale. De la începutul anului 2010, 21 de întreprinderi staționează din cauza dificultăților financiare.

Tabelul 15. Dinamica producției industriale

	Valoarea producției an. 2010 mln. rub.	În % față de 2009
Producția industrială – total, inclusiv	6905,7	95,0
Electroenergetica	2702,0	98,9
Metalurgia	1345,8	55,5
Industria chimică	107,5	de 2,0p.
Industria prelucrătoare de mașini și prelucrării metalelor	430,1	140,2
Industria lemnului	5,7	113,6
Material de construcție	308,5	107,3
Industria ușoară	1017,5	126,4
Industria alimentară	844,6	117,7
Industria produselor făinoase și a furajelor	105,6	153,3
Industria poligrafică	38,4	116,7

Volumul producției electroenergetice s-a diminuat cu 1,1% comparativ cu anul 2009, inclusive cu 2,7% producerea energiei electrice, totodată, producerea energiei termice s-a majorat cu 10,6 la sută. În situație catastrofală rămâne industria metalurgică, care s-a diminuat cu 44,5%, economia regiunii bazându-se anume pe veniturile această subramuri a industriei. În același timp, se simte o înviorare a industriei chimice, volumul producției căreia s-a majorat practic de două ori, industriei prelucrării lemnului (+13,6%), inclusiv producerea mobile a crescut cu 47,7%, industria materialelor de construcție (+7,3%).

Din cauza staționarii unui mare număr de întreprinderi în anul 2010, numărul angajaților în câmpul muncii s-a diminuat cu peste 2020 persoane, sau cu 1,9%. Astfel, pe parcursul anului de analiză au fost angajate 21234 persoane, iar concedierile au afectat 23254 persoane.

A continuat să crească indicele prețului de consum, în special la produsele alimentare. Astfel, în luna decembrie comparative cu noiembrie 2010 prețurile s-au majorat la majoritatea produselor alimentare în mediu cu 4-6%.

Situația rămâne tensionată și în sfera socială. La 8 luni de când Rusia a suspendat oferirea asistenței umanitare pensionarilor transnistreni, autoritățile de la Tiraspol solicită în continuare reluarea acestuia, însă fără niciun rezultat.

ECONOMIA MONDIALĂ

TENDINȚE GENERALE

Economia mondială își revine într-un ritm lent, dar sigur

Revenirea rapidă a economiei mondiale din prima jumătate a anului s-a transformat către sfârșitul anului în ceea ce se prefigurează a fi o creștere lentă, dar sigură. După mulți indicatori, aceasta a reușit să revină la nivelul de dinainte de criză, cu excepția unor țări din Europa și Asia Centrală. Locomotiva acestui proces au reprezentat-o țările emergente și în curs de dezvoltare, în special cele din Asia de Est (China și India), precum și țările din America Latină. Pe seama acestora poate fi pusă 46% din creșterea mondială. Conform datelor FMI, creșterea economică mondială a fost de 5,0%. Tabelul 16 de mai jos prezintă rezultatele anului 2010 în ceea ce privește creșterea PIB-ului, precum și prognozele pentru anii 2011 și 2012:

Tabelul 16: Creșterea economică mondială în 2010 și prognozele pentru 2011-2012

Țara	Creșterea PIB față de anul precedent, %			
	2009	2010	2011 p.	2012 p.
Creșterea economică mondială	-0,5	5,0	4,4	4,5
Economiile avansate	-3,4	3,0	2,4	2,6
SUA	-2,6	2,8	2,8	2,9
Zona euro	-4,1	1,7	1,6	1,8
Germania	-4,7	3,5	2,5	2,1
Japonia	-6,3	3,9	1,4	2,1
Economiile emergente și în curs de dezvolt.	2,7	7,3	6,5	6,5
Europa Centrală și de Est	-3,6	4,2	3,7	4,0
CSI	-6,4	4,6	5,0	4,7
Rusia	-7,8	4,0	4,8	4,5
China	9,2	10,3	9,6	9,5
India	6,8	10,4	8,2	7,8
Brazilia	-0,6	7,5	4,5	4,1

Sursa: FMI, *World Economic Outlook*, Aprilie 2011

După cum am relatat și în numărul precedent, creșterea nu a fost una uniformă pe parcursul anului. În ultimul trimestru, evoluția controversată de pe parcursul anului s-a transformat în ceea ce se așteaptă să fie o creștere lentă, dar mai durabilă și mai în corespundere cu trendul pe termen lung. Redresarea economică mondială a căpătat mai multă consistență, s-a maturizat și s-a extins, cuprinzând mai multe țări și mai multe componente ale cererii.

Caracteristicile de bază ale actuale creșteri economice sunt următoarele:

- Creșterea economică, asigurată în cea mai mare parte de țările emergente și în curs de dezvoltare, s-a datorat, în special, majorării ce-

rerii interne de consum. Această situație a fost caracteristică mai ales țărilor în curs de dezvoltare cu venituri medii;

- În țările cu venituri mici revenirea nu a fost atât de spectaculoasă, însă acestea au beneficiat de o creștere a remitențelor, o evoluție moderată a investițiilor străine directe precum și de creșterea prețurilor la materiile prime;

- Dobânzile mici din țările dezvoltate au determinat ca fluxul capitalurilor să se îndrepte către economiile în creștere ale țărilor în curs de dezvoltare (+44% față de anul 2009). Acest lucru a impulsionat investițiile și a permis ocuparea capacităților de producție până aproape de nivelul de dinainte de criză;

- Cea mai mare parte a fluxurilor de capital l-au constituit, însă, capitalurile speculative pe termen scurt, ceea ce a pus presiuni de apreciere pe valutele țărilor în curs de dezvoltare, presiuni străine de tendințele economice fundamentale. Investițiile străine directe, după o cădere majoră în 2009, au crescut cu doar 16%;

- În contrast, revenirea în țările dezvoltate (și în unele țări în curs de dezvoltare din Europa și Asia Centrală) nu a fost destul de puternică, pentru a diminua din rata șomajului și a reveni la capacitățile de producție de până la criză. Perspectivile acestor economii, multe dintre care au fost în centrul boom-ului financiar de până la criză, continuă să fie afectate de restructurările sectoarelor bancare, datoriile înalte ale gospodăriilor casnice și cele publice, de optimizarea sectoarelor care au crescut speculativ pe parcursul perioadei de boom.

Economia Statelor Unite s-a aflat în anul 2010 într-o perioadă de revenire după cea mai lungă și adâncă recesiune după al II-lea război mondial. Însă, ritmul revenirii (2,8%) a fost cel mai mic din experiența post-recesiune a acestei țări. În pofida deprecierii cu 9% a dolarului începând cu luna ianuarie 2009 și majorării exporturilor, "scurgerile" sub formă de importuri și ieșiri de capital continuă să împiedice eforturile de susținere a creșterii prin stimularea cererii. Învigorat de măsurile de stimulare adoptate la sfârșitul anului 2010, menite să reducă dobânzile și să impulsioneze investițiile, precum și de creșterea consumului intern (+ 4,4% în 2010), PIB-ul SUA este prognozat să mențină același ritm de creștere în următorii 2 ani: 2,8% în 2011 și 2,9% în 2012. Acest ritm nu va permite, însă, un progres semnificativ în ceea ce privește nivelul șomajului și gradul de îndatorare al gospodăriilor casnice. Restabilirea locurilor de muncă pierdute pe perioada crizei va necesita circa patru ani.

China a devenit în anul 2010 a doua putere economică a lumii, după cea a SUA, devansând în acest clasament Japonia, după volumul PIB. Această țară a atins o creștere impresionantă de două cifre în anul 2010, continuând să atragă investițiile cele mai mari pe plan mondial, în special după ce situația în țările dezvoltate a provocat exodul capitalurilor. Împreună cu creșterea impresionantă a creditării, promovată prin măsuri de stimulare de către autoritățile chineze pe parcursul crizei, acest lucru a provocat un început de „supraîncălzire” a economiei Chinei, primele simptome ale căreia au fost creșterea inflației și „bulele” de pe piețele imobiliare. Se așteaptă ca în anul curent autoritățile să înăsprească politica monetar-creditară, ceea ce va determina încetinirea ritmului de creștere economică pe parcursul anilor 2011 și 2012 până la 9,6-9,5%.

Locomotiva creșterii economice mondiale o constituie țările emergente și în curs de dezvoltare

Ritmul de revenire al economiei SUA este încă destul de încet și incapabil să influențeze semnificativ piața muncii și cererea internă

China a devenit în 2010 a 2-a putere economică a lumii, însă ritmul de creștere se va tempera ușor, sub amenințarea „supraîncălzirii” economiei

Revenirea impresionantă a **Japoniei** în prima jumătate a anului 2010, determinată de măsurile de stimulare de stat și creșterea netă a exporturilor, a încetinit în a doua jumătate a anului. Creșterea anuală a fost de 3,9% în 2010, dar se așteaptă să se reducă până la 1,4% în 2011, sub presiunea deflației și a datoriei interne de stat, iar recent și ca urmare a cutremurului de pământ, a tsunami-ului care l-a urmat și a dezastrului de la centrala nucleară. Evenimentele din urmă au făcut ca estimările anterioare pentru anul curent să fie reduse cu 0,2%, în schimb cele pentru 2012 au fost majorate cu 0,3%. Însă, impactul va depinde mult și de gravitatea consecințelor scurgerilor de la centrala nucleară, care nu pot fi estimate cu exactitate la moment. În trimestrul 2 al anului curent se așteaptă chiar o contractare a PIB-ului. Yenul în continuă apreciere va pune presiune pe exporturi și producția industrială a țării. Deflația (0,4% în 12010) nu a putut fi oprită nici cu ajutorul ratei 0% de refinanțare, introdusă de Banca Centrală a Japoniei începând cu luna octombrie 2010.

Japonia și țările din zona euro se vor confrunta cu creșteri modeste pe parcursul următorilor 2 ani

După o creștere neînsemnată de 1,7% în anul 2010, **țările din zona euro** vor avea o evoluție tot așa de modestă și în următorii 2 ani (creșteri de 1,6% și 1,8% conform prognozelor FMI), mai ales țările în care măsurile fiscale austere și ratele înalte ale șomajului erodează puternic cererea internă de consum. Acesta este mai ales cazul Greciei, Irlandei, Portugaliei și Spaniei, care sunt prinse în capcana deficitelor bugetare și a datoriilor publice mari. Se așteaptă ca aceste economii să rămână în recesiune, sau să stagneze pe termen scurt. În aceste condiții, „ancora” care menține economia zonei euro pe linia de plutire o reprezintă economia Germaniei, care se restabilește într-un ritm de învins pentru multe țări din zonă. Rata șomajului și volumul PIB în Germania practic au revenit la nivelurile de dinainte de criză. În același timp, economia zonei euro practic s-a segmentat. În timp ce în Germania economia s-a restabilit în multe din sectoare, recuperarea economică în celelalte țări ale zonei euro are loc extrem de încet.

Temerile privind un al doilea val de recesiune s-au atenuat

În concluzie, dinamica în creștere a economiei mondiale pare una bine așezată, în special în țările în curs de dezvoltare. Ca rezultat, îngrijorările în privința unui al doilea val de recesiune s-au mai atenuat. Cu toate acestea, redresarea economică rămâne expusă unor riscuri semnificative pe termen scurt și pe termen lung, care o pot deraia.

Riscurile pe termen scurt includ:

- Criza deficitelor bugetare și a datoriilor publice în țările din zona euro (Grecia, Irlanda, Portugalia, Spania). Există riscul restructurării acestor datorii, reducerii cheltuielilor de stat și a măsurilor de stimulare, a intrării acestor țări în recesiune;
- Dobânzile foarte mici din țările cu venituri înalte stimulează în continuare fluxuri majore de capital cu caracter volatil către țările în curs de dezvoltare, ceea ce destabilizează cursurile de schimb ale valutelor acestor țări, prețurile la mărfuri și active, creând riscuri de supraîncălzire a economiilor și „bule” speculative;
- Riscul diminuării încrederii în piața obligațiunilor de stat ale SUA, din cauza deficitului bugetar și a datoriilor publice mari. Aceasta ar însemna exodul în continuare al capitalurilor, creșterea dobânzilor la credite și la resursele financiare, cu repercusiuni nefaste asupra consumului și a creșterii economice;

- Înăsprirea politicii monetar-creditare a Chinei, reducerea stimulentele pentru economie și a ritmurilor de creștere a creditelor. „Răcirea” economiei chineze va avea consecințe negative asupra cererii interne și a cererii de resurse pe plan mondial, cu repercusiuni asupra economiilor mai multor țări din regiune și din lume;

- Înăutățirea situației în economia Japoniei, pe fundalul reducerii competitivității exporturilor și a mutării producției în alte țări, reducerii investițiilor străine, riscului destabilizării pieței interne de împrumut, din cauza datoriilor publice enorme, a necesității de finanțare a deficitului bugetar înalt, precum și a consecințelor dezastrului natural și nuclear.

Riscurile pe termen lung se referă la posibilitatea ca politicile de redresare din țările cele mai afectate de criză să eșueze să-și îndrepte atenția de la măsuri de management de criză pe termen scurt către măsuri care să adreseze probleme de natură structurală, care au stat la originea crizei. Fără reforme structurale, nu există ieșire din situația în care s-au pomenit țările din zona euro și chiar SUA, însă reformele structurale sunt legate de dezechilibre interne și externe, din care cauză implementarea acestora este împinsă, deocamdată, cât mai departe.

VALOAREA DOLARULUI SUA FAȚĂ DE MONEDA EUROPEANĂ

După cum am arătat și în numărul precedent, anul 2010 a fost un an al oscilațiilor puternice a perechii \$/€. Dolarul s-a apreciat cu circa 10% față de euro (de la 1.46 \$/€ în decembrie 2009 până la 1.32 \$/€ în decembrie 2010), cu variații puternice în acest interval. Problemele SUA și ale țărilor din zona euro a determinat fuga investitorilor pe alte piețe, mai ales pe cele ale țărilor în curs de dezvoltare, ceea ce a provocat aprecierea puternică a valutei acestora și intervenții din partea băncilor centrale în scop de devalorizare. Un timp s-a vorbit chiar despre începutul „războaielor valutei” sau despre „cursa devalorizărilor”. La summit-ul G-20 din Seul din noiembrie 2010 părțile s-au înțeles să nu permită oscilații excesive ale cursurilor de schimb ale valutei lor, în scop concurențial, cu intenția de stimulare a creșterii economice, ceea ce a mai temperat puțin din turbulențele de pe piețele valutare.

Majoritatea experților recunosc că dolarul SUA și euro sunt valute nesigure la moment, însă alternativele acestora sunt puține. Diapazonul confortabil, după cum am relatat și în numărul precedent, pentru perechea \$/€ este cel între 1,2-1,5. Aproximarea de granița de jos ar provoca fuga intensă a investitorilor de pe piețele activelor europene, în timp ce apropierea de granița de sus ar crea condiții nefavorabile pentru producătorii europeni. Evoluțiile perechii \$/€ vor fi marcate, pe termen scurt, de politicile ratelor de refinanțare ale băncilor centrale. Astfel, după așteptările din martie și majorarea efectivă a ratei de refinanțare de către Banca Centrală Europeană (BCE) la începutul lui aprilie, euro cunoaște o apreciere, și aceste așteptări sunt încurajate de perspectivele ca BCE să mai ridice o dată rata de refinanțare în acest an, în timp ce Sistemul Federal de Rezervă al SUA nu se așteaptă să facă același lucru, cel puțin până la mijlocul anului 2012. Însă, criza datoriilor din țările zonei euro va tempera tendința de apreciere al euro. În acest context, prognozăm o valoare medie anuală de circa 1,36\$ pentru 1 € în anul curent.

În ciuda restabilirii economiei mondiale, aceasta se confruntă în continuare cu riscuri, care o pot deraia

Anul 2010 a fost un an al fluctuațiilor puternice pe piețele valutare

PIAȚA MONDIALĂ A PETROLULUI

Prețul la petrol va crește ca urmare a evenimentelor politice din Africa de Nord și Orientul Mijlociu

În ciuda saltului de la sfârșitul anului, prețurile mondiale la petrol au fost relativ stabile pe parcursul anului trecut, în comparație cu variațiile puternice din anii 2008-2009. Prețurile medii la petrol în 2010 au constituit 79,04 dolari SUA pe baril, cu 28% mai mult față de anul 2009. Această creștere a fost determinată de reducerile în extragerile de petrol operate de OPEC și de relansarea cererii mondiale, care a crescut cu aproximativ 2.9%, sau cu 2.3 milioane de barili pe zi în 2010, după doi ani de declin. Țărilor în curs de dezvoltare din Asia le-a revenit circa jumătate din creșterea cererii de petrol, doar China măbind cerere cu 10,5% sau 0,9 milioane de barili pe zi. Pe termen mediu, cererea de petrol este estimată să crească în ritmuri moderate. Aceasta creștere se prognozează la nivelul de 1,5-2% pe an, în următorii 1-2 ani, cea mai mare parte a acestei cereri va proveni din țările în curs de dezvoltare.

Infuziile majore de lichidități în economia SUA și a țărilor în curs de dezvoltare, precum și situația instabilă din țările exportatoare din Africa de Nord și Orientul Mijlociu au provocat deja la începutul anului curent creșterea prețului peste nivelul de 100 \$ pe baril. Cu toate acestea, pe termen lung, nu se prevăd crize majore în livrările de petrol sau perioade foarte lungi de prețuri înalte. Pe termen scurt, instabilitățile politice din regiunile menționate vor face ca prețul să rămână la un nivel înalt, însă în a doua jumătate a anului se așteaptă ca acesta să înceapă să se reducă. Prognozăm că în anul 2011 prețurile la petrol vor fi mult mai volatile decât au fost pe parcursul anului 2010, cu valori medii anuale cuprinse în jurul a 107 dolari SUA pe baril. Este de așteptat ca OPEC să restricționeze în continuare extragerile de petrol, pentru a nu permite diminuarea prețurilor, însă surplusul de capacități de extragere și prelucrare, utilizarea tot mai largă a bioenergiei în țările dezvoltate și presiunile de reducere a intensității energetice în China, vor duce la diminuarea prețului la petrol pe termen mediu și lung.

PIAȚA MONDIALĂ A GRÂULUI

Producția de grâu în anul 2010 nu acoperă consumul, însă este estimată să crească în anul curent

Producția mondială de grâu în anul 2010 este estimată la 647mil. tone, cu 31 mil. tone mai puțin decât în anul 2009. Estimările pentru consumul mondial sunt puțin mai mari, de 661mil. tone, mai mult cu 11 mil. tone decât în anul precedent. Estimările pentru stocurile mondiale de grâu la sfârșitul anului se cifrează la 185 mil. tone, cu 13mil. tone mai puțin decât cu un an mai înainte. După micșorarea bruscă din sezonul precedent, suprafața însemănată cu grâu în sezonul 2011/2012 este estimată să crească cu 3%, stimulată de prețurile mai mari și o revenire la rate mai mici de abandonare, mai ales în Rusia. La o valoare medie a roadei la hectar, producția este estimată să crească până la 670 mil. tone în 2011/2012. Prognozele pentru roada de grâu în emisfera de nord sunt în general favorabile la această etapă, cu toate că mult va depinde de măsura în care producătorii vor extinde însemnările culturilor de primăvară, în special cele de porumb și orz.

Tabelul 17. Principalii indicatori ai pieței mondiale de grâu, mil. tone

Grâu	06/07	07/08	08/09	09/10 est.	10/11 est.
Producția	598	609	686	678	647
Comerțul	111	110	136	127	123
Consumul	610	612	638	650	661
Stocurile	125	122	170	198	185
- modific. față de anul preced.	-12	-3	+48	+28	-13
Exportatorii majori*	47	40	65	72	55

* - Argentina, Australia, Canada, UE, Kazahstan, Rusia, Ucraina, SUA

Sursa: International Grain Council

După cum am relatat și în numărul precedent, prețul grâului a variat puternic pe parcursul anului, cu creșteri fulminante în a doua jumătate a anului, din cauza condițiilor meteorologice nefavorabile și a roadei reduse în marile țări exportatoare de grâu. În mediu, prețul la grâu în anul 2010 a crescut cu 84%, de la circa 200 \$/tona în ianuarie 2010, până la circa 370 \$/tona. Conform ONU, prețurile înalte la grâu și alimente se vor menține încă câteva luni. Analistii nu înclină să creadă că vor fi depășite maximum-urile din sezonul 2007/2008. În primul rând, livrările de grăunțoase sunt cu 18% mai înalte acum decât în perioada 2007/2008. În al doilea rând, producția globală se așteaptă să crească cu 10% față de media anilor 2004/05-2006/07 și cu 4% față de sezonul precedent. În al treilea rând, prețurile la input-uri, în special combustibil și fertilizanți, au fost stabile pe parcursul anului 2010 și nu se prevăd majorări esențiale pe termen mediu. Prognozele noastre pentru prețul mediu al grâului în anul curent sunt de circa 328\$/tona, cu o reducere până la circa 268\$/tona în anul 2012, dacă nu intervin situații extraordinare de natură meteorologică sau economică.

Prețul grâului este într-o creștere continuă, însă prognozele pentru consumatori sunt mai optimiste

EVOLUȚIA ECONOMICĂ A PRINCIPALILOR PARTENERI COMERCIALI AI REPUBLICII MOLDOVA

RUSIA

Rusia a înregistrat în anul 2010 un avans economic de 4,0%, reușind să compenseze doar circa jumătate din reducerea din anul precedent. Ritmul mai mare de creștere din trimestrul 2, a fost temperat de seceta severă, care a costat această țară în final circa 1% din PIB. În trimestrul 4 economia a crescut cu 5%, impulsivă de creșterea industrială și a prețurilor la resursele energetice. Driver-ii creșterii au fost, conform datelor Rosstat, extracțiunile de minereuri, industria prelucrătoare, transportul și comunicațiile, comerțul cu amănuntul și ridicata. În prețurile curente ale anului 2010 volumul extracțiilor de minereuri au crescut cu 4,8%, industria extractivă - cu 13,4%, serviciile de transport și comunicații - cu 7%, comerțul a crescut cu 4,5%. În minus au fost agricultura - cu 12,1%, piscicultura - cu 4,7% și construcțiile - cu 0,9%.

Rusia a înregistrat în anul 2010 o creștere economică modestă și este în continuare puternic dependentă de evoluția prețurilor la resursele energetice

În afară de prețurile la resursele energetice și materiile prime, economia reală a Rusiei a fost ajutată în anul 2010 de stimulentele fiscale, echivalente cu 5.3% din PIB. Inflația în 2010 a constituit 8,8%, mărime

similară cu cea din anul de criză 2009. Cel mai mult în 2010 au crescut prețurile produsele alimentare –cu 12,9%. Deficitul bugetului federal a constituit 3,9% din PIB.

Perspectivile de creștere a economiei rusești vor continua să fie dependente de prețurile la materia primă pe plan mondial, în special cele la petrol și gaz, precum și de măsurile de stimulare a economiei, care nu se prevede să fie retrase până la alegerile din 2012. Prognozele pentru prețul la petrol în anul curent sunt favorabile pentru Rusia, de aceea se așteaptă ca PIB-ul să crească cu circa 4,8%. În anul 2012 creșterea PIB-ului se estimează să se reducă până la 4,5%, din cauza problemelor structurale, care vor constrânge activitatea economică, cel puțin pe termen mediu.

ROMÂNIA

Economia României s-a contractat cu 1,3% în 2010, însă va reveni pe creștere deja în anul curent

România s-a confruntat în anul 2010 cu măsuri dure de austeritate, parte a angajamentelor în schimbul creditului de 20 de miliarde de euro de la FMI, UE și Banca Mondială. Salariile funcționarilor publici au fost reduse cu 25%, au fost efectuate ale "optimizări ale cheltuielilor publice, însemnând în primul rând disponibilizări, iar TVA a fost majorat începând cu 1 iulie 2010. În rezultatul acestor măsuri și a reducerii cererii interne care a urmat, economia s-a contractat cu 1,3%. Aceasta este mai puțin, însă, decât estimările autorităților, FMI și Băncii Mondiale, care anticipau o reducere de 1,9-2%. În trimestrul IV 2010, PIB-ul a avansat chiar ușor, cu 0,1% față de trimestrul anterior.

Semnalele pozitive de revenire a economiei au venit în primul rând din partea exporturilor și a industriei. Exporturile au crescut cu peste 28% față de 2009, până la 37,2 miliarde euro, depășind cu 10,4% și nivelul din 2008, creștere susținută, în primul rând, de cererea din partea statelor UE. Totodată, comenzile noi pentru industria românească au crescut cu 26,3% comparativ cu anul precedent. Inflația anuală a fost de 7,96% în luna decembrie. Autoritățile românești și Banca Mondială estimează pentru anul 2011 o creștere economică de 1,5%, susținută de majorarea exporturilor și o revenire graduală a cererii interne de consum, iar pentru anul 2012 se prognozează o creștere a PIB-ului cu 4,4%. Cu toate acestea, riscurile majore pentru România sunt legate de posibilele instabilități, generate de rezistența la măsurile de austeritate.

UCRAINA

Economia Ucrainei e în creștere, însă îi va lua cel puțin 3 ani să recupereze declinul din 2009

PIB-ul Ucrainei a crescut cu 4,2% în 2010, creștere susținută în primul rând de cererea externă, mai ales cea de metale, și de restabilirea cooperării cu FMI, care a acordat volume importante de finanțări pe parcursul anului, precum și de o revenire a cererii interne de consum, care a beneficiat de un mediu politic și regulator mult mai stabil. Industria a crescut cu 11%, volumul comerțului cu amănuntul - cu 7,6%. În același timp, agricultura a înregistrat un declin de 1%, iar construcțiile - cu 5,4%. Indicele prețurilor de consum s-a majorat cu 9,4%, deficitul bugetar a crescut până la 5,95% din PIB, față de 3,9% în 2009, iar datoria externă - până la 39,9%. Acestea nu vor constitui, însă, o amenințare majoră în următorii ani, deoarece guvernul a reușit să obțină finanțările pentru acoperirea deficitului bugetar, precum și să re-finanțeze o parte din datorii.

Dacă ritmul de restabilire în anii 2011-2012 se menține la nivelul anului 2010, economia Ucrainei va reveni la nivelul de dinainte de criză către anul 2013. Iar majoritatea organizațiilor internaționale prognozează anume o astfel de creștere, de circa 4,5-4,9% pentru următorii 2 ani. Principalul factor de creștere în anul curent va fi cererea internă de consum, iar riscurile de bază sunt legate de fluctuațiile cererii externe, pericolul inflaționist și reacțiile adverse ale mediului de afaceri la reforma fiscală introdusă. În general, economia Ucrainei rămâne încă foarte dependentă de conjunctura externă, printre care cele mai importante rămân paritatea prețurilor la metale și resursele energetice, precum și nivelul de activitate al băncilor străine pe piața creditară din Ucraina.

Aceasta este în continuare extrem de vulnerabilă la conjuncturile externe

ITALIA

Economia italiană a crescut cu 1,3% pe parcursul anului 2010. Activitatea economică la sfârșitul anului a fost puțin mai lentă decât în trimestrele 3 și 2, determinată de deprecierea temporară a euro, care a impulsionat exporturile și turismul. Odată cu apreciere euro, însă, rata de creștere a încetinit. Exporturile au crescut pe parcursul anului cu 7,4%, însă spre sfârșitul anului s-a înregistrat o reducere a comenziilor de export și a celor industriale. Pentru următorii 2 ani se prevede o reducere în continuare a ritmurilor de creștere a exporturilor până la 2,7% în 2011 și 2,4% în 2012, din cauza măsurilor de austeritate fiscală în țările din Europa, principala destinație a exporturilor italiene. Indicele prețurilor de consum a crescut în luna decembrie până la cel mai înalt nivel din ultimii 2 ani, când rata anuală față de aceeași lună a anului 2009 a fost de 1,9%.

Evoluția economiei italiene este sub media europeană

Încetinirea ritmului de creștere a exporturilor se va transmite și ritmului de creștere al PIB-ului, care se așteaptă să încetinească până la 1,1% în anul curent și să revină la 1,5% în 2012, sub media europeană. Motorul principal de creștere vor fi în continuare exporturile, în timp ce investițiile vor crește într-un ritm moderat. Rata șomajului, estimată la 8,3% în 2010, cu 0,5% mai mult decât în 2009 și se așteaptă să se reducă nesemnificativ, până la 8,0% în 2011 și 2012. Inflația va rămâne în continuare înaltă, de circa 2,4% și respectiv 2,1% în următorii 2 ani. Slăbiciunile structurale rămân punctul nevralgic al economiei Italiei, și indică asupra necesității implementării reformelor. Consolidarea fiscală începută în anul curent este un început în acest sens, însă este nevoie de o mai mare reducere a unor componente structurale de cheltuieli. Riscurile principale vor fi legate în primul rând de instabilitatea politică, care poate duce la alegeri anticipate.

Aceasta are nevoie de reforme structurale pentru a înregistra progrese mai importante

GERMANIA

Economia Germaniei a revenit rapid în anul 2010, impulsionată inițial de creșterea exporturilor nete, iar mai apoi de o relansare a investițiilor și cererii de consum. După o contractare cu 4,7% în 2009, PIB-ul a crescut în anul trecut cu 3,5%. Exporturile au crescut cu 14,2%, în timp ce importurile cu doar 13,0%. Exporturile nete au contribuit cu 1,1% la creșterea PIB-ului. Formarea brută de capital fix (FBCF) a contribuit cu 1,0% la avansul PIB, inclusiv 0,6% FBCF în construcția de mașini și utilaje și 0,3% FBCF în construcții și 0,1% în alte sectoare. Majorarea stocurilor a contribuit cu alte 0,8% la majorarea PIB-ului. Consumul privat și cel public au crescut cu 0,5% și 2,2%, contribuind cu 0,3% și respectiv 0,4% la creșterea PIB. Și piața muncii din Germania a avut

Economia Germaniei a fost în 2010 locomotiva zonei euro

o evoluție impresionantă, nivelul șomajului reducându-se de la 8,2% până la 6.9%, cel mai jos nivel de după unificarea Germaniei. Inflația a fost relativ moderată – de circa 1,1%, în timp ce deficitul bugetar a crescut puțin – de la 3,0% până la 3,5%, cu 0,5 p. p. mai mult decât prevede acordul de la Maastricht.

Cu semnalele de creștere actuale din industrie și export, care au înviorat și cererea internă de consum, anticipăm pentru anul curent o creștere economică de circa 2,5% și de circa 2,1% în 2012. Cererea de consum intern se așteaptă să crească cu circa 1,2%-1.5% în următorii 2 ani, în timp ce ritmul de creștere al exporturilor se va mai tempera până la circa 9,5% și 7,5%. Investițiile în capital fix de asemenea se așteaptă să crească în continuare, deși într-un ritm mai moderat. Rata șomajului se așteaptă să se diminueze în continuare, până la circa 7,4% și 7,2% în următorii 2 ani, iar inflația anuală se estimează la nivelul de 1,7-1,8%. Deficitul bugetar se așteaptă să se reducă până la circa 2,7% și 1,8% din PIB, Germania continuând să fie punctul central de stabilitate al zonei euro și locomotiva creșterii economice a acestei regiuni pentru următorii 2 ani.

ANEXE STATISTICE

Tabelul 1. PIB după utilizări, milioane MDL, prețuri curente

Anul	2007	2008	2009	2010	2011e
PIB	53 430	62 921	60 043	71 849	83 352
Consum final	60 618	71 451	67 738	82 611	98 388
gospodării	49 178	57 804	52 354	65 649	79 721
administrație publică și privată	11 440	13 647	15 384	16 962	18 667
Formarea brută de capital	20 360	24 683	14 261	16 997	19 892
formarea brută de capital fix	18 222	21 392	13 491	16 306	18 908
modificarea stocurilor	2 138	3 291	770	691	984
Exporturi nete de bunuri și servicii	-27 548	-33 213	-21 956	-27 759	-34 929
exporturi de bunuri și servicii	24 354	25 684	22 115	28 447	33 368
importuri de bunuri și servicii	-51 902	-58 897	-44 071	-56 206	-68 297
Memo: PIB în milioane USD, rsma	4 484	6 048	5 215	5 771	
	53 430	62 921	60 043	71 849	83 352

Tabelul 2. Structura PIB după utilizări, %

Anul	2007	2008	2009	2010	2011e
PIB	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Consum final	112,7	113,8	112,8	115,0	118,0
gospodării	91,5	92,2	87,2	91,4	95,6
administrație publică și privată	21,1	21,6	25,6	23,6	22,4
Formarea brută de capital	38,2	39,3	23,8	23,7	23,9
formarea brută de capital fix	34,2	34,0	22,5	22,7	22,7
modificarea stocurilor	4,0	5,2	1,3	1,0	1,2
Exporturi nete de bunuri și servicii	-50,8	-50,8	-36,6	-38,6	-41,9
exporturi de bunuri și servicii	45,3	40,7	36,8	39,6	40,0
importuri de bunuri și servicii	-96,1	-91,5	-73,4	-78,2	-81,9

Tabelul 3. Producția industrială, milioane MDL, prețuri curente

Anul	2007	2008	2009	2010	2011e
Total industrie	26 174	29 655	23 267	27 056	31 794
Industrie prelucrătoare	21 390	24 045	14 422	17 895	27 129
Energie electrică, gaze și apă	3 176	3 853	3 035	3 414	4 610

Tabelul 4. Produsul agricol brut, milioane MDL

	Total	Modificarea anuală reală, %	Producția vegetală	Modificarea anuală reală(%)	Producția animală	Modificarea anuală reală,	Servicii	Modificarea anuală reală
2007	12 825	-23,1	7 941	-33,6	4 509	-1,4	375	5,0
2008	16 503	32,1	10 600	68,9	5 519	-18,9	384	-
2009	13 242	-9,9	7 740	-17,4	5 152	11,8	350	-
2010	19 715	7,9	13 005	5,2	6 245	13,6	465	

Tabelul 5. Principalele produse agricole

Perioada	Cereale și leguminoase boabe, mii tone	Struguri, mii tone	Fructe și pomsușoare, mii tone	Legume, mii tone	Carne(greutate vie), mii tone	Ouă, milioane	Lapte, mii tone
2007	902,0	598,0	277,0	222,0	141,0	704,0	604,0
2008	3 169,0	635,0	370,0	376,0	110,0	562,0	543,0
2009	2 171,0	682,0	305,0	307,0	128,0	640,0	575,0
2010	2428,0	481,0	321,0	343,0	154,0	725,0	585,0
2011e	2 370,0	580,0	377,0	380,0	147,0	710,0	602,0

Tabelul 6. Bugetul Național mld. MDL

	2007	2008	2009	2010	2011e
BUGETUL PUBLIC NAȚIONAL	22 292	25 517	23 244	27 551	31 016
I. Bugetul de Stat	14 059	15 978	13 568	17 170	19 087
II. Bugetul Asigurărilor Sociale	5 157	6 363	7 574	8 424	9 162
III. Bugetul de Asigurări în Medicină	2 036	2 689	2 851	3 425	3 673
IV. Bugetele locale	5 649	6 129	6 286	7 614	
Transferuri de la bugetul de stat spre alte bugete	4 456	5 511	7 035	9 082	

Tabelul 7. Indicatori monetari, sfârșitul perioadei

	Numerar în circulație		Agregatul M1		Agregatul M2		Agregatul M3		Rezerve valutare ale BNM, milioane USD	MDL/USD media perioadei
	milioane MDL	creștere %	milioane MDL	creștere %	milioane MDL	creștere %	milioane MDL	creștere %		
Q1'07	4 856,1	-5,6	7 946,9	-3,9	12 681,8	1,7	19 948,3	2,0	750,0	12,5
Q2'07	5 421,6	11,6	8 744,4	10,0	14 199,7	12,0	22 110,0	10,8	745,2	12,4
Q3'07	5 928,4	9,3	9 518,3	8,9	15 846,9	11,6	24 767,2	12,0	950,6	12,0
Q4'07	6 664,9	12,4	10 923,5	14,8	18 379,4	16,0	27 344,2	10,4	1 050,0	11,4
Q1'08	6 367,4	-4,5	10 241,0	-6,2	19 108,5	4,0	28 470,4	4,1	1 093,8	11,1
Q2'08	6 594,1	3,6	10 859,3	6,0	20 497,6	7,3	30 149,1	5,9	1 186,6	10,3
Q3'08	7 176,5	8,8	11 400,2	5,0	21 779,3	6,3	32 356,0	7,3	1 303,9	10,2
Q4'08	7 578,7	5,6	11 609,2	1,8	21 757,2	-0,1	31 663,9	-2,1	1 505,3	10,4
Q1'09	5 612,0	-26,0	8 966,2	-22,8	17 159,1	-21,1	28 110,4	-11,2	1 132,3	10,6
Q2'09	6 600,5	17,6	10 167,7	13,4	17 787,7	3,7	29 055,4	3,4	1 210,0	11,2
Q3'09	7 258,0	10,0	11 223,0	10,4	18 424,4	3,6	29 576,6	1,8	1 290,0	11,2
Q4'09	8 849,0	21,9	13 206,8	17,7	20 940,7	13,7	32 683,0	10,5	1 480,3	11,4
Q1'10	8 503,0	-3,9	13 145,0	-0,5	21 193,0	1,2	32 666,0	-0,1	1 464,0	12,6
Q2'10	8 813,0	3,6	13 498,0	2,7	21 801,7	2,9	32 951,0	0,9	1 421,8	12,7
Q3'10	9 170,3	4,1	14 434,4	6,9	23 022,0	5,6	34 764,5	5,5	1 619,3	12,3
Q4'10	10 108,0	10,2	15 720,6	8,9	24 769,6	7,6	37 050,6	6,6	1 717,7	11,9
Q1'11	9 731,0	-3,7	15 250,7	-3,0	24 999,6	0,9	37 681,7	1,7	1 793,4	12,1
Q2'11e	9 974,3	2,5	15 764,4	3,4	26 049,5	4,2	39 074,0	3,7	1 816,7	11,8
Q3'11e	10 373,2	4,0	16 441,3	4,3	27 271,5	4,7	41 051,5	5,1	1 931,2	11,9
Q4'11e	11 037,1	6,4	17 311,5	5,3	28 813,2	5,7	43 447,5	5,8	2 064,4	12,2
Q4'11p	10 704,5	6,4	17 415,2	7,1	28 196,2	6,7	42 083,4	6,6	1 870,0	12,4

Tabelul 8. Indicatori creditari, milioane MDL, dacă nu este indicat altceva, sfârșitul perioadei

	Depozite la termen în MDL	Rata medie a dobânzii pentru total depozite în MDL, %	Depozite la termen în valută	Rata medie a dobânzii pentru total depozite în valută, %	Rata de refinanțare a BNM, %	Rata dobânzii la credite în lei, %	Rata dobânzii la credite în valută, %
Q1'07	4 734,9	14,0	5 283,2	5,6	14,5	18,6	11,1
Q2'07	5 455,3	15,4	5 582,9	5,9	13,5	18,7	11,0
Q3'07	6 328,6	15,1	5 940,7	6,1	15,3	18,9	10,8
Q4'07	7 455,9	15,5	6 717,7	6,3	16,0	19,0	10,8
Q1'08	8 867,5	15,9	7 033,2	6,6	16,3	19,1	10,9
Q2'08	9 638,3	17,3	7 312,0	8,8	18,0	20,3	11,4
Q3'08	10 379,1	18,8	8 178,7	10,7	18,0	22,4	12,5
Q4'08	10 148,0	19,7	7 955,6	11,4	15,5	22,5	13,6
Q1'09	8 192,9	20,2	8 565,0	11,2	11,5	23,1	13,5
Q2'09	7 620,0	16,2	8 789,7	8,4	9,0	20,7	12,8
Q3'09	7 201,4	14,0	8 484,8	5,9	5,0	19,2	12,1
Q4'09	7 733,9	10,3	8 943,0	5,0	4,2	18,2	11,4
Q1'10	9 049,0	9,1	9 197,1	3,5	7,0	17,4	10,4
Q2'10	9 748,9	7,1	8 558,4	3,3	7,0	16,7	10,3
Q3'10	10 285,1	7,7	8 941,8	3,5	7,0	16,1	9,8
Q4'10	10 830,2	6,7	9 359,6	3,2	7,0	15,3	9,4
Q1'11e	11 501,7	7,5	9 629,0	3,4	8,0	14,8	9,2
Q2'11e	10 285,1	7,6	9 885,6	3,3	8,0	15,0	9,1
Q3'11e	10 830,2	7,7	10 459,0	3,5	8,0	15,0	9,1
Q4'11e	11 501,7	7,9	11 122,1	3,4	8,0	15,3	9,3

Tabelul 9. Salarii

	Salariul lunar nominal, MDL (media perioadei)	Creșterea față de trimestrul precedent, %	Valoarea minimului de existență (medii lunare pe o persoană, lei), media perioadei	Raportul dintre salariul mediu nominal și minimum de existență, %
Q1'07	1 783,0	-8,5	980,2	181,9
Q2'07	2 069,0	16,0	1 062,6	194,7
Q3'07	2 135,0	3,2	1 025,3	208,2
Q4'07	2 353,0	10,2	1 142,1	206,0
Q1'08	2 286,0	-2,8	1 318,3	173,4
Q2'08	2 583,0	13,0	1 389,3	185,9
Q3'08	2 602,0	0,7	1 260,5	206,4
Q4'08	2 747,0	5,6	1 355,8	202,6
Q1'09	2 569,0	-6,5	1 338,0	192,0
Q2'09	2 792,0	8,7	1 238,0	225,5
Q3'09	2 771,0	-0,8	1 085,0	255,4
Q4'09	2 920,0	5,4	1 120,0	260,7
Q1'10	2 747,0	-5,9	1 343,0	204,5
Q2'10	2 966,0	8,0	1 385,8	214,0
Q3'10	3 030,1	2,2	1 305,1	232,2
Q4'10	3 184,6	5,1	1 354,3	235,1
Q1'11	3 118,9	-2,1	1 476,3	211,3
Q2'11e	3 310,7	6,1	1 506,5	219,8
Q3'11e	3 373,5	1,9	1 397,7	241,4
Q4'11e	3 558,3	5,5	1 486,2	239,4

Tabelul 10. Structura populației ocupate, mii oameni

	2007	2008	2009	2010	2011e	2011p
Total populație	3581	3573	3568	3562	3556	3546
Populația activă	1314	1303	1265	1235	1205	1190
Populația ocupată în economie	1247	1251	1184	1143	1130	1124
Șomeri	70	52	80,9	92	75	66

Tabelul 11. Rata inflației, %

	Ian	Feb	Mar	Apr	Mai	Iun	Iul	Aug	Sep	Oct	Noi	Dec	Față de decembrie anul precedent
2007	0,8	0,6	0,6	1,0	0,9	0,0	1,1	2,2	1,6	1,6	1,3	0,9	13,3
2008	1,4	1,5	1,1	1,6	1,5	-1,2	-0,9	0,7	0,6	0,8	0,0	-0,2	7,1
2009	-0,1	-1,1	-0,8	0,3	0,2	-0,3	-0,6	-1,1	0,6	1,5	1,0	0,9	0,5
2010	2,3	2,1	0,7	0,3	0,1	-0,5	-0,6	-0,9	0,8	1,5	0,6	1,3	7,9
2011e	1,1	1,2	0,8	1	0,7	-0,3	-0,6	-0,5	1,1	1,3	1,2	1,1	8,4

Tabelul 12. Balanța de plăți și poziția investițională netă, milioane USD

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Contul curent	-19,80	-130,17	-46,13	-225,81	-379,72	-695,14	-1 009,34	-439,29
Soldul balanței comerțului cu mărfuri	-377,80	-623,01	-754,17	-1 191,50	-1 585,66	-2 307,95	-3 223,39	-1 943,55
Exporturi FOB	659,70	805,09	994,07	1 104,58	1 058,76	1 368,46	1 646,65	1 329,16
Importuri FOB	-1 037,50	-1 428,10	-1 748,24	-2 296,08	-2 644,42	-3 676,41	-4 870,04	-3 272,71
Balanța serviciilor	-40,34	-44,33	-20,97	-20,74	4,20	20,01	25,85	-28,76
Venituri, inclusiv	156,58	230,79	357,04	410,89	402,06	414,27	583,90	313,73
Compensare pentru muncă	185,69	289,02	438,94	476,83	522,60	592,89	763,00	497,73
Transferuri curente	241,76	306,38	371,97	575,54	799,68	1 178,53	1 594,30	1 219,29
Contul de capital și financiar	43,90	82,64	-54,54	47,56	315,42	556,55	925,82	376,83
Contul de capital	-19,27	-19,01	-12,81	-3,83	-22,78	-7,96	-14,67	-17,54
Investiții directe	83,60	73,64	147,79	190,86	251,79	481,39	679,40	79,45
Investiții de portofoliu	-27,38	-23,75	-9,77	-6,95	-4,79	-4,51	6,38	-5,82
Alte investiții	33,91	65,78	-32,33	-2,31	231,77	616,96	705,78	119,85
Erori / omisiuni	-24,10	47,53	100,67	178,25	64,30	138,59	83,52	62,46
Poziția investițională netă	-1 545,73	-1 679,60	-1 575,91	-1 701,98	-2 086,50	-2 726,45	-3 735,92	-4 072,09

Tabelul 13. Creșterea PIB în principalele țări-partenere

	2008	2009	2010	2011e	Ponderea în exporturile Moldovei, %, ian-dec 2010
Rusia	5,6	-7,9	4,0	4,8	25,5
Zona Euro:	0,9	-4,1	1,7	1,6	
Italia	-1,0	-3,2	1,3	1,1	9,4
Germania	1,3	-2,9	3,5	2,5	4,8
România	7,1	-8,5	-1,3	1,5	16,3
Ucraina	2,1	-15,0	4,2	4,5	5,8

Tabelul 14. Importurile Moldovei după țările de origini, milioane USD

	2007	2008	2009	2010	2011e
CSI	1333,7	1737,2	1140,4	1256,9	1489,4
Rusia	498,6	666,1	373,2	586,5	
Ucraina	687,0	838,9	458,8	528,5	
Belarus	118,7	199,1	137,4	119,1	
Altele	29,4	33,1	170,6	22,8	
UE	1681,30	2105,40	1422,5	1704,2	2002,4
România*	449,1	590,8	311,7	386,7	
Germania	319,4	364,5	252,3	294,7	
Italia	269,3	306,2	231,5	270,7	
Altele	643,5	843,9	627,0	752,1	
ALTE ȚĂRI	674,90	1056,30	715,4	894,2	1061,3
România*	-	-	-	-	
China	202,9	325,5	246,5	320,2	
Turcia	166,8	231,9	172,4	205,8	
Celelalte țări	305,2	498,9	296,5	368,2	
Total	3689,9	4898,9	3278,3	3855,3	4553,1

Tabelul 15. Exporturile Moldovei după țările de destinație, milioane USD

	2007	2008	2009	2010	2011e
CSI	550,3	627,9	490,5	624,2	725,3
Rusia	232,7	318,4	286,5	404,2	
Ucraina	167,9	142,8	81,3	91,6	
Belarus	82,0	92,8	80,7	80,3	
Altele	67,7	73,9	42,0	48,1	
UE	679,30	820,10	678,5	746,5	881,6
România	211,2	335,8	239,6	257,3	
Germania	86,3	63,8	75,5	75,4	
Italia	140,2	167,1	135,7	148,1	
Altele	241,6	253,4	227,7	265,7	
ALTE ȚĂRI	112,20	149,30	128,7	211,4	247,3
China	0,9	2,2	0,9	2,3	
Turcia	32,1	33,4	33,1	82,5	
Celelalte țări	79,2	113,7	94,7	126,6	
Total	1341,8	1597,3	1297,7	1582,1	1854,2
Total	1051,6	1341,8	1597,3	1297,7	1534,1

Tabelul 16. Comerțul cu amănuntul, servicii și construcții de case particulare, milioane MDL, dacă nu este indicat altceva

	Comerțul cu amănuntul	Creșterea anuală reală, %	Servicii prestate populației	Creșterea anuală reală, %
2007	28 220	7,6	11 568,5	1,1
2008	34 684	8,8	13 152,5	-2,2
2009	32 143	-3,5	12 262,0	4,3
2010	38 356	8,9	14 245,0	5,3
2011e	43 630	7,0	15 951,0	5,3

IDIS „Viitorul” reprezintă o instituție de cercetare, instruire și inițiativă publică, care activează pe o serie de domenii legate de: analiză economică, guvernare, cercetare politică, planificare strategică și management al cunoștințelor. IDIS activează în calitate de platformă comună care reunește tineri intelectuali, preocupați de succesul tranziției spre economia de piață și societatea deschisă în Republica Moldova.

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul” este succesorul de drept al Fundației Viitorul, și păstrează în linii mari tradițiile, obiectivele și principiile de acțiune ale fundației, printre care se numără: formarea de instituții democratice și dezvoltarea unui spirit de responsabilitate efectivă printre oamenii politici, funcționari publici și cetățenii țării noastre, consolidarea societății civile și spiritului critic, promovarea libertăților și valorilor unei societăți deschise, modernizate și pro-europene.

